

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Magisteruppsats i Kulturgeografi, HT 2011
Institutionen för Kulturgeografi och Ekonomisk geografi
Handelshögskolan, Göteborgs Universitet
Handledare: Urban Fransson
Författare: Martina Johansson

För vem är norra Bohusläns avbefolkningskommuner attraktiva?

En studie av flyttströmmar till och från
Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun
1990-2010

Förord

Från det att jag var liten har jag spenderat mycket tid i norra Bohuslän. Särskilt mycket har jag vistats i Sotenäs kommun då jag har flertalet släktingar och vänner där som antingen är helårs- eller fritidsboende. Jag har fått god inblick i lokalbefolkningens perspektiv genom att mina föräldrar sedan tio år bor i Sotenäs kommun, och genom att jag under flera år har sommararbetat där. Under årens lopp har jag sett hur kommersiell liksom offentlig service har urlakats för de helårsboende. I synnerhet koncentreras kommersiell service till sommarmånaderna, såsom affärs- och restaurangverksamheter. Den kontrast som uppstår i Sotenäs kommun när sommarsäsongen är över och hösten gör sitt intåg är dramatisk. Från det att det är liv i alla hus i de kustbelägna samhällena, är det plötsligt fler hus som inte är upplysta om kvällen, än tvärtom.

I fjol skrev jag, tillsammans med Fredrik Jonasson, en B- uppsats om den demografiska utvecklingen i Sotenäs kommun 1970- 2010. Studien bekräftade hypotesen att det i kommunen sedan många år har pågått en negativ befolkningsutveckling samtidigt som antalet fastigheter och andelen fritidsboende har ökat. Även bekräftades hypotesen att medelåldern har ökat. I efterföljande C- uppsats studerade vi norra Bohuslän som geografisk enhet. I vår förstudie framkom det att en liknande studie som den vi genomfört om Sotenäs kommun hade genomförts av norra Bohuslän samtliga fem kommuner, våren 2010. Vårt syfte med uppsatsen blev då istället att söka svar om vilka migrationsteorier som lyftes fram i kommunernas gemensamma strategidokument för befolkningsplanering, parallellt med en av oss genomförd litteraturstudie av samtida migrationsforskning. Det visade sig att endast optimistiska flyttmotiv vad gäller landsbygdens framtid presenterades i strategidokumentet, och att dessa teorier så gott som inte problematiserades. Det framkom framför allt ett starkt hopp om att locka fler fritidsboende att bli helårsboende. Utöver ett bristande kunskapsunderlag om samtida migrationsteorier i norra Bohuslän strategidokument, framkom det i vår studie att någon forskningsansats inte har lagts på studier av flyttströmmar till och från kommunerna. Det var vid bedrivandet av C-uppsatsen som idén bakom den här studien växte fram.

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till Tillväxtsekretariatets projektledare Elsie Hellström. Tack för att du har varit så tillmötesgående och delgivit information om aktuella utvecklingsfrågor i norra Bohuslän. Att jag har fått vara med i flera mötessammanhang, i synnerhet med Tillväxt Bohuslän statistikgrupp, har varit oerhört betydelsefullt för mig. Jag har därmed fått en god förståelse för kommunernas samhälleliga utmaningar. Jag vill här även passa på att tacka Jan- Erik, Peter, Sonja, Succie och Sverker i statistikgruppen för lärrika och intressanta diskussioner.

Ett stort tack vill jag även rikta till min handledare Urban Fransson. Du har varit ett bra stöd i tolkningsprocessen av snårig statistik från GILDA. Då det är nytt för mig att arbeta med GILDA och SPSS, har dina råd på vägen fram varit väldigt värdefulla.

Slutligen vill jag tacka mina föräldrar och nära vänner. Jag är evigt tacksam för ert supporterskap och alla ”heja heja!” under min utbildningsgång, inte minst under skrivprocessen av den här magisteruppsatsen. Ni har fått mig att orka ända in i mål. Tack!

Martina Johansson, Göteborg, 2011-12-13

Sammanfattning

I dagsläget har inte någon forskningsansats lagts på flyttströmmar till och från norra Bohusläns avbefolkningskommuner. Studien syftar därför till att börja söka svar om för vem Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är attraktiva att bo i, och vad det enligt tidigare forskning om flyttmotiv troligt kan förklaras av och sannolikt leda till. Studiens resultat och analys avser lägga grund för fortsatt forskning, samt fungera som del av underlag vid planering av samhällliga resurser i norra Bohuslän, i synnerhet i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Den primära frågan är: Vilka generella och specifika karaktäristika till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun framträder över tid, 1990- 2010, sett till variablerna ursprung/destination, ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst – och vad kan det innebära för kommunernas samhällsliv? Följdfrågan är: Varför flyttar olika befolkningsgrupper enligt samtida forskning, och på vilket sätt kan det troligt förklara drivkrafterna bakom flyttmönstren till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun?

Empirisk data har inhämtats från Statistiska Centralbyrån (SCB) och Geografisk Individuell Longitudinell Databas för Analys (GILDA). Detaljerad data från tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 relateras till övergripande tendenser 1990 och 2010. Tolkningar av statistiken görs i ljuset av teori och tidigare forskning.

Resultat visar att Lysekils och Sotenäs kommun attraherar en större andel långväga inflyttare jämfört med Munkedals kommun, såväl 1993 som 2008. Det förklaras sannolikt av teorin att en turismattraktiv plats är mer boendeattraktiv, och att långväga flyttare - i synnerhet de som är äldre - enligt dominerande teoribildning primärt motiveras av sociala och miljörelaterade skäl. I Munkedals kommun råder det balanserade flyttströmmar av personer i 50- 70 års ålder, medan det tvärtom råder ett tydligt positivt flyttnetto av denna åldersgrupp i Lysekils och Sotenäs kommun, särskilt 2008. Sammantaget med utvecklingen av ett påtagligt negativt flyttnetto av 20-30 åriga individer, riskerar befolkningspyramiden i Lysekils och Sotenäs kommun framöver att inta formen av en kantarell. Sned åldersfördelning orsakar i sin tur befolkningsminskning och ekonomisk obalans mellan de som försörjer och blir försörjda. Vad gäller könsfördelningen framträder en viss skillnad när in- och utflyttade 20-30 åringar jämförs med flyttmönstret i riket. Fler män utgör kommunernas flyttströmmar såväl 1993 som 2008, trots att kvinnor i riket generellt är mer flyttbenägna i den åldern. Det kan vara början på en sned könsfördelning, i synnerhet i Munkedals kommun. Sned könsfördelning orsakar i sin tur befolkningsminskning. Enligt tolkning av data från GILDA råder ett negativt flyttnetto av barnfamiljer i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 1993 och 2008. Kommunerna verkar därmed vara mindre attraktiva för barnfamiljer att bo i. Därutöver råder ett positivt flyttnetto av gruppen höginkomsttagare och ett negativt flyttnetto av låginkomsttagare. Tendensen är vag men tilltar 2008, i synnerhet i Lysekils och Sotenäs kommun. Sammantaget med faktumet att Lysekils och Sotenäs kommun har en hög fritidshusdensitet, kan det indikera att det pågår en gentrifiering av kommunernas attraktiva landsbygdsområden.

Slutsatsen är att det enligt teorin inte pågår en strukturell obalans i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Flyttnettot ska vid en strukturell obalans motsvara 1 procent i årlig befolkningsminskning, men motsvarar som mest 0,5 procent, 1993 respektive 2008. De konsekvenser som strukturell obalans medför har dock uppstått i kommunerna, såsom ett minskande skatteunderlag. Enligt studiens resultat är det därför minst lika viktigt för kommunernas tjänstemän och politiker att bli införstådda med *för vem* kommunerna är attraktiva att bo i, som flyttnettot. Flyttarens karaktäristika är en avgörande förändringskomponent bakom demografisk och samhälllig utveckling, särskilt i små avbefolkningskommuner som Lysekil, Munkedal och Sotenäs.

Innehåll

Förord

Sammanfattning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Norra Bohuslän.....	1
1.1.2 Befolkningsutvecklingen, 1990- 2020.....	2
1.2 Problem	3
1.3 Syfte.....	4
1.4 Frågeställningar	4
1.5 Disposition	4
2. Metod	5
2.1 Kvantitativ studie med kvalitativa inslag.....	5
2.2 Induktiv, positivistisk och hermeneutisk metodansats	5
2.3 Reliabilitet och validitet.....	6
2.4 Förförståelse och positionering	6
2.5 Avgränsning och urval	7
2.5.1 Norra Bohuslän.....	7
2.5.2 Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.....	8
2.5.3 Studiens analysenheter och variabler	8
2.5.4 Övergripande statistik från SCB, specifika tidsserier från GILDA	9
2.5.5 Studiens teoretiska ramverk	9
2.6 Alternativ metod.....	9
2.7 Källkritik.....	10
2.7.1 Analysenheter	10
2.7.2 Tidsserier.....	10
2.7.3 Diagram.....	10
2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp	11
3. Teori och tidigare forskning.....	13
3.1 Inledning.....	13
3.1.1 Flyttarnas inverkan på demografin	13
3.2 Vad motiverar flytten?	13
3.2.1 Olika filosofiska och metodologiska ansatser	13
3.2.2 Frivillig eller ofrivillig flytt?.....	14
3.3 Flyttmönster sett till ålder.....	15
3.4 Attraktiv landsbygd?	16
3.4.1 Finns det en potentiell befolkningstillväxt på landsbygden?.....	16
3.4.2 Selektiv migration till olika landsbygder	17
3.5 Turismattraktivt = boendeattraktivt	18
3.6 Generella och specifika flyttmönster idag.....	18
3.6.1 Mer pendlings- och mindre flyttbenägna	18
3.6.2 Mellanregionala/långväga flyttmotiv	19
3.6.3 Kvinnors och mäns olika flyttmönster	19
3.6.4 De äldres flyttmönster	20
3.6.5 Fritidsboende blir helårsboende?	20
3.7 Teorier om demografiska konsekvenser	21
3.7.1 Strukturell obalans	21

3.7.2	Ålderns inverkan.....	21
3.7.2	Entreprenörskap, utbildning och ekonomi	22
4.	Norra Bohusläns demografiska utmaning	23
4.1	Inledning.....	23
4.1.1	Den demografiska situationen i norra Bohuslän.....	23
4.1.2	Norra Bohusläns geografi	23
4.2	Helårs- och fritidsboende i norra Bohuslän.....	24
4.2.1	Inledning	24
4.2.2	Det socioekonomiska läget.....	24
4.3.3	Den åldrande befolkningen.....	25
4.4	Sammanfattning och avslutande ord	27
5.	Flyttströmmar	28
5.1	Inledning.....	28
5.1.1	Flyttströmmar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun	28
5.1.2	Skillnader mellan GILDA och SCB	28
5.1.3	Kort- eller långväga flytt?.....	28
5.2	Kommunernas flyttströmmar 1993 och 2008	29
5.2.1	Flyttströmmarnas ursprung och destination	29
5.2.2	Flyttströmmar till och från Lysekils kommun, 1993 och 2008	29
5.2.3	Flyttströmmar till och från Munkedals kommun, 1993 och 2008.....	30
5.2.4	Flyttströmmar till och från Sotenäs kommun, 1993 och 2008	31
5.2.5	Flyttströmmar till och från samtliga kommuner, 1993 och 2008	32
5.3	Sammanfattning och avslutande ord	35
6.	Flyttarnas karaktäristika.....	36
6.1	Inledning.....	36
6.1.1	Ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst.....	36
6.2	Ålder.....	36
6.2.1	Inledning	36
6.2.2	In och utflyttarnas åldersfördelning 1990/1993	37
6.2.3	In- och utflyttarnas åldersfördelning, 2010/2008	38
6.2.4	Flyttarnas åldersfördelning, 1993 och 2008	39
6.2.5	Avslutande ord	39
6.3	Kön.....	40
6.3.1	Inledning	40
6.3.2	Befolkningssammansättningen sett till kön, 1990-2010	40
6.3.3	Könsfördelningen hos in- och utflyttare, 1993	41
6.3.4	Könsfördelning hos in- och utflyttare, 2008	41
6.3.5	Flyttarnas könsfördelning, 1993 och 2008.....	42
6.3.6	Avslutande ord	43
6.4	Familjetyp	43
6.4.1	Inledning	43
6.4.2	Familjetyp hos in- och utflyttare, 1992.....	43
6.4.3	Familjetyp hos in- och utflyttare, 2007.....	45
6.4.4	Avslutande ord	47
6.5	Förvärvsinkomst.....	48
6.5.1	Inledning	48
6.5.2	Medelinkomst	48
6.5.3	Förvärvsinkomst hos in- och utflyttare.....	49
6.5.4	Förvärvsinkomst hos in- och utflyttare, 1993	50

6.5.5 Förvärvsinkomst hos in- och utflyttare 2008	51
6.5.6 Flyttarnas inkomstklasser, 1993 och 2008.....	52
6.5.7 Avslutande ord	52
7. Analys.....	53
7.1 Inledning.....	53
7.1.1 Flyttningarnas stora inverkan på samhällets utveckling.....	53
7.2 Vilka flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990- 2010?	53
7.2.1 Inledning	53
7.2.2 Flyttströmmar sett till omfattning.....	53
7.2.3 Flyttströmmar sett till in- och utflyttningskommun	55
7.2.4 Flyttströmmar sett till ålder	56
7.2.5 Flyttströmmar sett till kön	59
7.2.6 Flyttströmmar sett till familjetyp	60
7.2.7 Flyttströmmar sett till förvärvsinkomst.....	62
8. Slutsatser	65
8.1 Inledning.....	65
8.2 Den pågående strukturomvandlingen	65
8.2.1 Inledning	65
8.2.2 Vilka flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun?.....	65
8.2.2.1 Antalet flyttningar.....	65
8.2.2.2 Flyttarnas destination och ursprung.....	66
8.2.2.3 Flyttarnas ålder.....	67
8.2.2.4 Flyttarnas kön.....	67
8.2.2.5 Flyttarnas familjetyp.....	68
8.2.2.6 Flyttarnas förvärvsinkomst.....	69
8.3 Avslutande ord.....	69
9. Egna reflexioner och fortsatt forskning	70
9.1 Egna reflexioner	70
9.2 Fortsatt forskning.....	71

Figurer, diagram och tabeller

- Diagram 1.** Befolkningsutvecklingen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990- 2010 (s.2)
- Diagram 2.** Flyttintensitet för flyttare över kommungräns, 1999- 2001 (s.16)
- Figur 1.** Karta över norra Bohuslän i kontexten Västra Götaland och dess fyra kommunalförbund (s.23)
- Tabell 1.** Medelåldern i norra Bohusläns kommuner jämfört med riket, 1998- 2010 (s.25)
- Figurpar 1:** Rikets och Sotenäs befolkningspyramid, 2010 (s.26)
- Figur 2.** Befolkningspyramid för fritidsboende i Sotenäs kommun, 2009 (s.26)
- Tabell 2.** Lysekils kommuns flyttströmmar 1993 och 2008 (s.29)
- Tabell 3.** Munkedals kommuns flyttströmmar 1993 och 2008 (s.30)
- Tabell 4.** Sotenäs flyttströmmar 1993 och 2008 (s.31)
- Diagrampar 1.** Inflyttningar till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 1993 och 2008 (S.33)
- Diagrampar 2.** Utflyttningar från och till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 och 2008 (s.34)
- Diagrampar 3.** In- och utflyttning sett till åldersfördelning, 1990 (s.37)
- Diagrampar 4.** In- och utflyttning sett till åldersfördelning, 2010 (s.38)
- Diagram 3.** Folkmängd sett till könsfördelning, 1990- 2010 (s.40)
- Tabellpar 1.** Könsfördelning hos in- och utflyttare, 1993 (s.41)
- Tabellpar 2.** Könsfördelning hos in- och utflyttare, 2008 (s.42)
- Figur 3.** Familjetyp före inflyttning, 1993 (s.44)
- Figur 4.** Familjetyp före utflyttning, 1993 (s.45)
- Figur 5.** Familjetyp före inflyttning, 2008 (s.46)
- Figur 6.** Familjetyp före inflyttning, 2008 (s.47)
- Figurpar 2.** Inkomstklasser bland in- och utflyttare, 1993 (s.50)
- Figurpar 3.** Inkomstklasser bland in- och utflyttare, 2008 (s.51)
- Figurpar 4.** Jämförelse av inkomstklasser, 1993 och 2008 (s.52)
- Diagram 4.** Inflyttning sett till åldersfördelning, 2010 (s. 57)

Bilagor

- Bilaga 1. Diagram.** Befolkningsutvecklingen i Lysekils kommun, 1968- 2010
- Diagram.** Befolkningsutvecklingen i Munkedals kommun, 1968- 2010
- Diagram.** Befolkningsutvecklingen i Sotenäs kommun, 1968- 2010
- Diagram.** Befolkningsutvecklingen i Strömstad kommun, 1968- 2010
- Diagram.** Befolkningsutvecklingen i Tanums kommun, 1968- 2010
- Bilaga 2. Tabell.** Uppskattning av antalet vistande i norra Bohuslän en dag i juli månad, 2011
- Bilaga 3. Diagram.** Befolkningsutvecklingen i Strömstads och Tanums kommun, 1990- 2010
- Bilaga 4. Diagram.** Flyttintensitet för flyttare över kommungräns, 1999-2001
- Bilaga 5. Diagram.** Flyttintensitet för flyttare till och från Västra Götaland, 1997- 2007
- Bilaga 6. Figur.** Lysekils kommuns befolkningspyramid, 2010
- Figur.** Munkedals kommuns befolkningspyramid, 2010
- Figur.** Strömstads kommuns befolkningspyramid, 2010
- Figur.** Tanums kommuns befolkningspyramid, 2010
- Bilaga 7. Diagram.** Inflyttning sett till ålder i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990
- Bilaga 8. Diagram.** Inflyttning sett till ålder i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 2010
- Bilaga 9. Tabell.** Familjetyp 1992 före inflyttning, kommunspecifik data
- Bilaga 10. Tabell.** Familjetyp 1992 före utflyttning, kommunspecifik data
- Bilaga 11. Tabell.** Familjetyp 2007 före inflyttning, kommunspecifik data
- Bilaga 12. Tabell.** Familjetyp 2007 före utflyttning, kommunspecifik data

1. Inledning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Norra Bohuslän

”Det skulle lika gärna kunna sättas upp en skylt när man kör in i Sotenäs kommun där det står ”Stäng från september till maj”.”

Helårsboende om livet i Sotenäs kommun, 2011¹

I ett spann omkring 10- 20 mil norr om Göteborg är kommunerna Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum belägna. De utgör tillsammans nätverket och den geografiska enheten norra Bohuslän.² Det gamla bondelandet och livet runt och på de kala urtidskullarna i kommunerna bestod före andra världskriget av utpräglade arbetarsamhällen med jordbruk, yrkesfiske och stenhuggeri som några av de väsentligaste näringarna. Färre arbetstillfällen inom fiskeindustri och jordbruk samt en nedlagd stenindustri under och efter andra världskriget medförde en tydligt minskad befolkning i norra Bohuslän.³ Befolkningsutvecklingen var dock generellt positiv från 1970- till 1990-talet i hela norra Bohuslän, för att därefter på nytt dala i flera av kommunerna (se bilaga 1). Exempelvis ökade befolkningen i Lysekils kommun på grund av etableringen av oljeraffineriet Scanraff på 1970-talet. Idag är invånartalet lägre än då Scanraff byggdes, även om många nya näringar har tillkommit under 2000-talet. Flertalet näringar är dock säsongsbaserade i och med sin turisminriktning.⁴ Befolkningsförändringarna har i Bohuslän blivit påtagliga, i synnerhet i de kustnära samhällena:

”Om det tidiga 1900-talets kust och skärgårdsbor idag fick besöka sina samhällen skulle de ha svårt att känna igen sig. Främst skulle de förvånas över att så få människor bor kvar och att öar som förr hade ganska många bofasta nu är helt avfolkade – utom på sommaren.”⁵

Samtidigt som Bohuskusten avbefolkades efter andra världskriget utvecklades semestervanorna markant. Idag lever många av kustkommunerna till stor del på besöksnäring och fritidsboende och deras konsumtion.⁶ Kommunerna i norra Bohuslän har idag en sammanlagd helårsbefolkning på omkring 58 000 invånare, med en lite mer än tre gånger så stor befolkning om sommaren (se bilaga 2). De fritidsboende utgör stor del av sommarens tillfälliga befolkning, och har under de senaste åren ökat.⁷ Då samtliga fritidsboende vistas i sina fritidshus uppskattas de motsvara drygt 40 000 personer i norra Bohuslän (se bilaga 2). Fritidshusen är framför allt koncentrerade till kustzonen, medan de permanenta bostäderna är jämt fördelade över kommunernas

¹ Citat från en medelålders invånare i Sotenäs kommun vid samtal om livet i kommunen, (juli, 2011). Kommentaren kom spontant efter att jag berättat att jag utformade enkätundersökningar till norra Bohuslän in- och utflyttare med syftet att söka svar om varför man flyttar. (Enkäterna avser bidra med underlag till kommunernas tjänstemän och politiker i arbetet att göra kommunerna mer attraktiva att bo och verka i). Citatet är taget ur sammanhanget där den helårsboende förklarar att Sotenäs kommun alltmer har blivit en ”säsongskommun” vilket sannolikt förklarar varför kommunen drabbas av fortsatt avbefolkning

² Munkedals hemsida: <http://www.munkedal.se/kommunen/upphandling/kommunfakta.4.1158db6911fb21a9a748000325.html> (2011-04-30), Strömstads hemsida: <http://www.stromstad.se/omkommunen/informationomstromstad.52.html> (2011-04-30)

³ Arén Hans (2004), *Skärgårdslivets förändring*, s. 67ff, Carlsson Helene, *Seklernas Bohuslän*, s. 63 ff

⁴ Ibid., Andersson Thomas (2011-05-24), *Invånartalet i Lysekil nu lägre än då Scanraff byggdes*, Lysekilsposten, <http://www.lysekilsposten.se/cms/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2939&cntnt01returnid=52>

⁵ Arén Hans (2004), *Skärgårdslivets förändring*, s. 67

⁶ Arén Han (2004), *semesterparadis*, s. 79ff

⁷ www.regionfakta.com (2011-10-01), Gå till: ”Västra Götaland”, ”Befolkning och hushåll”, ”Småhus per kommun”

geografiska yta.⁸ Det är därmed inte märkligt att det uppstår en stor kontrast i kustsamhällena när sommarsäsongen är förbi, något som det inledande citatet ringar in.

Munkedal är ingen kustkommun mer än att en liten del av kommunens södra del har kontakt med Gullmarsfjorden. Därmed skiljer sig förhållandena där såväl natur- som kulturgeografiskt. Kommunen har ett inlandsliknande landskap såsom hedar, bördiga slätter och bergväggar.⁹ Munkedals kommun lockar långt ifrån lika många turister och fritidsboende under högsäsong som övriga kommuner i norra Bohuslän (se bilaga 2).

1.1.2 Befolkningsutvecklingen, 1990- 2020

Att norra Bohusläns kommuner, i synnerhet kustkommunerna, idag betraktas som attraktiva för turism och fritidsboende sett till naturmiljön, råder det idag ingen tvekan om (se bilaga 2). Däremot är det något oklart för vilka individer kommunerna idag är attraktiva att helårsvis bo i. Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är de tre kommuner som har erfårit en negativ befolkningsutveckling i norra Bohuslän, 1990-2010. Kommunernas utveckling är snarlik, se följande diagram.

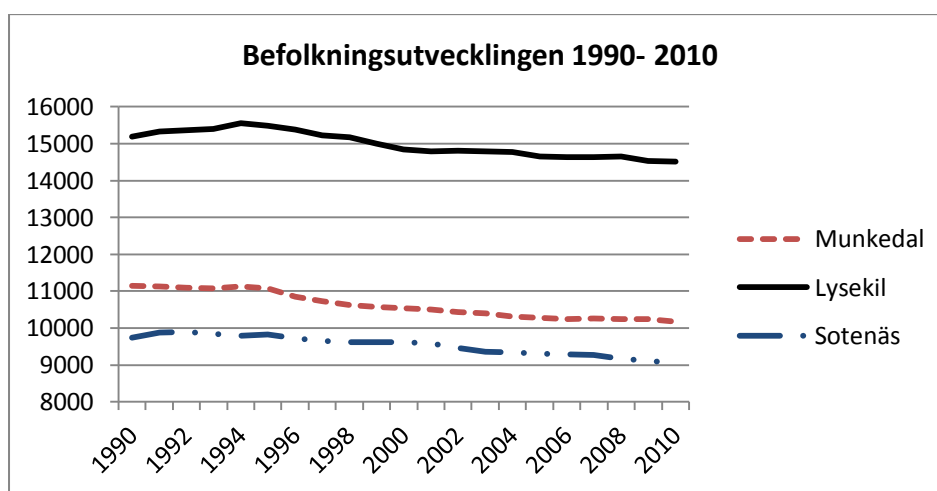

Diagram 1. Befolkningsutvecklingen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990- 2010

Källa: SCB¹⁰, data bearbetad i Excel

Enligt data från SCB har befolkningsutvecklingen från 1994/1995 successivt gett vikande siffror. Strömstads och Tanums kommun har å andra sidan de senaste åren erfårit en positiv befolkningsutveckling, i synnerhet Strömstads kommun. Befolkningen i Tanums kommun har dock somliga år minskat mellan 1990 till 2010. Däremot har invånartalet i Tanums kommun de senaste åren letat sig över 1990 års index och närmar sig nu den befolkningstopp som var 1993 (se bilaga 3). Närheten till Norge och Oslo och den gynnande handelssituationen spelar sannolikt in i den positiva befolkningsutvecklingen i Strömstads kommun, likaså vad gäller den relativt positiva befolkningsutvecklingen i Tanums kommun. Att söka svar om orsak och verkan vad gäller Strömstads och Tanums positiva befolkningsutveckling, är dock en studie för sig.

Enligt en befolkningsprognos kommer endast Strömstads kommun i norra Bohuslän att följa rikets genomsnittliga befolkningsutveckling med omkring 10 procent, till år

⁸ Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår- vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s. 9

⁹ Munkedals hemsida: www.munkedal.se (2011-09-20), 'Om kommunen' + 'Fritid', 'Friluftsliv'

¹⁰ SCB databas (2011-05-20), "Befolkning", "Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968-2010", "Folkmängden efter kommun, civilstånd och kön. Ålder 1968-2010", "Strömstad" + "Tanum", "Totalt", "1990- 2010"

2020.¹¹ Befolkningsutvecklingen i Tanums kommun förväntas öka något somliga år för att år 2020 återgå till den befolkningsnivå som var år 2000. Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun sticker därmed ut, vars befolkningsutveckling till år 2020 beräknas hamna under respektive kommuns befolkningsindex år 2000. Den minskande befolkningen, 2000- 2020, beräknas motsvara upp till 3 procent i Munkedals kommun, 5 procent i Lysekils kommun och 15 procent i Sotenäs kommun.¹² Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun prognostiseras, som nu har lyfts fram, även fortsättningsvis vara norra Bohusläns befolkningsförlorare.

1.2 Problem

I en artikel i *Bohusläningen* sommaren 2011, förklaras den tappade folkmängden i Lysekils kommun under 2000- talet motsvara 3,5 miljon kronor i skattebortfall, varje år. I *Lysekilsposten* förklaras det negativa flyttnettot vara huvudorsak bakom befolkningsminskningen och att Lysekils kommun idag inte är lika livskraftigt som på 1990- talet.¹³ Problembilden att befolkningsunderlaget är för dåligt framställs likaså i Sotenäs kommuns översiktsplan, och förklaras där som orsak till varför den offentliga och kommersiella servicen i kommunen är begränsad.¹⁴ På ett möte med norra Bohusläns kommunchefer, våren 2011, lyftes det fram att befolkningsproblematiken i norra Bohuslän egentligen inte är så stor och därmed skulle vara löst om bara något färre flyttade ut från kommunerna.¹⁵ Oavsett hur stort eller litet problemet med ett bristande befolkningsunderlag förklaras vara i norra Bohusläns respektive kommun, är kommunernas tjänstemän och politiker eniga om att det finns en del kvar att önska vad gäller befolkningsutvecklingen.¹⁶ Problembilden i norra Bohuslän är dock inte entydig, vilket framkom i föregående avsnitt. Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun har sedan ett par decennier erfarit en minskande befolkningsutveckling. Strömstads och Tanums kommun har å andra sidan erfarit en mer eller mindre positiv befolkningsutveckling, en utveckling som även prognostiseras fortskrida till år 2020.

En kartläggning av flyttmönster är avgörande som del av kunskapsunderlag när analys av vilka utmaningar kommunerna har ska göras och hur de bör bemötas, såsom bostadsplanering.¹⁷ Som framkom i min och Fredrik Jonassons C-uppsats¹⁸ har dock inte någon forskningsansats tidigare lagts på studier av flyttströmmar till och från norra Bohusläns kommuner. När befolkningen minskar i en kommun får flyttarnas karaktäristika dessutom än större betydelse för samhällsutvecklingen. Därmed är det högrelevant att utöver kunskap om flyttnettot söka svar om *för vem* avbefolkningskommunerna Lysekil, Munkedal och Sotenäs är attraktiva att bo i. Med bristande kunskap härom uppstår viss spekulation hos kommunernas tjänstemän och politiker om vilka in- och utflyttarna är, och därmed för vem norra Bohusläns kommuner är attraktiva att bo i. Spekulation riskerar att samhälleliga resurser planeras ineffektivt, något avbefolkningskommunerna inte har råd med. Med kunskap om vilka mönster av flyttare som kan skönjas till och från kommunerna, och genom att tolkning

¹¹ Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår – Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s. 49

¹² Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår – Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s. 49

¹³ Götell Peter, *Bohusläningen*, (2011-08-18), *Kan hela Sverige leva?*, s.1, Andersson Thomas, *Lysekilsposten* (2011- 05-24), *Invånartalet nu lägre än då Scanraff byggdes*,

http://www.lysekilsposten.se/cms/index.php?mact=News.cntnt01.detail_0&cntnt01articleid=2939&cntnt01returnid=52 (2011-05-29)

¹⁴ Sotenäs kommun, *Översiktsplan för Sotenäs kommun* (2010), Utställningshandling, mars 2010, s. 98

¹⁵ Kommunchefsmöte, Munkedals kommunhus, 14 mars, 2011

¹⁶ Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår, Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*

¹⁷ Rydqvist Annette m.fl. (2005), *Boendeplanering i praktiken – en vägledning till statistiken*, s. 25 ff, Hägred Ulrika m.fl. (2006), *Boendeplanering – en strategisk fråga för kommunen*, s. 4

¹⁸ Johansson Martina & Jonasson Fredrik (2010), *Norra Bohuslän planerar för en positiv befolkningsutveckling*

görs av vad som generellt flyttmotiverar olika befolkningsgrupper idag och varför, får tjänstemän och politiker en indikation om vad som är kommunernas styrkor respektive svagheter. Det är betydelsefull kunskapsgrund i kommunernas utvecklingsarbete som syftar till att göra kommunerna mer attraktiva att bo och verka i.

1.3 Syfte

Studien syftar till att börja söka svar om för vem norra Bohusläns avbefolkningskommuner är attraktiva att bo i, samt vad flyttmönstren troligt kan förklaras av och sannolikt leda till. Studiens resultat och analys avser lägga grund för fortsatt forskning, samt fungera som del av underlag vid planering av samhälleliga resurser i norra Bohuslän, i synnerhet i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

1.4 Frågeställningar

1. Vilka framträdande generella och specifika karaktäristika hos flyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun framträder över tid 1990- 2010, sett till variablerna ursprung/destination¹⁹, ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst – och vad kan det innebära för kommunernas samhällsliv?
2. Varför flyttar olika befolkningsgrupper enligt samtida forskning och på vilket sätt kan det troligt förklara drivkrafterna bakom flyttmönstren till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun?

1.5 Disposition

Uppsatsen inleds med en bakgrundsbeskrivning som avser förklara varför denna studie är vetenskapligt och samhällsrelevant. Syfte och frågeställningar har därefter preciserat den ingång studien intar för att bidra med viss lösning på problemformuleringen. Metodkapitlet tar härefter vid, vilket redogör uppsatsens metodteoretiska grund men även hur uppsatsen i praktiken har bedrivits. Efter nu följande metodkapitel tar kapitlet Teori och tidigare forskning vid, med fokus på teoribildning om flyttbenägenhet och flyttmotiv. Även lyfts teoribildning fram om samhälleliga konsekvenser som uppstår till följd av demografiska förändringar. Därefter kommer kapitlet som övergripande redogör för den demografiska situationen i norra Bohuslän. Med det kapitlet som grund blir det ett naturligt steg att gå vidare och studera flyttarnas karaktäristika till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Flyttarna är trots allt avgörande förändringskomponenter bakom kommunernas demografi. Då det inte ska bli för framtung läsning kommer viss analys att ta plats i resultatredovisningen. Den primära analysen tar dock vid i kapitlet Analys. Med primär analys menas här att fler kopplingar och mer utförliga resonemang fullgörs mellan olika variabler och teorier. I kapitlet Slutsatser summeras framträdande flyttmönster och de, enligt analys, sannolikt relevanta teoribildningarna som förklarar dessa. Likaså dras slutsatser om de demografiska - och därmed samhälleliga - konsekvenser som med sannolikhet är och kan bli en följd av de mönster som framträder av flyttarnas karaktäristika. I kapitlet Egna reflexioner och fortsatt forskning lyfts de tankar fram som har uppstått hos mig som författare under uppsatsprocessen, likaså den forskning som med fördel efterträder den här studien.

¹⁹ Det vill säga, till och från vilka kommuner flyttströmmarna går

2. Metod

2.1 Kvantitativ studie med kvalitativa inslag

Det här är till övervägande del en kvantitativ studie. Data kommer att sökas upp, sammanställas och analyseras utifrån analysenheterna in- och utflyttare från och till norra Bohusläns tre avbefolkningskommuner. Data inhämtas från Statistiska Centralbyråns (SCB) databas men framför allt från Geografisk Individuell Longitudinell Databas för Analys (GILDA). För att analysera och bearbeta data kommer programmet PASW Statistics (Predictive Analytics Software) att användas, i dagligt tal ofta benämnt som SPSS.²⁰ Excel används för att illustrera statistiken genom olika typer av diagram och tabeller.

2.2 Induktiv, positivistisk och hermeneutisk metodansats

Då jag utgår från empirin, det vill säga samlar in data som sedan systematiseras för att se samband och dra slutsatser, bottnar studien primärt i en *induktiv metodansats*. Slutledningen i denna ansats avser därför att tillföra ny kunskap utöver det som redan finns i premisserna, att jämföra med den deduktiva ansatsen som inte säger någonting nytt om verkligheten.²¹ Till viss del är dock studien av deduktiv karaktär, då jag har en hypotes om att åldrarna bland de inflyttade har kommit att bli äldre, vilket bidragit till en hög medelålder i kommunerna. Om tonvikten primärt hade bottnat i en deduktiv ansats, hade det dock inte stämt överens med uppsatsens syfte. Det vill säga, att utforskande söka svar om vilka individer flyttströmmarna består av. En deduktiv ansats hade intagits om det redan hade funnits en del forskning på området med tydliga teorier/hypoteser om vilka individer flyttströmmarna i norra Bohuslän bestod av - och om jag skulle undersöka i vilken utsträckning empirin (fortfarande) stämde överens med det.

Positivism står lite förenklat för betydelsen "... mätbara företeelser och satser som anger samband mellan dessa företeelser".²² Hermeneutiken avser tränga bakom dessa företeelser och satser, och söka förståelse om det observerade. Det innebär att positivismen stående för sig själv inte kan bidra med förståelse om det som studeras, vilket däremot är strävan inom hermeneutiken.²³ Rent kvantitativ data kommer i den här studien att stå för sig själv, men även sättas i relation till teorier och tidigare forskning. Genom att koppla statistik till rimlig teoribildning eftersöks svar om vad det är som kan tänkas utgöra drivkrafter bakom flyttströmmarna till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Studien avser därmed både uppfylla positivistiska krav på vetenskap, liksom hermeneutiska. Den positivistiska ansatsen framträder tydligt då lagbundenheter eftersöks i flyttströmmarna som är generella respektive unika för kommunerna, särskild vikt läggs dock vid att studera skillnader över tid, 1990- 2010. Den hermeneutiska ansatsen framträder inte minst tydligt då övergripande tendenser för åren 1990- 2010 sätts i relation till mer specifik data sett till tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008. Genom att relatera delar till helheter och tvärtom, avser en bättre underbyggd analys åstadkommas på området om flyttströmmar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

²⁰ Wahlgren Lars (2008), *SPSS steg för steg*, s. 8f

²¹ Danemark Berth m.fl. (2007), *Att förklara samhället*, s. 169ff

²² Hartman Jan (2004), *Vetenskapligt tänkande - Från kunskapsteori till metodteori*, s. 105

²³ Ibid. s. 104ff

2.3 Reliabilitet och validitet

När kvantitativa och induktiva undersökningar bedrivs är det av särskild vikt att tänka på reliabilitet och validitet. Reliabilitet står för betydelsen att mätningarna är korrekt gjorda. Om ett resultat blir samma efter att återupprepas av någon annan undersökare med samma metod, då har studien hög reliabilitet. Validiteten å andra sidan står för betydelsen att man har undersökt det man avsåg undersöka.²⁴ För att uppnå god reliabilitet i studien har statistiska uppgifter och uträkningar kontrollerats minst två gånger innan de har lyfts fram i resultatdelen. Det finns dock alltid en risk att något sifferfel uppstår på vägen, något jag inte kan garantera att den här studien är fri från. När det handlar om siffror av särskild vikt har de kontrollerats fler än två gånger, såsom exempelvis antalet in- och utflyttare till respektive kommun. När hanteringen av data i SPSS varit mindre given, går det att uppsöka specifikt tillvägagångssätt av ”selekteringen” i fotnoten i det inledande stycket av den studerade variabeln. En relativt komplex beräkning är exempelvis då in- och utflyttare ska delas in i olika inkomstklasser. Därmed sagt ska denna studie kunna återupprepas och samma resultat uppnås. Vad gäller teoribildning och tidigare forskning har de förstås utifrån sina kontexter för att inte riskera att de teorier och forskningsresultat som lyfts fram i studien har förenklats/vinklats och/eller missförstås. Det vill säga, hela avhandlingar/böcker/kapitel har studerats och inte endast något stycke. För att uppnå god validitet har jag diskuterat uppsatsen grundligt med min handledare för att nå insikt om de variabler som studeras är adekvata och att de studeras på ett lämpligt sätt enligt studiens övergripande syfte; det vill säga om jag har undersökt det jag har avsett undersöka. Utöver god validitet är det av vikt att uppnå en god intern såväl som en god extern validitet, vilket utvecklas nedan.

Den interna validiteten står här för betydelsen att slutsatser är välgrundade av antingen beskrivande eller förklarande natur.²⁵ Den externa validiteten handlar å andra sidan om möjligheten att generalisera beskrivande såväl som förklarande slutsatser i en större kontext, utanför studiens urval av analysenheter.²⁶ Ur generaliseringssynpunkt är det ett allvarligt metodproblem att välja analysobjekt utifrån andra hänsynstaganden än utifrån extern validitet.²⁷ En studie som inte går utöver sig själv kan inte karaktäriseras som en vetenskaplig studie.²⁸ Därför har strävan att generalisera varit högt prioriterad utöver studiens beskrivande och förklarande natur. Avsikten är därmed att allmänt intresserade personer, tjänstemän och politiker genom att ta del av den här studien, även ska kunna nå viss förståelse för samhällsliga förändringar i kommuner med liknande befolkningsutveckling och kontext som Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

2.4 Förförståelse och positionering

All forskning tar utgångspunkt i forskarens förförståelse. Varje forskare konstruerar på så vis sin egen verklighet, vilket inte sällan tar sig uttryck i studiens teoretiska angreppssätt.²⁹ Ofta präglar förförståelsen verkligheten mer än vi själva tänker på. Allt vi ser, tänker hör och tycker har sin grund i förförståelsen. ”Den hermeneutiska spiralen” är då till god hjälp för att möjligt kringgå risken att förförståelsen vägleder studien. Det innebär att det ständigt sker ett växelspel mellan del och helhet, teori och

²⁴ Thurén Torsten (2009), *Vetenskap för nybörjare*, s.26ff

²⁵ Esaiasson Peter m.fl. (2010), *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 64

²⁶ Ibid.s. 52, 64

²⁷ Ibid. s. 177

²⁸ Ibid. s. 81

²⁹ Bjerfeldt Ulf m.fl. (2009) *Varför vetenskap?*, s. 63

praktik, erfarenhet och förförståelse. Det är i denna process som förförståelsen utvecklas till verklig förståelse.³⁰ Jag har en god förförståelse gällande hur befolknings- och samhällsutvecklingen i norra Bohuslän har sett ut de senaste decennierna, inte minst i och med min koppling till Sotenäs kommun. Genom B- och C- uppsatsen har jag dessutom (tillsammans med min kurskamrat Fredrik Jonasson) fått en grundläggande empirisk och teoretisk förståelse vad gäller kommunernas demografi i stora drag samt hur tjänstemän och politiker avser möta den demografiska utmaningen. Mer utförligt lyfts min förförståelse fram i förordet. En aning om vad som *delvis* ska framträda i kommunernas flyttmönster har jag därför. Exempelvis, i och med kunskapen att kommunerna i norra Bohuslän generellt sett utgörs av en hög medelålder, som både har ökat i relativa och absoluta tal 2000- 2010 jämfört med riket, förmodar jag att det förklaras av en liten andel av unga vuxna bland inflyttarna och en relativt stor inströmning av en äldre befolkning. Men, samtidigt har jag tänkt att det kanske alls är så enkelt förklarar och därför sett det som en utmaning att hypotestesta mina fördomar/min förförståelse.

Det har inte varit någon stor utmaning att neutralisera min positionering, då denna studie primärt bottenar i en positivistisk och induktiv ansats. Det innebär att söka ny kunskap där observerbara och mätbara data analyseras. Det är dock svårare att neutralisera positioneringen när det kommer till urval av teorier och tidigare forskning. Fördelen i den här uppsatsen är att det inte finns en uppsjö av samtida teorier om flyttmotiv i kontexten Sverige (särskilt inte vad gäller till och från landsbygden) varför mitt kapitel är att förstå som relativt täckande inom fältet (och därmed så gott som neutralt). Strävan har i sökandet efter teoribildning inom området finna teorier som strider mot någon annan teori. Dessutom är avsikten i den här studien att genom den ”hermeneutiska spiralen” (se föregående stycke) växla mellan del och helhet, teori och praktik, erfarenhet och förförståelse, något som i sin tur har en neutraliserande effekt.

2.5 Avgränsning och urval

2.5.1 Norra Bohuslän

Vad som definieras som en geografisk enhet, en plats, formulerar i sin tur politiska frågor och svar. Förenklat finns det två olika sätt att se på en plats. Antingen som en mosaikbit eller som en länk i olika interaktionskedjor. Vilken syn man utgår ifrån får direkta effekter på hur man betraktar olika politiska frågor.³¹ Oavsett ingång kan det konstateras att vi alla är beroende av platser, utifrån ett materiellt liksom kognitivt och existentiellt hänseende. Det spelar ingen roll hur dynamiska platser kommit att bli i vår globaliserade tid. Oavsett teoretisk ingång i fråga om ”platsen” är det med andra ord av vikt att studera relationerna som människan har till olika platser i sin vardag.³² Man bör med andra ord ha i åtanke att norra Bohuslän som geografisk enhet är en social konstruktion. Det vill säga, enheten skulle kunna vara sammansatt och förstås på ett annat vis. I kapitlet *Norra Bohuslän demografiska utmaning* redogörs den demografiska utvecklingen övergripande för samtliga fem kommuner. Beslutet att se till norra Bohuslän som övergripande kontext är fattat med utgångspunkt från de fem kommunernas gemensamma nätverk och strävan efter utveckling och tillväxt. Mycket information om denna geografiska enhet finns att tillgå då flertalet rapporter har skrivits

³⁰ Thurén Torsten (2009), *Vetenskap för nybörjare*, s. 58ff

³¹ Ek Richard & Hultman Johan (2007), *Produktgörandet av platser: En introduktion*, s.23

³² Ibid. s.27

genom olika projekt som faller under ”Tillväxt Bohuslän”. Det betraktas i den här uppsatsens sammanhang som en tillgång, då det inte minst är av värde att kontextualisera Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

2.5.2 Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun

För att studien ska få en tydlig ingång och för att uppnå substans i analysen, koncentreras empiri och analys på Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Det är där en mer eller mindre tydligt negativ befolkningsutveckling framträder i norra Bohuslän, 1990-2010. Den negativa befolkningsutvecklingen prognostiseras där även att fortskrida till år 2020. Det är särskilt intressant att titta närmare på hur flyttströmmarna ser ut till och från norra Bohuslän avbefolkningskommuner med tanke på att befolkningens sammansättning får än större betydelse för en kommun när befolkningen minskar. Det är inte minst av stor betydelse för Strömstads och Tanums kommun att befolkningsutvecklingen studeras och förstås i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Om ett bra kunskapsunderlag läggs och en mer gynnsam befolkningsutveckling på sikt uppnås i de här tre kommunerna, så kommer sannolikt hela den geografiska enheten och samarbetet inom norra Bohuslän att påverkas positivt.

2.5.3 Studiens analysenheter och variabler

Analysenheter är en studies undersökningsobjekt/fall. Vilka analysenheterna är avgörs av forskningens övergripande fråga.³³ Analysenheterna i den här uppsatsen är in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Analysenheterna kommer att studeras över tid 1990- 2010, men framför allt mer specifikt knutet till tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008. Variablerna som studeras genom tidsserierna är ursprung/destination³⁴, ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst.

Att ålder och kön är intressant att söka förståelse om har att göra med att sned ålders- och könsstruktur ofta är de två primärt bakomliggande förklaringarna till befolkningsminskning i landsbygdsregioner, vilket generellt sett i sin tur bidrar med ett minskade födelsetal.³⁵ Det finns dock betydligt fler variabler än studiens utvalda som vore av intresse att studera hos analysenheterna i tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008. Variabeln utbildning vore exempelvis högtintressant och relevant att titta närmare på. Variabeln utgörs dock av ett omfattande och komplext register av olika koder för utbildning i GILDA, att den har bedömts som alltför tidsomfattade och svårtillgänglig för analys inom ramen av den här studien. Variabeln sysselsättning påbörjades en analys av, men togs bort då det inte går att utläsa något direkt från variabeln i fråga då även sommarjobb, ”extraknäck” och dylikt registreras till gruppen förvärvsarbete. Det räcker med andra ord att en arbetsgivare redovisat att en person har arbetat *någon gång* under året även om hon/han inte arbetar i november månad när kontrolluppgifter för året registreras. Variabeln sysselsättning var annars tänkt att möjliggöra en uppskattning av antalet utflyttningar till sannolika skäl gjorda på grund av studier, inte minst i åldersgruppen 20-30 år. Likaså vore exempelvis variablerna arbetsplatskommun och boendetyper av stort intresse att studera, då det finns många teorier som pekar mot att boende och arbetsplats är avgörande flyttmotiv. Å andra sidan har den här studien medvetet hållit fast vid fokus på analys av *den demografiska situationen*. Det vill säga, se till karaktäristikan hos den befolkning som flyttar in och ut. Hade arbetsplatskommun och boendetyper även tagits med i sammanhanget hade inte minst utrymme för analys

³³ Esaiasson Peter m.fl. (2010), *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 51

³⁴ Det vill säga, till och från vilka kommuner flyttströmmarna går

³⁵ Glesbygdverket (2001), *Årsbok 2001* (2001), s. 31

krävt sin fullvärdiga plats, vilket inte den här studien kan erbjuda (utöver analys av de demografiska aspekterna).

2.5.4 Övergripande statistik från SCB, specifika tidsserier från GILDA

Jag har valt att studera variablerna utifrån tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 hos såväl in- som utflyttarna. Utflyttarna är boende i Lysekils, Munkedals eller Sotenäs kommun 1992 respektive 2007 men flyttar till annan ort 1993 respektive 2008. Inflyttarna är tvärtom boende i andra kommuner än Lysekil, Munkedal och Sotenäs 1992 och 2007, för att sedan flytta in till kommunerna 1993 och 2008. Genom tidsserier blir det möjligt att täcka in en hel del information om variablerna. Utöver antalet utflyttare från Munkedals kommun 1993, kan exempelvis specifik information (via SPSS) uppsökas om hur många av utflyttarna det är som flyttar från Munkedal till Uddevalla och/eller hur många av de utflyttade som är 20- 30 år. Beslutet att studera tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 är fattat med anledning av att det är ett sätt att få ut mer information om analysenheten ”flyttaren”, samt för att täcka in tidsspannet 1990-2010. 1992/1993 är inte minst den ungefärliga brytningspunkt där befolkningskurvan är som högst i alla tre kommuner (sedan 1970- talet), vilket är intressant att studera i relation till 2007/2008 när befolkningen avtagit sedan en tid. 2007/2008 är å andra sidan den sista tidserien där statistik finns att tillgå i GILDA:s datasystem, varför beslutet om de årtalen inte var svåra att fatta. I de fall data finns att tillgå om en variabel i SCB såväl som GILDA redogörs utvecklingen även över tid, 1990- 2010, såsom befolkningsutvecklingen i stort.

2.5.5 Studiens teoretiska ramverk

Urval av det teoretiska ramverket och tidigare forskning har under skrivprocessen gjorts i växelverkan med insamling av statistiken. Då begrepp och teorier i nya möten med verkligheten ständigt fördjupas har nya urval kontinuerligt gjorts, som ett resultat av den alltjämt fördjupade kunskap som hör en analyserande och skrivande process till. Genom bilaga 4 illustreras den generella flyttintensitet som råder över kommungränser sett till olika åldersgrupper i Sverige. Det är en teoretisk utgångspunkt som till viss del avgränsat och styrt studiens urval vid selektering av data. I jämförelse med de generella tendenser som råder när det kommer till åldersrelaterade flyttar över kommungränser i riket, kan nämligen tydliga avvikelser i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun skönjas - särskilt i Lysekils och Sotenäs kommun. Genom att studien fokuserar lite extra på de åldersrelaterade flyttavvikelsena görs inte minst studien mer generaliserbar (då samma åldersgrupper studeras i samtliga variabler). Det riskerar dock att det finns andra intressanta åldersrelaterade mönster som förbigås vid studiet av de olika variablerna.

2.6 Alternativ metod

Utifrån det humanistiska perspektivet betraktas flyttare som enskilda individer utifrån vilka ett beslut fattas om flytt, och därmed inte som en grupp av människor. Kritiken från ”humanisterna” riktas därför mot den uppsjö av kvantitativa undersökningar som görs av migrationsflöden, utifrån vilka generella mönster utläses. Det är dessa opersonliga och avhumaniserade studier som humanisterna har för avsikt att komplettera.³⁶ Den här kvantitativa studien är ett medvetet förenklat val. Jag är liksom de flesta migrationsforskare enig om att ett integrativt perspektiv alltid bör intas (kvantitativ såväl som kvalitativ studie) för att förstå *varför* man flyttar. En kvalitativ metodansats hade med andra ord kunnat intas, baserad på intervjuer eller utförliga (och

³⁶ Boyle Paul m.fl. (1998), *Exploring Contemporary Migration*, s. 71

relativt få) enkätundersökningar med öppna svarsalternativ med in- och utflyttare. Det hade gett en förståelse om hur nya och före detta kommuninvånare tänker om livet i kommunen, och vilka motiv det fanns bakom in- respektive utflyttningen. Den här studien kommer inte i närheten av den förståelsen. Ett övergripande perspektiv på flyttströmmarna anses dock mest motiverat att börja med när det kommer till analysenheterna in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Med en god förförståelse som grund kan mer kvalitativa undersökningar fördelaktigt efterföljas i form av intervjuer och/eller enkätundersökningar (med öppna eller delvis öppna svarsalternativ). För att utforma bra intervjuer eller enkäter är det nämligen av stort värde att ha en god förförståelse om flyttströmmarna (som den här uppsatsen med andra ord avser bringa). På så vis kan det i efterföljande kvalitativa studier formuleras mer riktade frågor utifrån tendenser man har kommit att bli mer nyfiken på.

2.7 Källkritik

2.7.1 Analysenheter

De tre av norra Bohusläns fem kommuner som mer eller mindre tydligt gått en negativ befolkningsutveckling till mötes sedan mitten av 1990- talet, är Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Det är av den anledning som flyttare till och från just dessa tre kommuner i norra Bohuslän har valts ut som studiens analysenheter. Det kan dock hävdas att Tanums kommun även borde vara med, då befolkningsutvecklingen inte enbart har varit positiv där, 1990-2010. Att Tanums kommun inte tas med i beaktande har att göra med att de andra tre kommunerna har en mer entydigt negativ befolkningsutveckling. Tanums kommun har trots allt de senaste åren upplevt ett positivt uppsving i befolkningsutvecklingen, likaså prognostiseras utvecklingen till år 2020 årsvis vara över befolkningens index 2000.

2.7.2 Tidsserier

Det kan inrymmas en problematik i att välja ut särskilda tidsserier, vilket har gjorts i den här studien. 1992/1993 och 2007/2008 kanske inte är de årtal som mest lämpligt representerar början av 90- talet, respektive brytningspunkten 2000/2010. Det är dock något som inte har kunnat utredas inom omfånget av den här uppsatsen. Att studera tidsserier bidrar med fördelen att konkret kunna jämföra och analysera skillnader mellan in- och utflyttningar över tid. Att studera få enheter (här: år) bidrar inte minst med fördelen att möjligt få fördjupad kunskap inom ett område (här: flyttningar), vilket i sin tur sätts i relation till mer övergripande information över ett större tidsspänn (befolkningsutvecklingen 1990- 2010). Det finns dock med andra ord en risk att de tendenser som framträder i tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 ges för stor vikt i analysen, om de inte är representativa för "sin tid".

2.7.3 Diagram

Resultat kommer att presenteras genom diagram, figurer och tabeller. I några diagram börjar y- axeln inte på siffran 0. Det gäller diagram över befolkningsutvecklingen i norra Bohusläns kommuner, så även könsfördelningen hos in- och utflyttarna till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990-2010. Varför inte siffran börjar på 0 förklaras av att den övergripande utvecklingen ska framträda så tydligt som möjligt. När inte y- axeln börjar på 0 dramatiseras kurvan och blir skarpare. Det bedöms av mig som legitimt att göra så vad gäller illustration av övergripande tendenser när det

är flera kurvor/linjer som presenteras i samma diagram. För att tendenserna ska framkomma tydligt i de aktuella sammanhangen vid en jämförelse behöver y- axeln börja på en högre siffra än 0. Det hade varit en annan sak om absoluta värden var det intressanta att lyfta fram. De absoluta värdena är dock något som kompletteras genom analys av statistik från GILDA. Genom studier av tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 undviks risken att felaktiga statistiska uppgifter framställs i diagrammen.

Att även ta i beaktande är att y- axeln vid sammanställningen av kommunernas grafer över åldersfördelningen hos in- och utflyttare i kapitel 6.2, anges i antal och inte procent. Det skulle kunna ge ett missvisande intryck med tanke på att Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun har olika omfattning på sina flyttströmmar. Skillnaden i antalet flyttare är dock som mest omkring 100 personer, varför graferna bedöms ge ett riktigt intryck. Det är dessutom de övergripande tendenserna som återges i diagrammen, och inte absolut statistik. För övrigt kan varje kommunspecifik graf relateras till sin egen kurva i diagrammen, varmed ett eventuellt missvisande intryck förbigås. För att se var graf för sig går det likaså att göra det i bilaga 7 och 8. Dessutom, genom resultatredovisning av specifik statistik från tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 förbigås risken att graferna skulle vara missvisande i sitt gemensamma sammanhang.

2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetypp

Familjetyper är framtagna året före in- och utflyttning, det vill säga 1992 och 2007. Det kan bedömas som en svaghet. Syftet är dock att det ska ge en indikation om vilken familjekonstellation man ”befinner sig i” när beslut om flytt fattas. Det motiveras av att en flytt över kommungränsen sällan spontanbeslutas. Det bedöms därför värdefullt att studera familjetyperna året före in- och utflyttning. Ett exempel på familjetypp som framkommer året före, men som med stor sannolikhet skulle gås om miste vid analys av in- respektive utflyttningsåret, är kategorin familj vars *yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre*, 1992 och 2007. Det indikerar högst sannolikt att 1993 respektive 2008 är de år då det yngsta barnet (18 +) är utflugit ur huset och att föräldrarna och/eller barnet därmed träder in i en ny fas av nytt boende, ny boendekommun. För att söka svar om det framför allt är föräldrarna eller barnen som flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 1993 respektive 2008, tar analys sin utgångspunkt i åldersfördelningen hos flyttarna. Det finns dock en risk att familjetyperna har ändrats märkbart året efter in- respektive utflyttning, och att beslutet om flytt har spontanbeslutats och orsakats av exempelvis en skilsmässa. Det hade därför varit till sin fördel att *även* ha studerat 1993 och 2008. Däremot är det ett omfattande underlag av resultat att kategorisera och analysera för respektive år när det kommer till variabeln familjetypp, varmed det inte har inrymts studiens tidsomfång.

Antalet familjer överskattas då familjestatistiken baseras på uppgifter om civilstånd. Sambor *utan barn* kodas exempelvis till familjetyperna ”ensamboende/ensamstående”.³⁷ I GILDA finns inte kategorin ensamstående däremot flera underkategorier till familjetyperna ensamstående, såsom ”ensamstående mor” och ”ensamstående far”. Då omfattningen av dessa underkategorier är små jämfört med kategorin ”ensamstående övriga” är det högst sannolikt att gruppen sambor utan barn ingår den sistnämnda underkategorin av ensamstående. Exempelvis är det 9,6 procent som året före inflyttning 1993 ingår underkategorier till ”ensamstående far” och ”ensamstående mor”. Samma år utgör familjetyperna ”ensamstående övriga” 39,5 procent. Denna brist på precision medför givetvis en stor osäkerhet om hur mycket tonvikt dessa siffror bör få

³⁷ SCB (2011), *Marknadsprofiler – Produktkatalog, En bit av Sverige – eller Sverige i bitar*, s. 4

och hur stor gruppen ”sambor utan barn” är *inom* kategorin ”ensamstående övriga” jämfört med exempelvis gruppen ”sambor utan gemensamma barn”. Undergruppen sambor utan barn utgör dock rimligen störst del av kategorin då sannolikheten bedöms liten att samtliga in- och utflyttare, bortsett från det statistiska bortfallet, *har* barn (eller *är* barn i familj). Resultatet kring variabeln familjetyp när det kommer till kategorin ”ensamstående övriga” som här i studien primärt kategoriseras som ”sambor utan barn” är därmed inte att förstå fundamentalt, snarare att förstå som en god uppskattning av en övergripande tendens. För att i resultat- och analysdelen förtydliga att det är en uppskattning som har gjorts baserat på tolkning SCB:s kategorisering av familjetyper, står det att familjetypen utan barn motsvarar *upp till* ett visst procenttal.

Kategoriseringen av familjetyper är i det stora hela klurig att redovisa och analysera. Det förklaras inte minst av att samtliga personer i en familj tillhör *en* familjetyp. Det innebär att en familj om 4 tillhör kategorin barnfamilj – och därmed räknas 4 gånger. Därför är det exempelvis till synes få singlar/ensamboende som flyttar in respektive ut ur kommunerna, en grupp som i allmänhet är väldigt flyttbenägen. Den siffra som enligt statistiken inte kan fastställas ringar sannolikt in de individer som står utanför kategoriseringen av familjetyper, det vill säga de som varken är barn (som bor i en familj), sambos, ingår partnerskap, är gifta eller ensamstående. Siffran motsvarar 10-17 procent, varför det verkar rimligt. Det är dock en siffra som inte kan bekräftas. Införstådd med några av bristerna vad gäller kategoriseringen av variabeln familjetyp, avser studien framför allt söka svar om Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är attraktiva för barnfamiljer eller inte, övergripande analyserat utifrån in- och utflyttningsströmmarna, men framför allt analyserat över tid.

3. Teori och tidigare forskning

3.1 Inledning

3.1.1 Flyttarnas inverkan på demografien

Flyttare utgör en viktig förändringskomponent i den demografiska utvecklingen, och är därmed avgörande för samhällsutvecklingen.³⁸ Flyttningar är den variabel som i jämförelse med naturlig åldersstrukturell förändring, det vill säga döds- och födelsetal, kan ändra åldersstrukturen och befolkningens storlek på kort sikt.³⁹ En nyckelfråga för många avbefolkningskommuner är därför att attrahera mänskliga resurser samt hålla dem kvar.⁴⁰

3.2 Vad motiverar flytten?

3.2.1 Olika filosofiska och metodologiska ansatser

Det finns en grundläggande motsättning i migrationsforskningen när flyttmönster ska förklaras, vilken kan härledas till olika filosofiska och metodologiska ingångar.⁴¹ Antingen betraktar man individen som aktiv beslutsfattare bakom ett flyttbeslut eller strukturellt styrd. Huruvida det handlar om struktur eller individualism benämns inte sällan för att man intar ett metodologiskt mikro- eller makroperspektiv.⁴² Även om de flesta migrationsforskare tycker att ett *integrativt perspektiv* är att eftersträva, det vill säga att motiven bakom en flytt är att förstås både utifrån ett individ- och strukturperspektiv, är det få forskare på området som har intagit ett sådant. Forskning om flyttströmmar tar oftast avstamp utifrån *en* ansats i praktiken, då det är enklast så.⁴³

De som intar den strukturella ansatsen på migration menar att de krafter som verkligen påverkar ett flyttbeslut är gömda och därför först synliggörs genom analys. Detta kräver att en teoretisering görs av makroskalans (strukturens) förutsättningar, inom vilka flyttbeslut fattas. Då ett strukturellt perspektiv intas så innebär det att migration betraktas som ett socialt fenomen, varför det kunde ha sett ut på ett annat sätt. Det finns därför inga förskrivna lagar om migration, varför den bör problematiseras och inte ses som ett naturligt och evigt fenomen.⁴⁴ Utifrån det humanistiska perspektivet betraktas flyttare istället som enskilda individer utifrån vilka ett beslut fattas om flytt, och inte som en grupp av människor. Detta mikroperspektiv på migration kräver en kvalitativ metodansats, såsom djupintervjuer. Kritiken hos de som intar det humanistiska perspektivet riktas därför mot den uppsjö av kvantitativa undersökningar som har gjorts och fortfarande görs av migrationsflöden, utifrån vilket generella mönster utläses. Det är dessa opersonliga och ”avhumaniserade” studier som de med det humanistiska perspektivet avser komplettera. Kvantitativa undersökningar står oftast för betydelsen att man förenklar och generaliserar. I dessa processer missas oftast individernas hopp, rädslor och förväntningar, menar humanisterna.⁴⁵

³⁸ www.demografi.se (2011-12-01) "Om demografi"

³⁹ Springfeldt Peter & Öberg Sture (1997), *Befolkningen*, s. 168

⁴⁰ Saluveer Keili Jögeva (2010), *Till och från Västra Götaland – En rapport om flyttströmmar*, s.1

⁴¹ Niedomysl Thomas (2006), *Migration and Place Attractiveness*, s.15f

⁴² Ibid. s. 12, 15f

⁴³ Ibid. s. 16 f, Gren Martin & Hallin Per- Olof (2003), *KULTURGEOGRAFI – en ämnesteoretisk introduktion*, s. 100ff

⁴⁴ Boyle Paul m.fl. (1998), *Exploring Contemporary Migration*, s. 66f

⁴⁵ Ibid. s. 71

3.2.2 Frivillig eller ofrivillig flytt?

Begreppsparet *push* och *pull* har sedan 1800-talet använts för att problematisera huruvida det handlar om en frivillig eller ofrivillig flytt. Push står för betydelsen att man flyttar för att man *måste* från den nuvarande boendesituationen, medan pull står för betydelsen att man flyttar för att man *vill* till en annan boendesituation. För att förstå motiven bakom en flytt behöver man enligt några forskningsperspektiv vara införstådd med personliga inställningar och det samhälle som flyttaren lever i. Flyttningar är, enligt dessa utgångspunkter, att förstå som ett komplext fenomen där många faktorer inverkar. Både push- och pullfaktorer inryms som oftast ett flyttbeslut.⁴⁶ I och med detta konstaterande bör begreppen betraktas som ett verktygspar när förståelse av *nivån* av frihet bakom flyttbeslut eftersträvas.⁴⁷

I Stockholms skärgård har en studie bedrivits där hypotesen har testats om fritidsboende tränger undan potentiell helårsboende befolkning (på den attraktiva landsbygden). Undanträngningsteorin hävdar att den höga efterfrågan på fritidshus i attraktiva landsbygdsområden, liksom den i Stockholms Skärgård, tränger undan potentiell och/eller nuvarande helårsboende befolkning då både fastighetspris och fastighetsskatt stiger markant med den ökade efterfrågan.⁴⁸ Fritidshus har inte haft en särskilt framträdande position i debatten fram till idag, trots att nära hälften av alla svenskar idag har tillgång till omkring 700 000 fritidshus i landet. Det gör Sverige, tillsammans med sina nordiska grannländer, världsledande när det kommer till fritidsboende.⁴⁹ På 1970-talet började dock frågan debatteras om huruvida fritidsboende var att betrakta som en välsignelse eller förbannelse, en fråga som idag fortfarande ställs. Den övervägande uppfattningen till början av 2000-talet har varit att fritidsboende tränger undan helårsboende befolkning. Denna tolkning har fram tills för några år sedan dominerat den gängse uppfattningen, utan att prövas mot empiriskt underlag.⁵⁰ Argumentet vilar mot det faktum att fritidshusköpare ofta har högre ekonomisk status än de helårsboende på landsbygden, varför de kan lägga högre bud. Därmed tvingas helårsboende att köpa hus någon annanstans, eller rent av att flytta från sina hus som är belägna i attraktiva områden på grund av höjd fastighetsskatt.⁵¹ I Norge har perspektivet om fritidshusköpare som undanträngare varit särskilt framträdande genom lagen om boplikt.⁵² Konsekvensen, enligt detta teoretiska perspektiv, är en fortsatt befolkningsminskning med följderna att service läggs ned och arbetstillfällen försvinner. I sin tur blir det svårare att bo året runt i dessa kust- och skärgårdsområden. Detta förklaras vara ett växande problem som innebär att attraktiva kust- och skärgårdssamhällen helt riskerar att dö ut, bortsett från sommarmånaderna. Enligt detta perspektiv utgör omvandlingen av helårsboende till fritidshus ett hot mot en levande kultur och bygd, och mot förutsättningen att attrahera människor att flytta till kust och skärgård.⁵³ Kritiker till undanträngningsteorin anser att argumentet om att en höjd fastighetsskatt är en anledning till att folk flyttar från attraktiv landsbygd är dåligt underbyggd. Om fastighetsskatten sänks betydligt, eller försvinner, kan följderna bli att

⁴⁶ Boyle Paul m.fl. (1998), *Exploring Contemporary Migration*, s. 43ff

⁴⁷ Ibid. s. 37f

⁴⁸ Marjavaara Roger (2008), *The Displacement Myth: Second Home Tourism in the Stockholm Archipelago*, s. 297

⁴⁹ Nordin Urban m.fl. (2010), *Fritidsboendes relationer till den svenska landsbygden – Resultat av en enkät bland svenska fritidshusägare*, s.5

⁵⁰ Hall Keen C., Müller Dieter K (2004), *Introduction: Second Home, Curse or Blessing? Revisited*, s.8, Marjavaara Roger (2007), *The Displacement Myth: Second Home Tourism in the Stockholm Archipelago*, s.296ff

⁵¹ Marjavaara Roger (2007), *Route to Destruction? Second Home Tourism in Small Island Communities*, s. 27 f

⁵² Karlsens Grethe (2006), *Skal det bo folk i husan? Bo- og driveplikta i et diskursanalytisk perspektiv*, s.118, Marjavaara Roger (2008), *Route to destruction? Second Home Tourism in Small Island Communities*, s.35

⁵³ Jan Cederwörn m.fl. (2001), *Planering för åretruntboende i kust och skärgård*, s.5

fastighetspriset istället går upp. Lägre levnadskostnader, som en sänkt fastighetsskatt innebär, medför istället att potentiella husköpare skulle vara beredda att betala mer för hus i attraktiva områden. Problemet om ett begränsat bostadsutbud för potentiella inflyttare skulle härmed inte lösas, utan snarare försvåra för många att köpa hus, särskilt den yngre generationen.⁵⁴ Undanträngningsteoretikerna betonar därmed att flertalet människor riskerar att flytta någon annanstans för att de måste, då de inte har råd att bo kvar i området eller flytta dit (: pushfaktor). De som ställer sig mot undanträngningsteorin menar tvärtom att utflyttare från den attraktiva landsbygden flyttar för att de vill, liksom de som inte flyttar dit avhåller sig från det för att de vill bo någon annanstans (: pullfaktor).

På Sandö (Sandhamn) som tillhör Värmdö kommun med närmre 40 000 invånare blir andelen fritidsboende allt större samtidigt som andelen helårsboende minskar. Enligt en enkätundersökning flyttar människor frivilligt därifrån då utflyttare inte alls uppfattar flyttbeslutet som relaterat till en ökad efterfrågan på fritidshus. Vidare menar de som är utflyttare att deras liv avsevärt har förbättrats efter livet på Sandö. Utflyttarna betraktar de fritidshusboende som en förutsättning för fortsatt liv på ön.⁵⁵ Forskningsresultatet lyfter fram att det därmed inte finns empiriska belägg för undanträngningseffekten i attraktiva landsbygdsområden, med tanke på att Stockholms skärgård har alla attribut för att räknas till ett område som har påverkats av den. Snarare handlar det om en önskad flytt till mer urbana områden för studier, arbete och service.⁵⁶ En orsak som även framkommer om varför man flyttade ifrån Sandö, var att man inte var nöjd med livet där när det kommer till offentlig service och sjukvård.⁵⁷ Att inte vara nöjd med offentlig service är en möjlig push- faktor, vilket dock inte analyseras i studien men ändå är av relevans att nämna i sammanhanget. Som lyftes fram tidigare i avsnittet menar undanträngningsteoretikerna att bristande offentlig service *är* en följd av undanträngningen, vilket i sin tur motverkar förutsättningen att attrahera fler åretruntboende. Flytten från Sandö förklaras dock enligt tolkning av studiens resultat från Sandö enbart som frivillig, det vill säga att hon/han flyttar därifrån för att hon vill (pull) och inte för att hon/han måste (push). Det är, som nog framkommit vid det här laget, en metodologisk och filosofisk fråga huruvida en flytt förklaras som frivillig eller inte.

3.3 Flyttmönster sett till ålder

I dagens Sverige och i alla tider i alla länder, är det unga människor som flyttar mest. Framför allt i åldersspannet mellan 18- 35 år.⁵⁸ De som i dagens Sverige är särskilt flyttningsbenägna utöver unga vuxna, är singlar och välutbildade.⁵⁹ Att flyttningsbenägenheten är åldersrelaterad visar de flesta migrationsstudier.⁶⁰ Life Course - teorin illustrerar genom ett flyttningsschema generella flyttmönster som finns sett till ålder. Flyttningsschemat är att förstå utifrån olika geografiska, sociala och ekonomiska sammanhang.⁶¹ Avsikten med Life Course- teorin är att generalisera med

⁵⁴ Marjavaara Roger (2008), *SECOND HOME TOURISM – The Root to Displacement in Sweden*, s. 44 f

⁵⁵ Marjavaara Roger (2008), *An Inquiry into Second- Home-Induced Displacement*, s. 8 ff, Marjavaara Roger (2007), *Route to destruction? Second Home Tourism in Small Island communities*, s.35, www.varmdo.se, "Om kommunen" (2011-02-05)

⁵⁶ Marjavaara Roger (2008), *An Inquiry into Second- Home-Induced Displacement*, s: 14 f, *Route to destruction? Second Home Tourism in Small Island communities*, s. 40 f

⁵⁷ Marjavaara Roger (2008), *SECOND HOME TOURISM- The Root to Displacement in Sweden?*, s. 40

⁵⁸ Fischer Peter & Malmberg Gunnar (2002), *När alla skall flytta men ingen gör det*, s.25

⁵⁹ Lundholm Emma m.fl. (2004), *Forced or free movers? The motives, voluntariness and selectivity of interregional migration in the Nordic countries*, s.70

⁶⁰ Malmberg Gunnar & Fischer Peter (2002), *När alla ska flytta men ingen gör det*, s. 25

⁶¹ Boyle Paul m.fl. (1998), *Exploring Contemporary Migration*, s. 108ff

möjligheten till alternativa förklaringar bakom flyttmönstren.⁶² Life Course - teorin hävdar med andra ord att det finns observerbara flyttmönster sett till variabeln ålder, även om vår moderna tid är i ständig förändring och flyttningsschemat skiljer sig åt i olika sammanhang.⁶³ Den generella flyttintensiteten mellan kommuner i Sverige ser ut som följande diagram illustrerar. Flyttmönstret sett till åldertalet framkommer tydligt. För att se hur denna kurva mer specifikt ser ut i västra Götaland, se bilaga 5. Kurvan för Västra Götaland är närmast identisk med rikets, varför flyttningsschemat nedan bedöms giltig som teoretisk ram för studien, även om den baseras på data från 1999-2001.

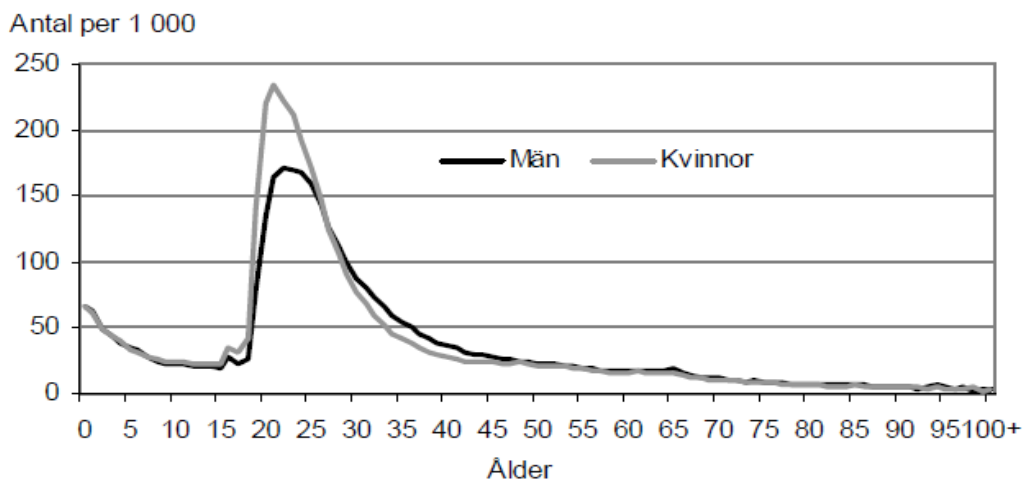

Diagram 2. Flyttintensitet för flyttare över kommungräns, 1999- 2001

Källa: SCB (2003)⁶⁴

I diagrammet ovan framkommer det tydligt att flyttintensiteten i Sverige har sin topp i åldrarna omkring 20- 30, för att därefter kraftigt minska. Inte minst framkommer det i diagrammet att kvinnor är mer flyttningsbenägna jämfört med män i den åldern. Tendensen framkommer även att åldersgruppen 0-5 år är något flyttintensiv, vilket förklaras av att små barn flyttar med sina relativt flyttningsbenägna småbarnsföräldrar. Dock är barnfamiljer i det stora hela ingen framträdande flyttningsbenägen grupp i Sverige idag, vilket utvecklas i kapitel 3.6 *Generella och specifika flyttmönster idag*.

3.4 Attraktiv landsbygd?

3.4.1 Finns det en potentiell befolkningstillväxt på landsbygden?

Enligt forskning är det ganska många procentenheter fler som uttalar en vilja om att bo på landet, än som slutligen flyttar dit. Det skulle därför kunna betraktas som att det finns en potentiell landsbygdsbefolkningstillväxt.⁶⁵ Den potentiella befolkningsökningen reflekterar dock sannolikt en romantiserad bild av landsbygdslivet som inte handlar om att man skulle förverkliga flytten även om möjligheten skulle finnas. Tolkningen, enligt en studie, är att längtan efter landet till stor del är imaginär snarare än bottnar i en reell längtan.⁶⁶ Fenomenet ”landsbygdsidyllisering” är inte ovanligt, utan kan tvärtom identifieras i många länder. Särskilt är det med stor sannolikhet på detta vis då nära

⁶² Boyle Paul m.fl. (1998), *Exploring Contemporary Migration*, s. 110

⁶³ Ibid. s. 127

⁶⁴ SCB (2003), *Flyttströmmar i Sverige 1999- 2001*, Demografiska rapporter 2003:2, s.8

⁶⁵ Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår – Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s:20, Amcoff Jan & Niedomysl

Thomas (2010), *Is there a hidden potential for rural population growth in Sweden?*, s.15

⁶⁶ Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår – Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s.20

hälften av Sveriges befolkning har tillgång till ett fritidshus, och därigenom får sin dröm om landet uppfyllt.⁶⁷ Annan forskning betonar att viss potential trots allt finns bland de som bor urbant att flytta till landet. Framför allt bland de som är uppväxta på landet, då det är denna grupp som är minst nöjda och minst platsanknutna där de bor (i staden).⁶⁸ Landsbygdsidyllisering är, enligt detta perspektiv, att förstå som en urban konstruktion, skapad av de som inte bor på landsbygden, varför denna grupp *är* att betrakta som möjliga potentiella inflyttare till landsbygden.⁶⁹ Vilken eller vilka landsbygdsdefinitioner det är som det talas om framkommer dock inte i sammanhanget. Följande kommer två (av många) landsbygdsdefinitioner att problematiseras.

3.4.2 Selektiv migration till olika landsbygder

I Sverige har de senaste åren en positiv befolkningsutveckling inträffat i några landsbygdskommuner som tidigare drabbats av avbefolkning. Det har infriat hopp hos regionala samhällsplanerare samt politiker och tjänstemän i avbefolkningskommuner om att nya kontraurbana flyttströmmar kan vara på väg. Än mer hoppande är att avbefolkningskommuner då inte bara ska lyckas locka inflyttare, utan även specifika grupper såsom universitetsutbildade, höginkomsttagare och familjer med barn.⁷⁰ Även om urbaniseringsprocessen dominerar, framkommer fortfarande tydliga flyttströmmar från stad till landsbygd.⁷¹ Landsbygden är dock långt ifrån att förstå som en homogen enhet. En uppsjö av landsbygdsdefinitioner finns för att beskriva olika landsbygdsområden. Ett par av definitionerna är *periurban* och *avlägsen landsbygd*.

Periurban landsbygd definierar den landsbygd som ligger inom dagspendlingsavstånd (omkring 5 mil tur och retur) till en större stad med fler än 80 000 invånare. Avlägsen landsbygd har längre än 2,5 mil till en stad med färre än 80 000 invånare.⁷² Dessa två indelningar av landsbygdsområde attraherar enligt empiriskt underlag från 1990-talet olika befolknings- och socioekonomiska grupper, varför migrationen kan förklaras vara av selektiv karaktär. Den periurbana landsbygden attraherar i större utsträckning högutbildade, de med höga inkomster samt barnfamiljer. Den avlägsna landsbygden attraherar istället framför allt egna företagare och pensionärer. En tänkbar anledning härom är att varken pensionärer eller egenföretagare är beroende av lokal arbetsmarknad.⁷³ Att flytta till den avlägsna landsbygden innebär för en höginkomsttagare och högutbildad inte bara att hon/han kommer längre ifrån en diversifierad arbetsmarknad, utan även längre ifrån sociala nätverk, vilka de är mer beroende av i jämförelse med andra grupper.⁷⁴ Detta inverkar i sin tur på hur livet på en plats blir, inte sällan med en minskande service till följd i den avlägsna landsbygden. Ett sämre underlag för skolor kan exempelvis på sikt medföra att vissa skolor helt får läggas ned, vilket i sin tur medför att en plats blir mindre attraktiv att bo på för barnfamiljer.⁷⁵

⁶⁷ Amcoff Jan & Nedomysl Thomas (2010), *Is there a hidden potential for rural population growth in Sweden?*, s.21

⁶⁸ Hjort Susanne (2009), *Socio- economic Differentiation and Selective Migration in Rural and Urban Sweden*, s. 50

⁶⁹ Ibid. s.35 ff

⁷⁰ Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.21

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid. s. 7ff. Begreppsförklaring: *Periurban landsbygd* står här mer specifikt för betydelsen av en föga befolkad landsbygd med färre än 3 000 invånare inom 1 kilometer, och med fler än 80 000 invånare inom 2.5 mils avstånd. *Avlägsen landsbygd* inhyser färre än 3 000 invånare inom 1 kilometer liksom färre än 80 000 invånare inom 2.5 mils avstånd. Måttet 2.5 mil är valt utifrån ett vanligt förekommande dagspendlingsavstånd på 5 mil mellan arbete och bostad, även om dagens infrastruktur och förbättrade kommunikationer möjliggör en längre pendlingssträcka för många. Måttet 80 000 och avståndet 2, 5 mil är fattat utifrån att möjligt kunna klassificera skillnaderna, då exempelvis ett avstånd om 5 mil och ett mått på 100 000 invånare skulle medföra att hela södra Sverige utgjordes av stad eller periurban landsbygd. (Egen not: norra Bohusläns samtliga kommuner är, enligt dessa definitioner, att definiera som avlägsen landsbygd).

⁷³ Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s. 2ff

⁷⁴ Ibid. s.20

⁷⁵ Hjort Susanne (2005), *Rural migration in Sweden – a new green wave or a blue ripple?*, s.28

Från den avlägsna landsbygden är dagspendling in till större urbana regioner inte lika vanligt som från periurban landsbygd, utan det är i så fall snarare sannolikt att man veckopendlar.⁷⁶ Vinnaren bedöms vara den periurbana landsbygden när det kommer till att attrahera inflyttare.⁷⁷ Den selektiva migrationen till landsbygden förstärker därmed polariserings och segregationsprocesser.

3.5 Turismattraktivt = boendeattraktivt

En turism- och migrationsintegrerad hypotes har testats av mot empiriskt underlag, och bekräftats. Hypotesen är att turismattraktiva områden höjer en plats generella boendeattraktivitet, och att turismattraktiva områden därmed har en större potential att locka till sig nya invånare. Denna hypotes grundar sig på två antaganden, dels att om en flyttare har möjligheten att välja destination, är det mest troligt att hon/han väljer en redan bekant plats. Dels flyttar hon/han mest sannolikt till en plats som upplevs attraktiv, vilket oftast en plats är om den är besökt på fritiden.⁷⁸ Med denna hypotes bekräftad, bör dock planerare och politiker påminnas om vikten att inte glömma bort "hårda faktorer" i samhällsutvecklingspolitiken. I strävan efter att göra platser attraktiva för turism och besöksnäring riskerar fokus att centreras kring "mjuka faktorer", varmed "hårda faktorer" såsom arbetsmöjligheter och boende riskerar att få mindre tyngd.⁷⁹ Turismattraktiva områden har enligt denna teori goda möjligheter att locka till sig nya invånare, men riskerar att falla i sitt eget grepp om vardagen i samhällsplaneringen - såsom boende och arbetsmöjligheter - får låg prioritet.

3.6 Generella och specifika flyttmönster idag

3.6.1 Mer pendlings- och mindre flyttbenägna

Den geografiska räckvidden har under 100 år tiofaldigats, vilket innebär att färdmål kan nås över en 100 gånger så stor geografisk yta. "Pendlingsområdet" har med andra ord utvidgats enormt på kort tid.⁸⁰ Människor i dagens samhälle är allt rörligare både vad gäller fritiden och arbetet. Flyttningarna har dock inte ökat nämnvärt vilket däremot arbetspendlingen har.⁸¹ Vad gäller flyttbenägenheten är familjer en grupp som kommit att bli mindre flyttbenägna.⁸² När barn har skaffats blir betydligt färre i åldersgruppen 22- 33 år flyttbenägna. De som har barn och är sammanboende eller ensamstående är med andra ord mindre mobila än de utan barn.⁸³ Särskilt gäller denna obenägenhet att flytta när barnen har kommit upp i skolåldern.⁸⁴ Idag flyttar därmed fler innan man har bildat familj och etablerat sig på arbetsmarknaden, att jämföra med på 70-talet. Detta kan förklaras av att människor studerar längre och därmed träder in i arbetslivet samt bildar familj senare i livet. Att de som har etablerat sig på arbetsmarknaden och som har barn idag är mindre flyttbenägna kan även troligt förklaras av att ett hushåll idag utgörs av två förvärvsarbetande varför det blir svårare att flytta. Det vill säga både på grund av sociala och ekonomisk-strukturella förändringar. Den relativa orörlighet som framträder bland en stor grupp kan därför ses som en möjlig förklaring till den ökade pendlingen.⁸⁵

⁷⁶ Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.4

⁷⁷ Ibid. s. 23

⁷⁸ Niedomysl Thomas (2005), *Tourism and Interregional Migration in Sweden: an Explorative Approach*, s. 187

⁷⁹ Niedomysl Thomas (2006), *Migration and Place Attractiveness*, s. 17ff

⁸⁰ Lindgren Urban m.fl. (2000) *Flytta eller pendla?*, s. 62

⁸¹ Malmberg Gunnar (2002), *Befolkningen spelar roll!*, s. 4f

⁸² Lundholm Emma (2008), *New Motives for Migration – On interregional Mobility in the Nordic Context*, s. 38

⁸³ Nilsson Karina (2002), *När kvinnor och män flyttar – migration, hushållstyp och inkomstutveckling*, s. 53

⁸⁴ Fischer Peter & Malmberg Gunnar (2002), *När alla skall flytta men ingen gör det*, s.25

⁸⁵ Lundholm Emma (2008), *New Motives for Migration – On interregional Mobility in the Nordic Context*, s. 38ff, Hjort & Malmberg (2005), *The attraction of the rural characteristics of rural migrants in Sweden*, s. 4

3.6.2 Mellanregionala/långväga flyttmotiv

Majoriteten av långväga flyttningar motiveras idag primärt inte av arbetsrelaterade skäl.⁸⁶ Det förklaras sannolikt av att sambandet mellan flyttningar och lågkonjunktur är svagare nu jämfört med tidigare. Valfärdsstatens försäkringssystem möjliggör att flertalet kan bo kvar på en plats, trots arbetslöshet.⁸⁷ Det är istället sociala och miljörelaterade skäl som primärt motiverar en mellanregional flyttning. Det inbegriper betydelsen boende och naturförhållanden, liksom den sociala situationen rent generellt. Detta är dock att förstå som ett generellt svar över alla åldrar. Mer åldersspecifikt motiveras dock äldre i större utsträckning av sociala och miljörelaterade skäl, medan yngre i större utsträckning motiveras av arbete och studier.⁸⁸ Enligt resultat från en enkätundersökning med öppna svarsalternativ fortfarande arbetsrelaterade skäl som idag framför allt är avgörande motiv bakom mellanregionala flyttningar. Särskilt avgörande är arbetsrelaterade skäl bakom en långväga flyttning för ”den kreativa klassen”.⁸⁹ Det finns med andra ord motstridande forskning om vad det är som primärt motiverar flyttningar över regionala gränser.

3.6.3 Kvinnors och mäns olika flyttmönster

En studie visar att det är en stor skillnad mellan män och kvinnor när det kommer till löneutveckling och flyttar. För sammanboende män förbättras lönen vid flytt mellan kommuner. Sammanboende kvinnor har istället generellt sett en bättre löneutveckling om de bor kvar. Den allra lägsta löneutvecklingen har de sammanboende kvinnor som flyttar mer än en gång. På så vis upplever generellt män och kvinnor motsatt effekt när det kommer till samband mellan flytt och lön.⁹⁰ Kvinnor med barn har endast en liknande inkomstutveckling som kvinnor utan barn om de väljer att inte flytta.⁹¹ Enligt flera studier framkommer inte minst skillnader mellan mäns och kvinnors upplevelser av landsbygden, vilket bidrar till olika flyttmönster.⁹² I norrland har fenomenet ”manlig landsbygd” forskats kring, och sätter fingret på att det där erbjuds sämre fritidsaktiviteter och arbetsliv åt kvinnorna jämfört med männen, vilket bidrar till ett tydligt flyttmönster som medför att det blir färre kvinnor och fler män på landsbygden.⁹³ Det råder därför ett stort kvinnounderskott i stora delar av Sveriges landsbygd. Tillsammans med ett lägre födelsetal och en åldrande befolkning på landsbygden blir befolkningsminskningen med det konstaterat på många håll påfallande.⁹⁴ Det finns inte minst generella könsskillnader när det kommer till livsbanorna och därmed valet om, när och i så fall var man ska flytta. Exempelvis är skillnaden stor att vara en 35 årig kvinna idag jämfört med tidigare generationer, då kvinnor av idag i nästan lika stor utsträckning finns på arbetsmarknaden som männen. Det inverkar i sin tur på kvinnornas flyttbenägenhet. Kvinnor tenderar rent generellt att utgöra en större andel av samtliga flyttare, idag.⁹⁵

⁸⁶ Lundholm Emma (2008), *New Motives for Migration – On interregional Mobility in the Nordic Context*, s.21f

⁸⁷ Ibid. s. 10ff

⁸⁸ Ibid. s.42, Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.4, Hjort Susanne (2009), *Socio- Economic Differentiation and Selective Migration in Rural and Urban Sweden*, s.18f

⁸⁹ Niedomysl Thomas (2006), *Migration and place attractiveness*, s.31-32, 41, Hansen Høgni Kalsø & Niedomysl (2008), *Migration of the creative class: evidence of Sweden*, s. 191ff

⁹⁰ Nilsson Karina (2002), *När kvinnor och män flyttar – migration, hushållstyp och inkomstutveckling*, s. 54f

⁹¹ Ibid. s. 57

⁹² Ibid. s. 52

⁹³ Ibid. s.50

⁹⁴ Mattson Tillberg Karin (2004), *Hästar lockar kvinnor till landsbygden – en studie av hästägare och hästgårdar i Leksands kommun*, s.4

⁹⁵ Nilsson Karina (2002), *När kvinnor och män flyttar – migration, hushållstyp och inkomstutveckling*, s. 48ff

3.6.4 De äldres flyttmönster

Vad gäller boendeförhållande för äldre i Västeuropa är det två särskilt framträdande trender som kan anas. Dels att många äldre i stor utsträckning bor kvar i sina nuvarande bostäder. Dels framkommer tendensen att allt fler äldre har bättre ekonomi varför högre boendekostnader jämfört med tidigare är möjligt.⁹⁶ Äldre som befolkningsgrupp är liksom andra åldersgrupper mycket heterogen. Det som dock generellt kan sägas om äldre som befolkningsgrupp är att den regionala flyttningsfrekvensen blir lägre ju äldre man blir.⁹⁷ Detta kan bland annat tolkas som att man med tiden blir allt mer bunden till sin bostad i och med bekantskaper och känslan av trygghet. Som ung händer mycket i livet som har med utbildning, yrke och familjesituation att göra, vilket ställer skilda krav på boende och boendeområde över tid.⁹⁸ Friska och köpkraftiga svenska äldres flyttmönster skiljer sig dock något jämfört med många andra länders äldre. En viktig förklaring härom kan bero på att många äldre äger ett fritidshus, för att bo säsongvis eller bygga om för åretruntbruk.⁹⁹

3.6.5 Fritidsboende blir helårsboende?

Med tanke på att många svenskar har tillgång till ett fritidshus är troligtvis många känslomässigt bundna till ett annat boende än den permanenta bostaden, vilket kan inverka på deras flyttbenägenhet.¹⁰⁰ Med 700 000 fritidshus är Sverige tillsammans med sina nordiska grannländer världsledande vad gäller fritidshus. Uppskattningsvis förvärvades en tredjedel av alla fritidshus i norra Bohuslän under 2000-talet (av vilka ungefär vart femte fritidshus köps av norrmän).¹⁰¹ Totalt uppskattas 51 procent av norra Bohuslän småhus ägas av de fritidsboende.¹⁰² Enligt en enkätundersökning spenderar de fritidsboende i genomsnitt 96 dagar om året i sitt fritidshus. Det är av den anledning som de fritidsboende kommit att benämnas för delårs- eller deltidsboende av norra Bohusläns tjänstemän och politiker.¹⁰³ En tydligt ökande skara äldre visar intresse i sina fritidshus, vilka mer fritt kan disponera tid och ekonomiska resurser i sitt fritidshusområde, jämfört med tidigare.¹⁰⁴ Omkring 45 procent av de fritidsboende i norra Bohuslän uppskattas använda sin fastighet ungefär som idag år 2015, medan 51 procent förväntar sig att vara där oftare. I en tolkning av den enkätundersökning som resultatet lutar sig mot, anses denna siffra inte är orimlig då stor andel av respondenterna uppnår pensionsåldern inom fem år.¹⁰⁵ 5 procent av respondenterna kan tänka sig att permanenta huset och 25 procent kan eventuellt tänka sig det.¹⁰⁶ ”Hemma någon annanstans”, ”närhet till släkt och vänner” samt ”kommunikationer till och från orten” är de tre mest framträdande anledningarna som talar emot att omvandla fritidshuset till helårsboende i norra Bohuslän. Sammanlagt 76 procent av de fritidsboende tror att fritidshuset kommer att tas över av barn eller barnbarn när man själv inte längre kan nyttja det. Bara 19 procent tror att det säljs vidare, ett mönster som

⁹⁶ Andersson Eva (2004), *Befolkningsprognoser om äldre i Sverige med utblick mot övriga Västeuropa*, s.23

⁹⁷ Ibid. s. 25ff

⁹⁸ Ibid. s. 28ff

⁹⁹ Ibid. s. 37f

¹⁰⁰ Malmberg Gunnar m.fl. (2005), *Den goda platsen, Platsanknytning och flyttningsbeslut bland unga vuxna i Sverige*, s.16

¹⁰¹ Müller Dieter K. (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän - Resultat av en enkätundersökning*, s.15, Nordin Urban m.fl. (2010), *Fritidsboendes relationer till den svenska landsbygden – Resultat av en enkät bland svenska fritidshusägare*, s. 5

¹⁰² Tillväxt Bohuslän (2010) *Boende helår/delår, Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s. 9

¹⁰³ Müller Dieter K (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän - Resultat av en enkätundersökning*, s. 4ff

¹⁰⁴ Müller Dieter K. (2008), *Fritidsboende – slumrande resurs för landsbygdskommuner*, s. 146f

¹⁰⁵ Müller Dieter K. (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän - Resultat av en enkätundersökning*, s.18

¹⁰⁶ Ibid. s. 19

är likadant kommunerna emellan förutom Munkedals något högre siffra om 28 procent. Alternativ som att fastigheten hyrs ut eller står oanvänd är endast marginella.¹⁰⁷

3.7 Teorier om demografiska konsekvenser

3.7.1 Strukturell obalans

När flyttnettot under en längre tid motsvarar *en procent* i befolkningsminskning per år, uppstår strukturell obalans. Denna obalans kan kompenseras genom naturlig tillväxt. Dessvärre förstärker ofta åldersfördelningen i utflyttningskommuner befolkningsminskningen.¹⁰⁸ Den primära bakomliggande förklaringen till befolkningsminskning är sned ålders- och könsstruktur i flertalet gles- och landsbygdsregioner, som i sin tur är en konsekvens av tidigare decenniers urbaniseringsvåg. Det bidrar, generellt sett, i sin tur med ett minskade födelsetal.¹⁰⁹ I kommuner med sämre befolkningsunderlag blir följden ett sämre serviceutbud.¹¹⁰ Nedlagda serviceinrättningar och affärer skapar i sin tur en negativ platskänsla.¹¹¹ Det kan i sin tur medföra påtagliga konsekvenser. Vad gäller uppväxten är det exempelvis i dagens upplevelsesamhälle av särskild vikt att den bild man har med sig från sin uppväxtmiljö är så positiv som möjligt. När vederbörande har träffat sin livskamrat och det är dags för fasen att slå sig ned/bilda familj, står beslutet nämligen som oftast och väger mellan parets två uppväxtmiljöer. Det innebär lite förenklat att det en kommun sår 1990 skördas 2010, sett till potentiell och/eller reell återflyttning. Den kommun som ”vinner” är med det sagt inte sällan den kommun som har lämnat kvar den mest positiva upplevelsen under barnens uppväxt.¹¹²

3.7.2 Ålderns inverkan

När befolkningens åldersfördelning ändras, påverkas samhällsekonomins komplexa system av relationer vad gäller produktion och konsumtion.¹¹³ Ekonomisk utveckling är avhängigt befolkningsstrukturen, då balans mellan de som blir försörjda och de som försörjer är central för att tillgodose medborgarna med välfärdstjänster. Generellt sker en utveckling mot allt fler äldre invånare, vilket på sikt ändrar befolkningsstrukturen i stort.¹¹⁴ Medelåldern ökar ytterligare i de fall det råder ett negativt flyttnetto av unga vuxna. Råder det i sin tur ett positivt flyttnetto av äldre späder det på åldrandet markant. En åldrande befolkning medför i sin tur att färre barn föds och fler äldre dör, vilket i sin tur bidrar till en befolkningsminskning. Om åldersfördelningen i de landsbygdsregioner som haft svagast befolkningstillväxt i början av 2000-talet framöver utvecklas i samma riktning, intar befolkningspyramiden formen av en kantarell. Hur en sådan region skulle kunna fungera, är svårt att se.¹¹⁵ Människor sparar ofta när inkomsterna sjunker och spenderar som bäst när inkomsterna är höga.¹¹⁶ En ökning av andelen äldre påverkar ”det aggregerade sparandet”. Sparandet överstiger då det totala investeringsbehovet som finns i ett samhälle. Det hotar i sin tur sysselsättningsnivån och tillväxttakten.¹¹⁷

¹⁰⁷ Müller Dieter K. (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän – Resultat av en enkätundersökning*, s. 21f

¹⁰⁸ Springfeldt Peter & Öberg Sture (1997), *Befolkningen*, s. 85

¹⁰⁹ Glesbygdsverket, *Årsbok 2001* (2001), s. 31

¹¹⁰ Springfeldt Peter & Öberg Sture (1997), *Befolkningen*, s. 85

¹¹¹ Amcoff Jan (2008), *Vad händer med landsbygdens befolkning?* S. 78

¹¹² Wahlström Bengt (2002), *Guide till upplevelsesamhället – Från musik & museer till sushi och spa*, s. 141f

¹¹³ Lindh Thomas (2002) *Befolkningens åldersstruktur och ekonomi*, s. 152

¹¹⁴ Fransson Urban (2004), *Inledning* ingår i *Åldrelandskapet – Äldres boende och flyttningar*, s. 7f

¹¹⁵ Amcoff Jan (2008), *Vad händer med landsbygdens befolkning?* S. 76ff

¹¹⁶ Lindh Thomas (2002), *Åldersstrukturen och de offentliga finanserna*, s.45

¹¹⁷ Korpi Martin (2002), *Svenskt befolkningsekonomiskt tänkande – En översikt 1900- 1980*, s. 43

3.7.2 *Entreprenörskap, utbildning och ekonomi*

Invånarnas utbildningsnivå spelar en allt större roll för kommuner och regioner då de konkurrerar sinsemellan om att locka till sig affärsverksamheter och invånartal. Entreprenörer förklaras ofta avgörande för en ort när det kommer till att skapa ett varumärke, såsom "Gnosjöandan". Därmed sagt påverkas en kommuns image av vilka människor som flyttar till en ort, vilket i sin tur inverkar på attraktionskraften.¹¹⁸ På landet är fler generellt sett arbetslösa och har en lägre lön än de som bor i urbana områden. Med en minskande befolkning blir demografin än viktigare för en kommun. Inflyttargruppernas utbildning, inkomst och ålderskompositioner inverkar på skatteunderlag, mänskligt kapital och försörjningsbörda. Positiva effekter har i flera studier kunnat utläsas både i fall där inflyttare är högre utbildade och där människor har en bättre ekonomisk situation. Dessa inflyttningsgrupper har haft stor möjlighet att inverka på situationen som råder på plats, genom förmågan att attrahera affärsverksamheter. Inflyttade entreprenörer kan exempelvis skapa arbetstillfällen för andra, vilket kan locka än fler att flytta in.¹¹⁹ Ett mer kritiskt sätt att se på denna process är gentrifiering som teoretisk ingång. Gentrifiering bottnar i ett sociologiskt angreppssätt och står för betydelsen att ersätta en gammal befolkning med en ny, oavsett om det så var planerat eller inte. Begreppet implicerar att det handlar om en homogenisering och klassuppgradering i området, då de som flyttar in tillhör en högre socioekonomisk befolkningsgrupp.¹²⁰ Landsbygdsgentrifiering är generellt sett ett marginellt fenomen på den svenska landsbygden. Däremot, i områden som inhyser en stor mängd fritidshus är svaret mindre givet, varmed gentrifiering även är att förstå som en tillfällig flyttprocess.¹²¹

¹¹⁸ Wahlström Bengt (2002), *Guide till Upplevelsesamhället – Från musik och museer till sushi och spa*, s. 56ff

¹¹⁹ Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.5

¹²⁰ Hjort Susanne (2009), *Socio- Economic Differentiation and Selective Migration in Rural and Urban Sweden*, s. 26ff

¹²¹ Ibid. s.50, Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.5

4. Norra Bohusläns demografiska utmaning

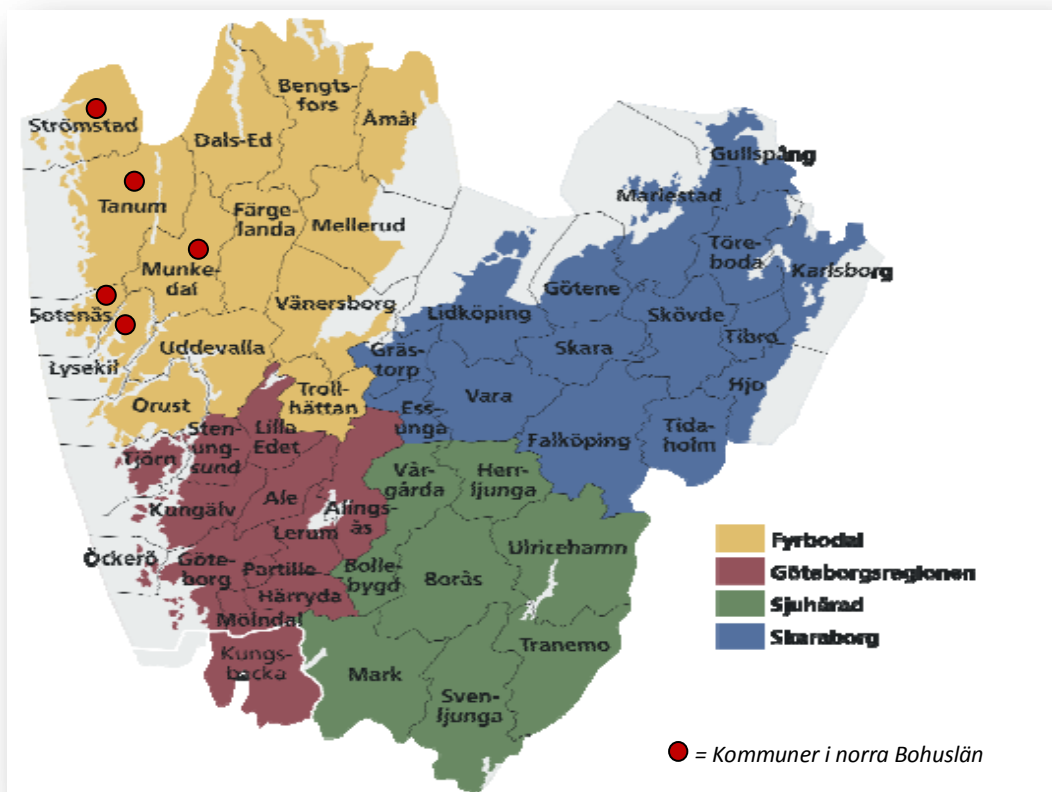
4.1 Inledning

4.1.1 Den demografiska situationen i norra Bohuslän

I det här kapitlet beskrivs norra Bohusläns demografiska situation i övergripande drag. Det avser lägga en förståelsegrund inför efterföljande empiriska kapitel om karaktäristiken på in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

4.1.2 Norra Bohusläns geografi

Norra Bohuslän utgörs av Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum. Sammantaget i norra Bohuslän bor ungefär 58 000 invånare.¹²² I kronologisk ordning är invånartalet 14 600 i Lysekil, 12 355 i Tanum, 11 738 i Strömstad, 10 250 i Munkedal och 9 200 i Sotenäs (2010).¹²³ Kartan nedan illustrerar i vilken geografisk kontext norra Bohusläns kommuner är belägna, i Västra Götaland som del av regionen Fyrbodal. Kommunerna är rödmarkerade.

Figur 1. Karta över norra Bohuslän i kontexten Västra Götaland och dess fyra kommunalförbund

Källa: Västra Götalandsregionen¹²⁴, egen bearbetning

¹²² Tillväxt Bohuslän (2010), *Boende helår/delår, Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, s.23

¹²³ Kommunernas hemsidor: www.lysekil.se, www.munkedal.se, www.tanum.se, www.stromstad.se, www.sotenas.se (2011-04-27)

¹²⁴ Västra Götalandsregionen (2009), *Befolkningsprognos Västra Götaland*, Rapport 2009:2, s. 21

4.2 Helårs- och fritidsboende i norra Bohuslän

4.2.1 Inledning

Då befolkningen minskar blir den demografiska situationen än viktigare för en kommun. Inflyttarnas utbildning, inkomst och ålderskompositioner inverkar sammantaget stort på skatteunderlag, mänskligt kapital och försörjningsbörda.¹²⁵ Det är med den utgångspunkten som variablerna ålder, förvärvsinkomst och utbildning har kommit att utgöra fokus i detta övergripande kapitel om norra Bohusläns demografiska situation. Den helårsboende befolkningens demografi studeras i relation till riket, men även i relation till kommunernas omfattande fritidsboende befolkning.

4.2.2 Det socioekonomiska läget

En trend som beskrivs i norra Bohusläns omvärldsanalys är att det råder brist på utbildad arbetskraft i kommunerna, så även utbildningsmöjligheter. Samtidigt lyfts det fram att det finns en god lokal arbetsmarknad som inte kräver utbildning för att få jobb.¹²⁶ Kommunfakta som är framarbetad av SCB mellan 2008 till 2010 i respektive kommun, visar att både utbildningsnivå och medelinkomst är lägre i norra Bohusläns kommuner jämfört med riket, bortsett från Sotenäs kommun som sticker ut med några tusen kronor högre medelinkomst än riksgenomsnittet. I övrigt ligger medelinkomsten upp till 55 000 kr per år under rikets medelinkomst för män, i Strömstad. Lägst medelinkomst har kvinnor i Munkedals kommun, motsvarande 22 000 kr per år under rikets genomsnitt. Vad gäller den eftergymnasiala utbildningsnivån ligger den likaså under riksgenomsnittets medel i respektive kommun. 37 procent av den totala befolkningen i riket hade år 2010 eftergymnasial utbildningsnivå. Motsvarande siffra i norra Bohusläns kommuner är 20-27 procent, däribland är den lägst i Munkedal och högst i Lysekil (Munkedals kommuns siffra är dock från 2009 och Lysekils kommuns siffra från 2008).¹²⁷ Den låga utbildningsnivån bland de helårsboende skulle enligt kommunernas omvärldsanalys medföra ett problem vid konjunkturedgång. Då vore befolkningen sårbar på arbetsmarknaden.¹²⁸ Enligt en enkätundersökning har de fritidsboende i norra Bohuslän till skillnad från de helårsboende en relativt hög lägsta utbildningsnivå. Ungefär 75 procent av respondenterna uppges ha eftergymnasial utbildning.¹²⁹ När enkätundersökningens siffror jämförs med SCB:s för den helårsboende befolkningen är andelen med eftergymnasial utbildning omkring 50 procent fler hos de fritidsboende.

Hushållsinkomsten är liksom utbildningsnivån generellt sett hög bland de fritidsboende. Enligt en enkätundersökning uppges 40 procent av norrmännen ha en hushållsinkomst över 1 miljon kr per år. Norrmännen utgör för övrigt uppskattningsvis 15 procent av norra Bohusläns totala fritidshushåll.¹³⁰ I kommunerna Strömstad, Tanum och Sotenäs uppger mer än 50 procent av samtliga fritidsboende respondenter att de har en hushållsinkomst på minst 700 000 kr, en grupp som är något mindre i Lysekils och Munkedals kommun. 75 procent har en inkomst över 500-600 000 kr i samtliga

¹²⁵ Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.5

¹²⁶ Tillväxt Bohuslän (2008), *Omvärldsanalys för norra Bohuslän – Vilka trender i omvärlden påverkar norra Bohusläns attraktivitet?*, s.4ff

¹²⁷ SCB, Kommunfakta (2009/2010), <http://www.h.scb.se/kommunfakta/>, Gå till: "Samlade kommunfakta för de kommuner som beställt", "Lysekil 1484", "Munkedal 1430", "Sotenäs 1427", "strömstad 1486", "Tanum 1435" (2011-04-27)

¹²⁸ Palm Lis m.fl., Tillväxt Bohuslän (2008), *Omvärldsanalys för norra Bohuslän – Vilka trender i omvärlden påverkar norra Bohusläns attraktivitet?*, s.8

¹²⁹ Müller K. Dieter (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän – Resultat av en enkätundersökning*, s.11

¹³⁰ Ibid. s. 5ff

kommuner förutom i Munkedals kommun där 55 procent har en inkomst över 500-600 000. Jämförelsevis är en genomsnittlig helårsinkomst för ett tvåinkomsthushåll i Sverige runt 500-600 000 kr. ”Konsumtionspotentialen” kan därmed konstateras vara särskilt hög hos de fritidsboende.¹³¹ Medelinkomsten hos de fritidsboende i norra Bohuslän är inte bara högre hos en stor andel, utan även totalt sett som grupp jämfört med riket. Som har lyfts fram ligger medelinkomst och eftergymnasial utbildningsnivå i norra Bohuslän under riksgenomsnittet (Sotenäs kommun undantaget vad gäller medelinkomst). Den socioekonomiska skillnaden är därmed ännu större då norra Bohusläns helårsbefolkning jämförs med den fritidsboende befolkningen, än om den jämförs med riksgenomsnittet.

4.3.3 Den åldrande befolkningen

En gemensam trend i norra Bohusläns kommuner är en åldrande befolkning som har fått sämre tillgång till sjukvård.¹³² I samtliga av norra Bohusläns kommuner är även kostnaden ovanligt hög vad gäller äldre- och handikappsomsorgen, räknat per invånare jämfört med rikets siffror.¹³³ De ovanligt höga kostnaderna i kommunerna och den sämre tillgången till sjukvård, förklaras rimligtvis av en större andel äldre. I följande tabell redogörs medelåldern i norra Bohusläns kommuner i jämförelse med riket, 1998-2010.

Tabell 1. Medelåldern i norra Bohusläns kommuner jämfört med riket, 1998- 2010

	Riket	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Genomsnitt norra Bohuslän	Norra Bohuslän jämfört med riket
1998	40,0	42,2	41,4	43,9	41,9	42,5	42,4	+2,4
2010	41,1	45,7	43,8	47,5	43,3	45,2	45,1	+4,0
Ökning 1998-2010	+1,1	+3,5	+2,4	+3,6	+1,4	+2,7	+2,7	+1,6

Källa: SCB¹³⁴, data bearbetad i Excel

Som framkommer i tabellen ovan har medelåldern i riket ökat med 1,1 år 1998- 2010. Motsvarande siffra för norra Bohuslän är 2,7 år. I Strömstad har dock medelåldern ökat i ungefär samma takt som i riket. I Sotenäs kommun har medelåldern å andra sidan ökat motsvarande 3,6 år. Medelåldern är anmärkningsvärda 6,4 år äldre i Sotenäs kommun jämfört med riket, 2010. Sammantaget är befolkningen i norra Bohuslän 4 år äldre än riksgenomsnittet, 2010. 1998 var skillnaden 2,4 år. I jämförelse med riksgenomsnittet har medelåldern i samtliga av norra Bohusläns kommuner med andra ord ökat mer i såväl relativa som absoluta tal, 1998- 2010.

För att förstå vad som mer specifikt förklarar den höga medelåldern i kommunerna, är befolkningspyramiden ett bra analytiskt redskap. Pyramiden ger inte minst en fingervisning om framtida befolkningsutveckling, då yngre åldersgrupper blir äldre.¹³⁵ I följande figurpar står Sotenäs kommun som illustrativt exempel för åldersfördelningen i norra Bohuslän, vilket ställs i relation till riket, 2010.

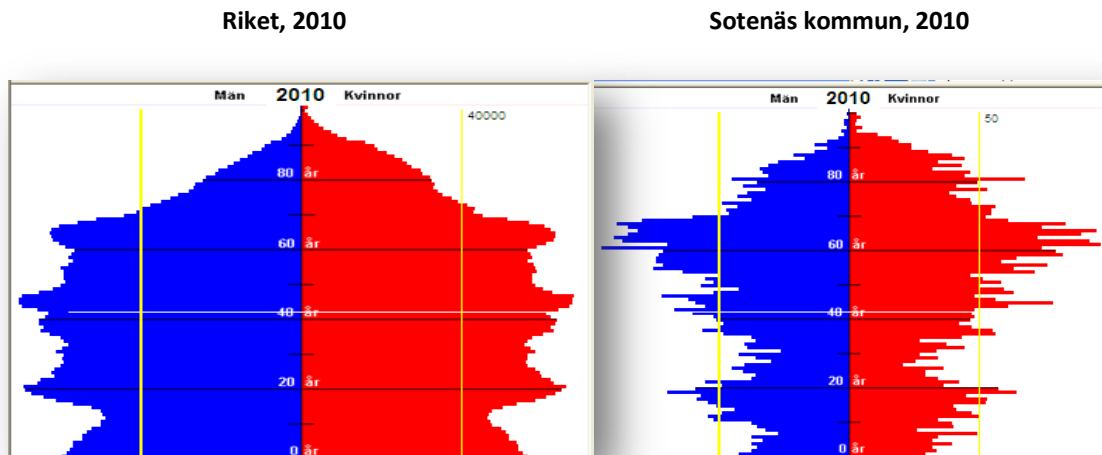
¹³¹ Müller K. Dieter (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän – Resultat av en enkätundersökning*, s.12f

¹³² Palm Lis m.fl., *Tillväxt Bohuslän (2008), Omvärldsanalys för norra Bohuslän – Vilka trender i omvärlden påverkar norra Bohusläns attraktivitet?*, s.4

¹³³ SCB, Kommunfakta (2009/2010), <http://www.h.scb.se/kommunfakta/>, Gå till: "Samlade kommunfakta för de kommuner som beställt", "Lysekil 1484", "Munkedal 1430", "Sotenäs 1427", "strömstad 1486", "Tanum 1435" (2011-04-27)

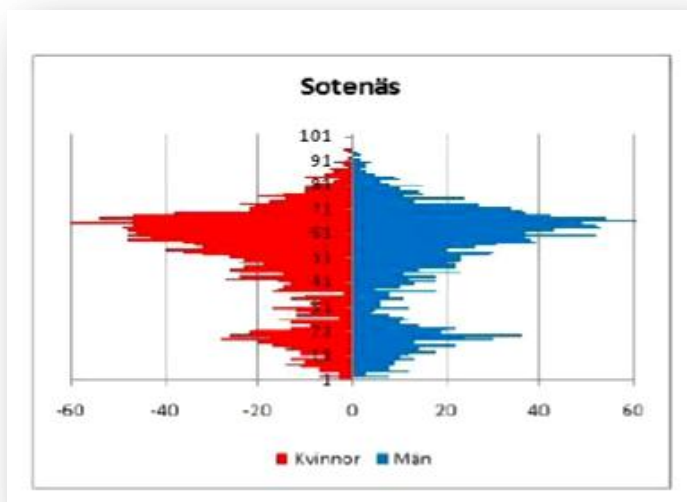
¹³⁴ SCB, <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/start.asp>, Gå till: "Befolkningen", Befolkningens medelålder efter region och kön. År 1998- 2010", "Befolkningens medelålder efter kommun och kön. År 1998- 2010", "Lysekil", "Munkedal", "Sotenäs" (2011-04-27)

¹³⁵ Malmberg Gunnar (2002) *Befolkningen spelar roll!*, s. 4

Figurpar 1: Rikets och Sotenäs befolkningspyramid, 2010
 Källa: SCB¹³⁶

Observera att Sotenäs befolkningspyramid här representerar hela norra Bohuslän, då samtliga kommuner inbegriper en liknande befolkningssammansättning, 2010 (se bilaga 6). Kommunernas befolkningspyramider tydliggör att det finns *en* dominerande befolkningsgrupp i kommunerna. Det skiljer sig gentemot riket som utgörs av *tre* dominerande åldersgrupper, nämligen 40-, 60- och 90-talisterna. I Lysekils, Munkedals, Sotenäs, Strömstads och Tanums kommun är istället 40- 50-talisterna *den* dominerande åldersgruppen. Strömstad kommun sticker dock ut något från det homogena åldersmönstret då kommunen inrymmer relativt många i åldrarna 20- 40 år, och har därmed en ”bredare midja” på befolkningspyramiden. Likaså har Munkedals befolkningspyramid en något bredare midja. I stora drag är dock åldersstrukturen snarlik kommunerna emellan, i synnerhet i Lysekils, Sotenäs och Tanums kommun (se bilaga 6). I befolkningspyramiden nedan illustreras åldersstrukturen hos den fritidsboende befolkningen.

Figur 2. Befolkningspyramid för fritidsboende i Sotenäs kommun, 2009
 Källa: Müller Dieter K. (2010)¹³⁷

¹³⁶ SCB, kommunfakta Befolkningspyramid, Animerade befolkningspyramider 1968- 2010, <http://www.h.scb.se/kommunfakta/pyramider/index.asp>, Gå till: ”Riket” respektive ”Sotenäs”, ”2010”, (2011-05-10)

Som framkommer av befolkningspyramiden bekräftar de fritidsboende i norra Bohuslän åldersstrukturen hos den helårsboende befolkningen, i synnerhet i Lysekils, Sotenäs och Tanums kommun. Den dominerande gruppen som är omkring 50- 70 år, är till och med än mer framträdande hos de fritidsboende jämfört med hos de helårsboende.

4.4 Sammanfattning och avslutande ord

I detta kapitel har den demografiska situationen sett till variablerna ålder, förvärvsinkomst och utbildning studerats hos den helårs- såväl som den omfattande fritidsboende befolkningen i norra Bohuslän. Det har framkommit att den socioekonomiska situationen är betydligt svagare hos den helårsboende befolkningen jämfört med riksgenomsnittet, men framför allt jämfört med kommunernas fritidsboende befolkning. Likaså är det tydligt att medelåldern är hög och har ökat snabbare i samtliga kommuner jämfört med riket, särskilt i Lysekils, Sotenäs och Tanums kommun. Genom befolkningspyramiden förklaras det av att åldersstrukturen är sned. Den sneda åldersfördelningen bekräftas och är till och med än mer framträdande hos den fritidsboende befolkningen. De individer som är omkring 50-70 år är *den* dominerande åldersgruppen hos kommunernas helårs- och fritidsboende befolkning, vilket är att jämföra med rikets *tre* dominerande åldersgrupper (40-, 60- och 90-talisterna). Strömstads och Munkedals kommun har dock en något ”bredare midja” på befolkningspyramiden, vilket innebär att de inrymmer fler invånare i åldrarna omkring 20- 40 år. Det förklarar varför Strömstads och Munkedals kommun har lägst medelålder i norra Bohuslän.

Med övergripande förståelse för den demografiskt utmanande situationen som råder i norra Bohuslän, blir det av än större vikt att börja söka svar om *vilka* individer flyttströmmarna består av - i synnerhet till och från norra Bohuslän tre avbefolkningkommuner. I små kommuner och i kommuner där det råder avbefolkning har flyttarna särskilt stor inverkan på den demografiska situationen, och därmed på samhällslivet. Kapitel 5 och 6 avser därför börja söka klarhet i flyttarnas karaktäristika. I kapitel 5 kommer flyttströmmarna redogöras i övergripande drag, det vill säga dess ursprung eller destination. Därutöver kommer statistik från GILDA att jämföras med statistik från SCB, vad gäller flyttströmmarnas omfattning och flyttnetto. Kapitel 6 går därefter vidare till att redogöra flyttarnas karaktäristika sett till ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst.

¹³⁷ Müller Dieter K. (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän, resultat av en enkätundersökning*, s.10

5. Flyttströmmar

5.1 Inledning

5.1.1 Flyttströmmar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun

I det här kapitlet kartläggs flyttarnas ursprung och destination år 1993 och 2008. Även kommer det i det här kapitlet att redogöras för hur många som flyttar in och ut ur Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun enligt GILDA, och hur stort flyttnettot är. Det jämförs i sin tur med uppgifter från SCB. Kapitel 6 fokuserar därefter istället mer specifikt på *vilka* individer flyttströmmarna utgörs av sett till de beskrivande variablerna ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst. Kapitel 5 och 6 kommer att inbegripa viss analys, då läsningen annars blir för redogörande och framtung. I kapitel 7 tar dock den primära analysen vid.

5.1.2 Skillnader mellan GILDA och SCB

Statistik om antalet flyttningar skiljer sig åt mellan SCB och GILDA. GILDA noterar nämligen endast skillnaden i befolkning vid respektive årsskifte. Det betyder att individer som flyttar in till Lysekils kommun i februari och sedan exempelvis flyttar ut från Lysekils kommun i oktober inte finns registrerade i GILDA. Däremot finns *alla* flyttar (i de fall individer byter folkbokföringsort) registrerade hos Skatteverket. De uppgifterna förs i sin tur över till SCB för statistikproduktion. I och med det så skiljer sig siffror för in- och utflyttade åt mellan GILDA och SCB, med mer omfattande siffror i SCB:s databas till följd. I den här uppsatsen har jag endast gett tonvikt åt GILDA:s data gällande in- och utflyttning vid analys av tidsserier, medveten om SCB:s större omfattning av registrerade flyttningar. Det bedöms av mig vara till fördel för studiens validitet, det vill säga att det är de ”verkliga flyttningarna” som studeras och inte exempelvis sommargäster som tillfälligt folkbokför sig några månader i kommunen, av olika anledningar. Att flyttnettot skiljer sig mellan GILDA och SCB utgör därför även del av analys, då det kan säga något om hur många som bokför sig tillfälligt i kommunerna som säsongarbetare eller av annat skäl. Framför allt är det intressant att studera hur kommunernas flyttnetto skiljer sig åt vid en jämförelse.

5.1.3 Kort- eller långväga flytt?

Omkring hälften av alla flyttar som gick till andra kommuner i Sverige 1990 respektive 2010, gick till kommuner utanför länet.¹³⁸ Som begreppspar vid analys av flyttningar används ofta inom- och mellanregional flytt för att göra denna åtskillnad.¹³⁹ I den här studien benämns denna åtskillnad även för kort- och långväga flytt, vilket bidrar till ett operationellt begreppspar i analysen. Flytt över länsgränsen delas med andra ord statistiskt in annorlunda mot om det är en flytt som sker inom Västra Götalandsregionen (VGR).

¹³⁸ SCB (2011) Enheten för befolkningsstatistik, *Inrikes omflyttning*, s. 3

¹³⁹ Lundholm Emma (2008), *New motives for migration – On interregional Mobility in the Nordic Context*, s. 30

5.2 Kommunernas flyttströmmar 1993 och 2008

5.2.1 Flyttströmmarnas ursprung och destination

I följande tabeller redogörs de kommuner som är mest framträdande vad gäller in- och utflyttning, med en omfattning större än 15 personer *en* väg. Det avser eliminera risken att ge vikt åt tillfälligheter, såsom att endast en familj flyttar in i en kommun. Att det däremot inte krävs att det sker en in- eller utflyttning av 15 personer i båda riktningar är för att det då inte skulle gå att jämföra mer än få flyttströmmar, och fler intressanta mönster skulle på så vis eventuellt gås miste om. Vaga mönster kommer dock inte studien fästa vikt vid i analysen då det är den externa validiteten som vägleder studien, med syftet att kunna generalisera utanför den studerade geografiska kontexten (se metod, 2.3 Reliabilitet och validitet). Dock, genom att även mindre omfattande flyttströmmar redovisas i följande tabeller får tjänstemän och politiker i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun ett bättre kunskapsunderlag om vilka flyttarna är. De mest framträdande flyttmönstren som gäller för samtliga tre kommuner sammanställs i diagram efter redogörande av de kommunspecifika flyttströmmarna. Det för att överskådligt se skillnader och likheter som råder mellan kommunerna, samt för att möjliggöra en generaliserande analys över tid, 1993 – 2008.

5.2.2 Flyttströmmar till och från Lysekils kommun, 1993 och 2008

I tabellen nedan redovisas Lysekils kommuns primära in- och utflyttningsströmmar, 1993 och 2008.

Tabell 2. Lysekils kommuns flyttströmmar 1993 och 2008

Från Lysekil 1993	Till/Från:	Till Lysekil 1993	Flyttnetto 1993	Från Lysekil 2008	Till/Från:	Till Lysekil 2008	Flyttnetto 2008
103	Göteborg	96	-7	134	Göteborg	90	-44
58	Uddevalla	59	1	79	Uddevalla	51	-28
22	Munkedal	18	1	36	Munkedal	35	-1
22	Sotenäs	23	8	12	Sotenäs	32	20
9	Trollhättan	17	8	13	Tanum	15	2
19	Stenungsund	4	-15	11	Vänersborg	19	8
60	Övriga VGR	80	20	11	Trollhättan	18	7
145	Utanför VGR	102	-43	63	Övriga VGR	93	30
438	Totalt	399	-39	136	Utanför VGR	144	8
				495	Totalt	497	2

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

1993 råder ett negativt flyttnetto om 39 personer, då 399 flyttar in medan 438 flyttar ut. Befolkningsminskningen motsvarar 0,25 procent. Enligt statistik från SCB råder det tvärtom ett positivt flyttnetto om 53 personer, då det är 632 registrerade inflyttare och 579 registrerade utflyttare. Det motsvarar istället 0,3 procent i befolkningsökning. Skillnaden mellan SCB:s och GILDA:s data utgör därmed 92 personer, 1993. Enligt GILDA är det 2008 totalt 497 inflyttningar och 495 utflyttningar, varmed det med andra ord råder ett positivt flyttnetto om 2 personer. SCB:s data skiljer sig tydligt från GILDA även detta år. 746 inflyttningar och 661 utflyttningar är då registrerade i SCB, vilket motsvarar ett positivt flyttnetto om 85 personer. Därmed är det 83 personer färre som tillfaller Lysekils kommun 2008, enligt GILDA:s data i jämförelse med SCB.

Det är ett ganska snarlikt mönster av in- och utflyttningskommuner som framträder 1993 och 2008. 1993 var flyttströmmarna närmast balanserade till och från kommunerna Göteborg och Uddevalla. Det är dock betydligt fler som flyttar till Göteborg och Uddevalla än tvärtom, 2008. Sammanlagt motsvarar det negativa flyttnettot till Göteborg och Uddevalla 72 personer, 2008. 1993 var det motsvarande negativa flyttnettot endast 6 personer. I övrigt råder det 1993 liksom 2008 generellt ett positivt flyttnetto från närintilliggande kommuner bestående av mindre centralorter, såsom Sotenäs kommun.

1993 är det ett negativt flyttnetto av långväga flyttningar vilket motsvarar 43 personer. 2008 råder det istället ett positivt flyttnetto om 8 personer vad gäller gruppen långväga flyttare. Därmed kan det konstateras att de mellanregionala flyttströmmarna har kommit att balanseras, 2008. Det kan även konstateras att antalet långväga in- och utflyttningar är relativt omfattande, såväl 1993 som 2008.

5.2.3 Flyttströmmar till och från Munkedals kommun, 1993 och 2008

I tabellen nedan redovisas Munkedals kommuns primära in- och utflyttningsströmmar, 1993 och 2008.

Tabell 3. Munkedals kommuns flyttströmmar 1993 och 2008

Från Munkedal 1993	Till/Från:	Till Munkedal 1993	Flyttnetto 1993	Från Munkedal 2008	Till/Från:	Till Munkedal	Flyttnetto 2008
38	Göteborg	31	-7	39	Göteborg	21	-18
128	Uddevalla	77	-51	125	Uddevalla	135	10
33	Tanum	27	-6	35	Lysekil	36	1
18	Lysekil	22	4	22	Sotenäs	33	11
11	Sotenäs	15	4	27	Tanum	19	-8
1	Orust	15	14	87	Övriga VGR	64	-23
16	Färgelanda	14	-2	69	Utanför VGR	67	-2
46	Övriga VGR	53	7	404	Totalt	375	-29
58	Utanför VGR	35	-23				
349	Totalt	289	-60				

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

1993 råder ett negativt flyttnetto om 60 personer, då 289 flyttar in medan 349 flyttar ut. Befolkningsminskningen motsvarar 0,5 procent. Flyttströmmarna enligt SCB utgjordes av betydligt fler personer, nämligen 472 inflyttare och 495 utflyttare. Befolkningsminskningen var enligt SCB därmed mindre omfattande, nämligen 0,2 procent. 2008 råder likaså ett negativt flyttnetto i Munkedals kommun, vilket motsvarar 29 personer och 0,3 procent i befolkningsminskning. Enligt uppgifter från SCB råder det 2008 tvärtom ett positivt flyttnetto om 7 personer, då 539 inflyttare och 532 utflyttare har registrerats.

Till och från Uddevalla kommun är flyttströmmarna mest framträdande, 1993 och 2008. 1993 råder ett negativt flyttnetto till Uddevalla kommun om 51 personer. Det är anmärkningsvärt med tanke på att Munkedals centralort endast ligger 2 mil från staden Uddevalla. Att så pass många fler flyttade till Uddevalla kommun än från indikerar att Munkedals kommun inte var tillräckligt attraktivt för flertalet att bo kvar i för att istället välja att pendla in till Uddevalla 1993 (där arbete och studier sannolikt lockade till

utflyttning). 2008 råder dock tvärtom ett något positivt flyttnetto. Det förklaras framför allt av fler inflyttare från Uddevalla kommun. 1993 är det 77 inflyttare från Uddevalla till Munkedal, medan denna flyttström utgör 135 personer 2008. Därmed har Munkedal sannolikt ökat sin attraktivitet hos gruppen Uddevallabor, samtidigt som Munkedalbornas flyttbeteende gentemot Uddevalla synes oförändrat. Vad gäller Göteborgs kommun råder det 1993 liksom 2008 så gott som balanserade flyttströmmar. Det negativa flyttnettot motsvarar 7 respektive 18 personer. I övrigt framkommer det att det sker en hel del omkringflyttning inom norra Bohuslän, såväl 1993 som 2008, vars flyttströmmar likaså är att betrakta som balanserade.

Relativt få flyttar till och från utomregionala kommuner, 1993 såväl som 2008. Flyttströmmarna till och från kommuner utanför Västra Götalands län har dock blivit mer omfattande och balanserade 2008 jämfört med 1993, varmed Munkedals kommun verkar ha blivit mer attraktiv för långväga inflyttningar. Det är dock i det stora hela en liten andel som utgörs av mellanregionala in- och utflyttningsströmmar.

5.2.4 Flyttströmmar till och från Sotenäs kommun, 1993 och 2008

I tabellen nedan redovisas Sotenäs kommuns primära in- och utflyttningsströmmar, 1993 och 2008.

Tabell 4. Sotenäs flyttströmmar 1993 och 2008

Från Sotenäs 1993	Till/Från:	Till Sotenäs 1993	Flyttnetto 1993	Från Sotenäs 2008	Till/Från:	Till Sotenäs 2008	Flyttnetto 2008
99	Göteborg	64	-35	67	Göteborg	47	-20
23	Uddevalla	45	22	39	Uddevalla	26	-13
23	Lysekil	22	-1	32	Lysekil	12	-20
22	Tanum	21	-1	33	Munkedal	22	-11
15	Munkedal	11	-4	25	Tanum	20	-5
44	Övriga VGR	80	36	54	Övriga VGR	83	29
69	Utanför VGR	55	-14	82	Utanför VGR	77	-5
295	Totalt	298	3	332	Totalt	287	-45

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

1993 råder ett positivt flyttnetto i Sotenäs kommun som motsvarar 3 personer. Det stämmer överens med SCB:s flyttnetto även om *antalet* registrerade flyttningar är betydligt fler enligt SCB:s data, nämligen 371 inflyttningar och 368 utflyttningar. 2008 råder det ett negativt flyttnetto om 45 personer enligt GILDA. Befolkningsminskning betraktat utifrån den totala befolkningen 2008, motsvarar 0,5 procent. Det negativa flyttnettot enligt uppgifter från SCB samma år motsvarar 37 personer, och skiljer sig därmed knappt från GILDA. Däremot är omfattningen av flyttströmmarna större enligt SCB, vilka motsvarar 376 inflyttare och 412 utflyttare.

1993 är Göteborgs kommun den mest framträdande in- och utflyttningskommunen, med ett negativt flyttnetto om 35 personer. Vad gäller Uddevalla kommun är det fler som flyttar till Sotenäs kommun, än tvärtom. Det inryms därmed både tendenser med negativt och positivt flyttnetto gentemot kommuner som inrymmer större städer. 2008 är tendensen istället att det råder ett entydigt negativt flyttnetto till Göteborgs och Uddevalla kommun. Flyttströmmarna till och från Göteborg och Uddevalla är samtidigt mindre omfattande 2008 jämfört med 1993. Istället sker det en mer omfattande

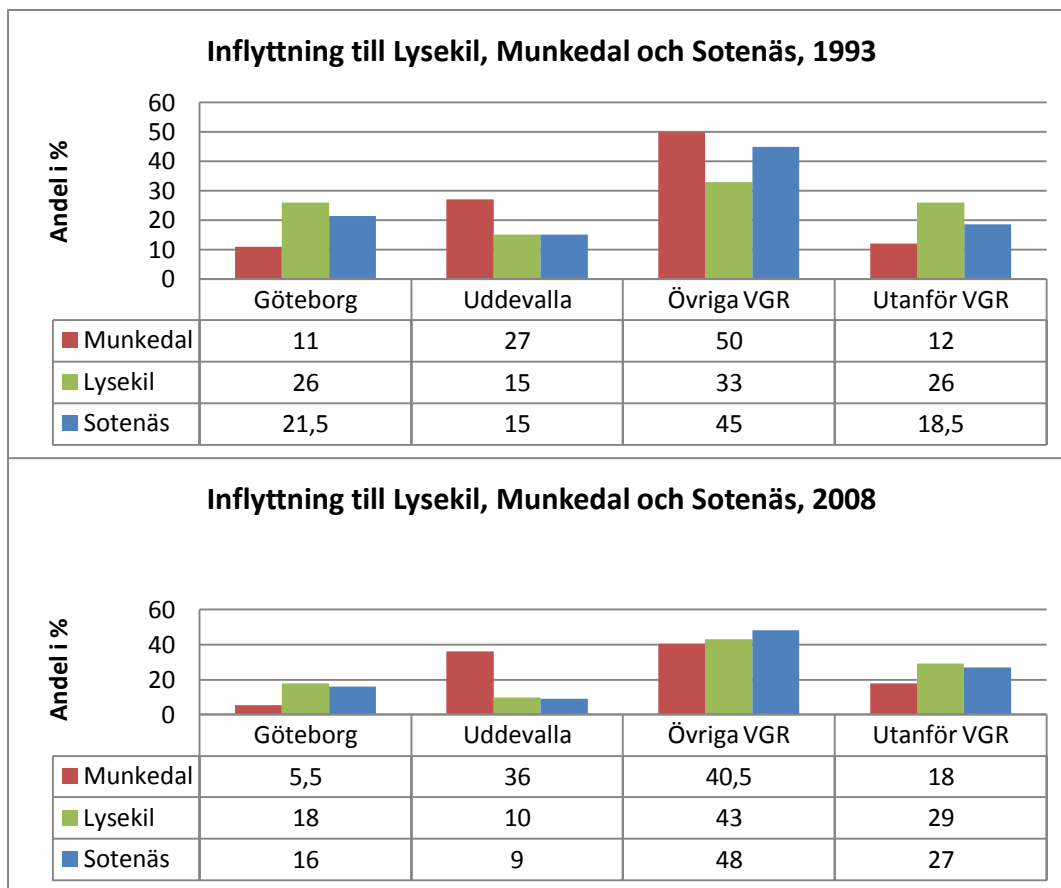
omkringflyttning mellan norra Bohusläns kommuner. ”Omkringflyttningsströmmarna” är relativt balanserade, varför det inte är något anmärkningsvärt flyttnetto att orda om.

De som 1993 har gjort en långväga flytt till Sotenäs kommun motsvarar 55 personer, medan de som flyttar långväga från kommunen motsvarar 69 personer. Därmed kan det konstateras att något fler attraheras att flytta långväga från kommunen än till. 2008 är det 77 personer av Sotenäs kommuns inflyttare som har utomregionalt ursprung, vilket är att jämföra med 82 personer av utflyttarna. Därmed kan det konstateras att de utomregionala flyttströmmarna är något mer balanserade 2008, och att något fler långväga flyttningar då både sker till och från kommunen, jämfört med 1993. Sotenäs kommun befinner sig därmed mellan Lysekils och Munkedals kommuns mönster sett till omfattningen av långväga in- och utflyttningsströmmar. Dock är andelen långväga in- och utflyttningar näst intill lika stor i Sotenäs kommun som i Lysekils kommun, vilket kommer att förtydligas i följande diagrampar.

5.2.5 Flyttströmmar till och från samtliga kommuner, 1993 och 2008

Enligt GILDA råder ett negativt flyttnetto om 96 personer för samtliga tre kommuner, 1993. Det motsvarar en minskning om 0,3 procent av kommunernas totala befolkning. Enligt SCB vore det totala flyttnettot tvärtom positivt och motsvara 33 personer. Enligt tolkning av dessa resultat tillföll 129 personer *färre* till kommunerna 1993 än vad som framkommer av SCB:s statistik. Sotenäs kommun är den enda kommun där flyttnettot är likadant i GILDA:s och SCB:s data, 1993. Med den utgångspunkten började befolkningen dala något tidigare i Lysekils och Munkedals kommun än politiker och tjänstemän i kommunerna är medvetna om. 2008 råder ett negativt flyttnetto om 71 personer i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Det motsvarar en befolkningsminskning om 0,2 procent. SCB:s siffror pekar tvärtom på ett positivt flyttnetto motsvarande 55 personer, 2008. Enligt tolkning av dessa resultat tillföll 126 personer *färre* till kommunerna 2008 än vad som framkommer av SCB:s statistik. Lysekils kommun har exempelvis ett positivt flyttnetto om 85 personer enligt SCB, medan det positiva flyttnettot enligt GILDA endast motsvarar 2 personer. Statistik om Sotenäs kommuns flyttnetto är 2008 snarlikt (liksom 1993) vid jämförelse av GILDA och SCB (det negativa flyttnettot motsvarar endast 8 individer fler i GILDA jämfört med SCB). Det är därmed framför allt statistik om flyttningar till och från Lysekils och Munkedals kommun som är mer optimistisk enligt SCB:s data jämfört med GILDA, 1993 liksom 2008. Att det är fler som flyttar in och ut ur kommunerna enligt SCB jämfört med GILDA, betyder sannolikt att SCB:s statistik räknar med flertalet tillfälligt skrivna, såsom fritidsboende och säsongarbetare.

I följande diagrampar illustreras de två mest framträdande inflyttningskommunerna för samtliga tre kommuner, samt andelen inflyttningar med inomregionalt respektive utomregionalt ursprung.

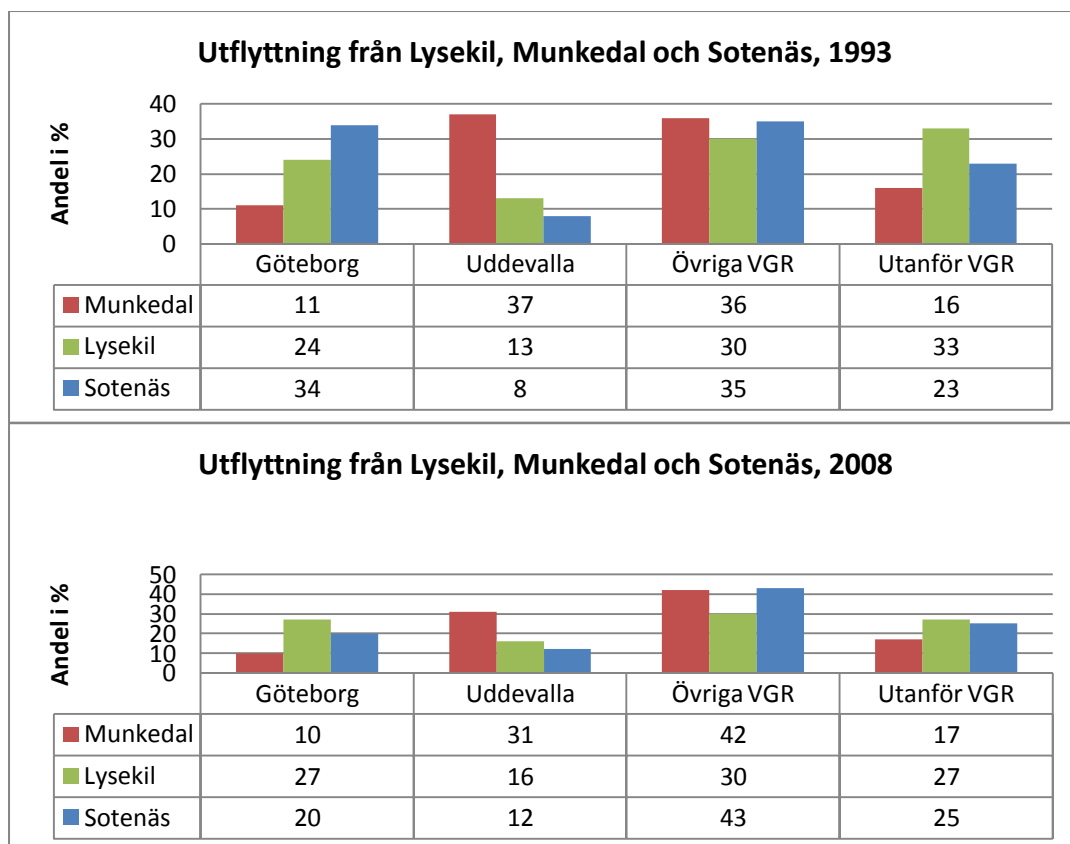
Diagrampar 1. Inflyttningar till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 1993 och 2008

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

Ett gemensamt mönster i samtliga tre kommuner är att flyttströmmen från Göteborg minskar 5-6 procent andelsmässigt 2008 jämfört med 1993. Sett till *antalet* inflyttningar från Göteborgs kommun visar det sig dock att det är snarlika siffror 1993 och 2008. Då inflyttningsströmmarna totalt har ökat i omfattning anas tendensen att kommunerna inte är lika attraktiva som boendekommun för den urbana befolkningen och/eller för återflyttare (de som exempelvis flyttat för att studera och sedan återvänder till sin hemkommun), som 1993. Munkedals kommun har en flyttström som sticker ut i diagrammen jämfört med Lysekils och Sotenäs kommun, nämligen Uddevalla kommun. Uddevalla kommun står för 27 respektive 36 procent av alla inflyttningar, 1993 och 2008. Motsvarande siffra för Lysekils och Sotenäs kommun är 10-15 procent.

Ett annat gemensamt mönster hos kommunerna är att andelen långväga inflyttare har ökat 2008 jämfört med 1993. 2008 motsvarar Lysekils och Sotenäs kommuns långväga inflyttare 29 respektive 27 procent, medan Munkedals andel långväga inflyttare motsvarar 18 procent. Att andelen långväga inflyttningar är låg i Munkedals kommun jämfört med Lysekils och Sotenäs kommun 1993 liksom 2008, indikerar att Munkedals kommun inte är lika attraktiv för långväga inflyttare. Jämfört med rikets siffra är dock inte bara Munkedals kommun att betrakta som relativt oattraktiv för långväga inflyttare, utan även Lysekils och Sotenäs kommun. Riksgenomsnittets andel mellanregionala flyttar motsvarar nämligen omkring 50 procent av de flyttar som går utanför en kommun (se 5.1.3 Kort- eller långväga flytt).

I följande diagrammar illustreras de två mest framträdande utflyttningskommunerna för samtliga tre kommuner, även andelen inom- och utomregionala flyttar anges. Diagramparet över utflyttningar redogörs även genom att återknyta till föregående diagrammar om inflyttning, 1993 och 2008.

Diagrammar 2. Utflyttningar från och till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 och 2008

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

Göteborg är den mest framträdande flyttströmmen från liksom till Lysekils och Sotenäs kommun, 1993 liksom 2008. Uddevalla är istället Munkedals kommuns mest framträdande ut- och inflyttningskommun. Det är anmärkningsvärt att det är 10 procent större andel som flyttar ut från Munkedals till Uddevalla kommun, än tvärtom 1993. Å andra sidan råder ett positivt flyttnetto 2008 till Uddevalla kommun, varmed Munkedals kommun detta år tvärtom synes ha blivit mer attraktiv som boendekommun. Andelen som flyttar till Göteborgs kommun från Lysekils och Munkedals kommun är i stort sett oförändrad 2008 jämfört med 1993. I Sotenäs kommun är det däremot 34 procent av de utflyttade som flyttar till Göteborgs kommun 1993, en siffra som 2008 är 14 procent lägre. Istället verkar det framför allt vara andra kommuner inom Västra Götalands län som har lockat en större andel av kommunens utflyttare, 2008. Detta kan innebära att Sotenäs kommun har möjlighet att ”hålla kvar” en större andel av sina utflyttare i kommunen. Kommunen är sannolikt mer konkurrenskraftig jämfört med mer jämnstora kommuner inom länet än en storstadskommun som Göteborg.

Sammanlagt utgör de långväga inflyttningarna totalt 25 procent 2008. 1993 var motsvarande siffra 19 procent (se diagrammar 1). Motsvarande andel långväga utflyttare är å andra sidan närmast oförändrad totalt sett, med 24 procent 1993 och 23 procent 2008. Något större är andelen långväga inflyttare jämfört med andelen långväga utflyttare i samtliga kommuner, 2008. Att andelen långväga inflyttningar är låg i

Munkedals kommun jämfört med Lysekils och Sotenäs kommun 1993 liksom 2008, indikerar att Munkedals kommun inte är lika attraktiv för långväga inflyttare.

5.3 Sammanfattning och avslutande ord

Detta kapitel har visat att statistik från GILDA skiljer sig från SCB, sett till såväl flyttströmmarnas omfattning som flyttnetto (Sotenäs kommuns flyttnetto överensstämmer dock vid jämförelse 1993, och är snarlikt 2008). Med utgångspunkt i statistik från GILDA började befolkningen dala tidigare i Lysekils och Munkedals kommun än kommunernas politiker och tjänstemän idag har kännedom om. Vad gäller in- och utflyttarnas kommunala ursprung och destination har Lysekils och Sotenäs kommun snarlika inom- såväl som mellanregionala flyttströmmar. Göteborg är Lysekils och Sotenäs kommuns mest framträdande in- såväl som utflyttningkommun, 1993 och 2008. Uddevalla är istället Munkedals mest framträdande in- såväl som utflyttningkommun, 1993 och 2008. Vad gäller långväga flyttningar lockar Lysekils och Sotenäs kommun en större andel jämfört med Munkedals kommun.

I följande kapitel studeras flyttarnas ålder, kön, förvärvsinkomst och familjetyp. Kapitel 5 och 6 avser tillsammans lägga en grundförståelse om vilka individer flyttströmmarna utgörs av till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

6. Flyttarnas karaktäristika

6.1 Inledning

6.1.1 Ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst

Med klarhet i antalet flyttningar och övergripande förståelse om flyttarnas ursprung och destination, kommer kapitel 6 nu att börja redogöra för *vilka* individer det är som döljer sig bakom statistiken. Det vill säga, vilken karaktäristik det är på de individer som attraheras respektive inte attraheras att bo i kommunerna. Vad det i sin tur sannolikt förklaras av enligt teoribildning kommer primärt analyseras i kapitel 7. De demografiska variabler som studeras i detta kapitel är ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst. Variablerna studeras övergripande sett till åren 1990 och 2010, och mer specifikt utifrån tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008. Att övergripande tendenser sätts i relation till detaljerad tidsseriedata avser bidra med en mer underbyggd analys, varvid den hermeneutiska metodansatsen framträder. Ålder som variabel är först ut i detta resultatkapitel. Det lämpar sig bäst då det mönster av åldersfördelning som framträder i flyttströmmarna sedermera lägger grund för vilka åldersgrupper som kommer att studeras lite närmare även i de andra variablerna. Det är ett sätt att avgränsa studien och söka djupare kunskap. Med det ökar möjligheten att jämföra, dra kopplingar och generalisera studiens olika variabler (se 2.5.5 Studiens teoretiska ramverk).

6.2 Ålder

6.2.1 Inledning

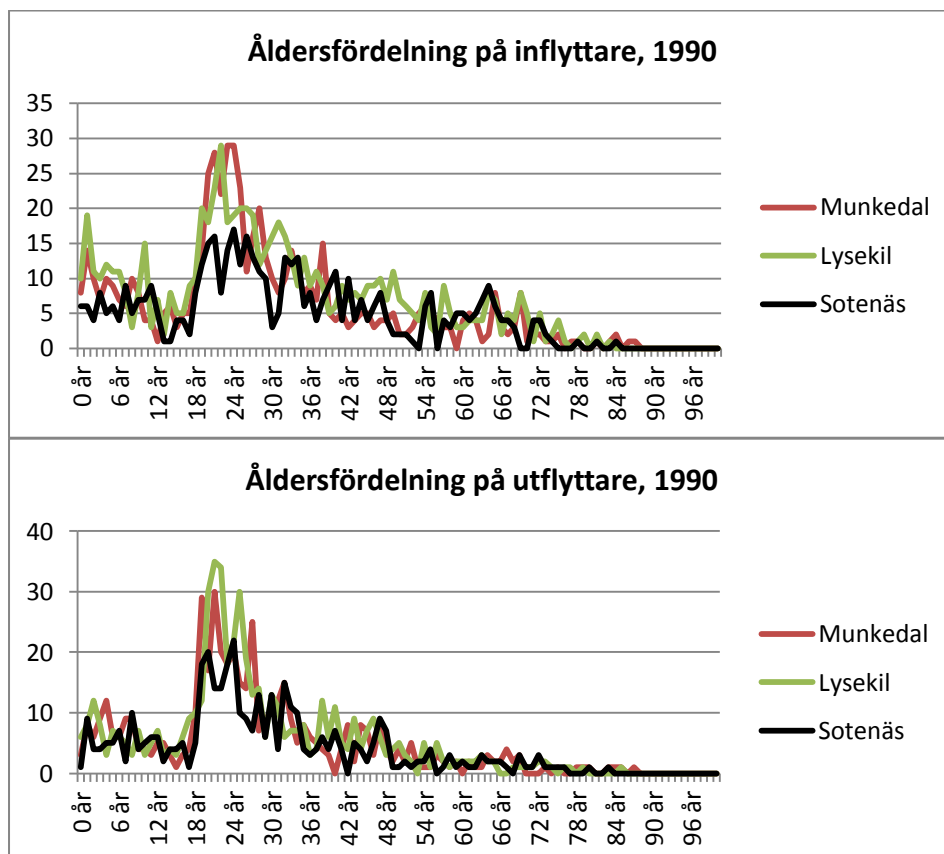
Utvecklingen av ålderssammansättningen och medelåldern redovisades i kapitel 4. På 12 år har medelåldern ökat ganska markant i Lysekils och Sotenäs kommun. Medelåldern har även ökat mer i Munkedals kommun jämfört med riket (se tabell 1). Med detta konstaterat bedöms det vara av relevans att söka svar om det primärt är ett positivt flyttnetto av en äldre befolkning som bidrar till denna utveckling i kommunerna, och/eller ett negativt flyttnetto av en yngre befolkning. Kan tydliga tendenser anas, och i så fall vilka?

Åldersfördelningen hos in- och utflyttare illustreras övergripande genom diagram för år 1990 och 2010. Mer specifik data söks upp i tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008, för att genom siffror konkretisera det övergripande mönstret. Med tanke på att mönstret över flyttningarnas åldersfördelning i det stora hela är snarlikt kommunerna emellan, i synnerhet vad gäller utflyttningarna, sammanställs kommunernas grafer i ett och samma diagram. De tendenser som dock framträder en aning otydligt i diagrammen över inflyttningarna, illustreras separat i bilaga 7 och 8. Att ha i åtanke vid följande diagramillustrationer är att statistik för år 1990 och 2010 är hämtad från SCB. Även om GILDA:s och SCB:s data skiljer sig åt en del vad gäller antalet registrerade in- och utflyttningar, bedöms SCB:s data för illustration av övergripande åldersfördelning hos in- och utflyttare som lämplig. Siffror från GILDA kompletterar i sin tur diagrammen för att genom specifik statistik berätta mer om de åldersgrupper som sticker ut i graferna. Det ska även tydliggöras att diagrammens y-axel anger *antalet* in- och utflyttare och därmed inte andelen in- och utflyttare angivet i procent. Genom att söka upp specifik data från GILDA kan en eventuell risk elimineras vad gäller att diagrammens grafer skulle vara missvisande (se källkritik, 2.7.3 Diagram). Det ska även

betonas att de mönster som framträder i följande diagram kommer att relateras till det generella mönster av flyttintensitet som framträder i Sverige, sett till ålder (se bilaga 4).

6.2.2 In och utflyttarnas åldersfördelning 1990/1993

I diagramparet nedan redogörs åldersfördelningen på in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, år 1990.

Diagrampar 3. In- och utflyttning sett till åldersfördelning, 1990

Källa: SCB¹⁴⁰, data bearbetad i Excel

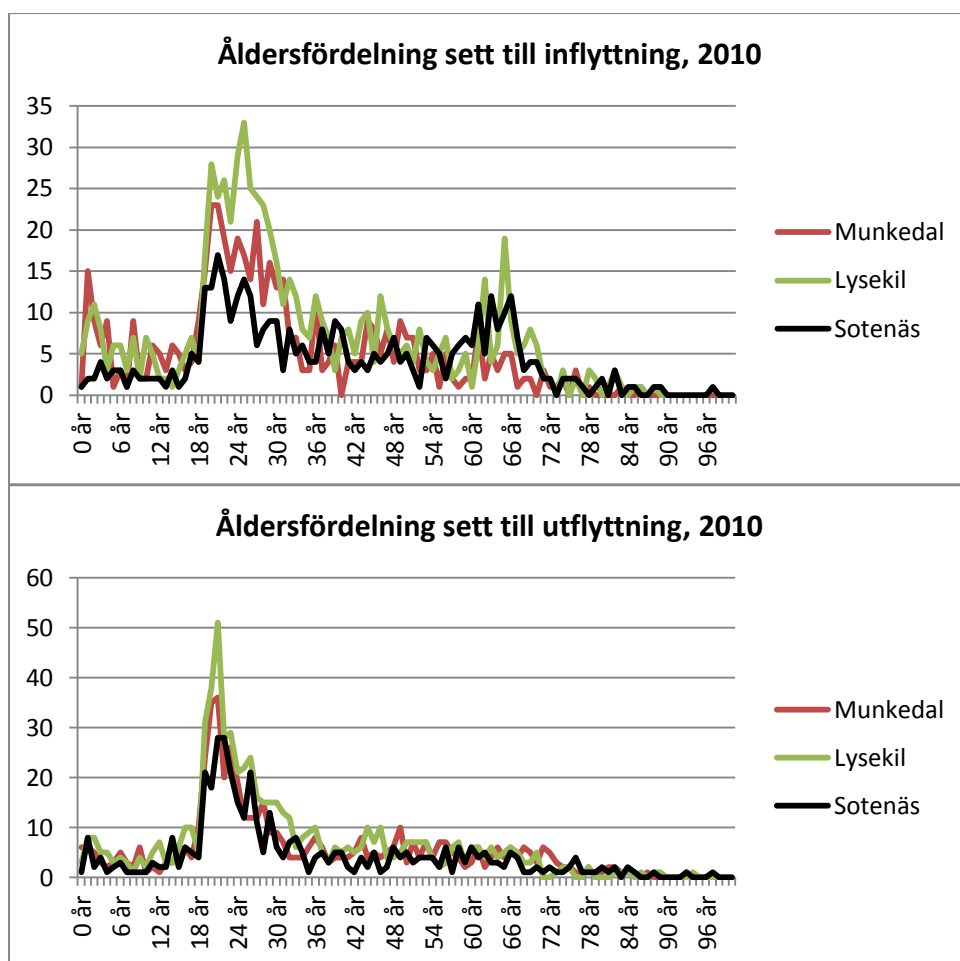
Vid jämförelse av diagrammen över in- och utflyttare framkommer det att det är något fler 20- 30 åringar som flyttar från än till kommunerna. Det totala negativa flyttnettot för kommunerna vad gäller den här åldersgruppen är 115 personer, 1993. Det framkommer därmed att samtliga kommuner har 6-9 procent större andel 20- 30 åringar som flyttar från än till kommunerna. I Lysekils kommun motsvarar det negativa flyttnettot av åldersgruppen 20- 30 år 51 personer, i Munkedals kommun 47 personer och i Sotenäs kommun 17 personer. Vid jämförelse av diagrammen framkommer det även att det är något fler 50- 70 åringar som flyttar till än från kommunerna, 1993. I Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun utgör åldersgruppen 50- 70 år totalt ett positivt flyttnetto om 66 personer. 62 av de 66 personerna tillfaller Lysekils och Sotenäs kommun. Detta antal motsvarar i andel 8- 12,5 procent fler 50- 70 åriga inflyttare till Lysekils och Sotenäs kommun jämfört med andelen utflyttare. I mer specifika siffror för Lysekils kommun motsvarar det ett positivt flyttnetto om 25 personer och i Sotenäs kommun 37 personer. I Munkedals kommun är det positiva flyttnettot av denna åldersgrupp endast 4 personer, varmed flyttnettot är att betrakta som balanserat. Att

¹⁴⁰ SCB:s databas (2011-05-20), "Befolkning", Flyttningar efter region, ålder och kön. 1968- 1996", "Flyttningar efter kommun, ålder och kön. 1968- 1996", "Inflyttade" + "Utflyttade", "Lysekil", "Munkedal", "Sotenäs", "0-100 år", "1990"

medelåldern i Munkedals kommun är lägre än i Lysekils och Sotenäs kommun kan därmed högst sannolikt förklaras av det (se tabell 1, kapitel 4). Å andra sidan råder ett tydligt negativt flyttnetto av de i 20- 30 års ålder i Munkedals kommun, varför åldersstrukturen även där påverkas betydande. Om inte lika snabbt och påtagligt som i Lysekils och Sotenäs kommun, så på sikt (om åldersfördelningen i flyttströmmarna består). I bilaga 6 framkommer det att Munkedals befolkningsstruktur trots allt är snarlik Lysekils och Sotenäs kommun.

6.2.3 In- och utflyttarnas åldersfördelning, 2010/2008

I följande diagrampar illustreras åldersfördelningen på in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, år 2010.

Diagrampar 4. In- och utflyttning sett till åldersfördelning, 2010

Källa: SCB¹⁴¹, data bearbetad i Excel.

De tendenser som framkommer i diagrammets grafer över inflyttningar 1990, har ytterligare stärkts 2010. Enligt GILDA 2008 råder det i kommunerna ett negativt flyttnetto om totalt 315 stycken 20- 30 åringar. Kommunspecifikt innebär det att Lysekils kommun har ett negativt flyttnetto om 112 personer, Munkedals kommun har ett negativt flyttnetto om 108 personer och Sotenäs kommun har ett negativt flyttnetto om 95 personer. Det framkommer därmed att det är ett snarlikt negativt flyttnetto vad gäller åldersgruppen 20- 30 år i samtliga kommuner, och att det är en betydligt större

¹⁴¹ SCB databas (2011-05-20), "Befolkning", Flyttningar efter region, ålder och kön. 1996-2010", "Flyttningar efter kommun, ålder och kön. 1996-2010", "Inflyttade" + "Utflyttade", "Lysekil", "Munkedal", "Sotenäs", "0-100 år", "2010"

andel som flyttar från än till kommunerna, närmare bestämt 23-25 procent. Det skiljer sig markant från 1993 då andelen utflyttade 20-30 åringar var 6-9 procent större jämfört med andelen inflyttade. Personer omkring 50- 70 år är därutöver än mer framträdande i Lysekils och Sotenäs kommuns grafer i inflyttningsdiagrammet 2010, i jämförelse med 1990. Totalt råder det i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun ett positivt flyttnetto om 97 stycken 50- 70 åriga individer, 2008. 96 av dessa 97 individer tillfaller Lysekils och Sotenäs kommun. Lysekils och Sotenäs kommuns ”kulle” i diagrammet över inflyttade 50- 70 åringar har därmed växt lite från år 1990, och bildar 2010 början till ett litet berg, särskilt i Sotenäs kommun. Enligt data från GILDA, 2008, utgör gruppen 50- 70 år ett positivt flyttnetto om 45 personer i Lysekils kommun, 51 personer i Sotenäs kommun och endast en person i Munkedals kommun. Därmed kan åldersfördelningen hos Munkedals kommuns in- och utflyttare förstås som balanserad 2008 liksom 1993. Andelen 50- 70 åringar som flyttar in till Lysekils kommun är å andra sidan 9 procent större jämfört med antalet som flyttar ut. Motsvarande siffra i Sotenäs kommun är 20 procent.

I Sotenäs översiktsplan står det att den sneda åldersfördelningen i Sotenäs kommun främst förklaras av en obalans i ungdomarnas flyttningsrörelser där betydligt fler flyttar från kommunen än vad som flyttar in.¹⁴² Med detta studieresultat som underlag förklaras den sneda åldersfördelningen i Sotenäs kommun (liksom i Lysekils kommun) i stort sett lika mycket av det positiva och växande flyttnettot av åldersgruppen 50 +.

6.2.4 Flyttarnas åldersfördelning, 1993 och 2008

I samtliga kommuner är det fler 20- 30 åringar som flyttar ut än in 1993. Därjämte är åldersgruppen 50- 70 år mer framträdande hos inflyttarna jämfört med hos utflyttarna i Lysekils och Sotenäs kommun. Tendensen att fler 20- 30 åringar flyttar från än till kommunerna stärks 2008. Samtidigt tilltar tendensen att fler 50- 70 åringar flyttar till än från kommunerna i Lysekils och Sotenäs kommun. Trots att Munkedals kommun har balanserade flyttströmmar av åldersgruppen 50- 70 år 1993 såväl som 2008, ökar medelåldern mer i kommunen, i såväl absoluta som relativa tal, i jämförelse med riket (se tabell 1, kapitel 4). Munkedals kommun har liksom Lysekils och Sotenäs kommun drabbats av en sned åldersfördelning (se bilaga 6). Det förklaras sannolikt framför allt av ett stort negativt flyttnetto av unga vuxna i åldern omkring 20- 30 år, 1990- 2010.

6.2.5 Avslutande ord

Åldersfördelningen hos in- och utflyttare har nu studerats över tid, 1990- 2010. Genom tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008 har specifik statistik konkretiserat de mönster som framträder genom graferna 1990 respektive 2010. Variabeln ålder har medvetet studerats före kön, familjetyp och förvärvsinkomst då de mönster av åldersfördelning som sticker ut i kommunerna jämfört med rikets generella mönster av flyttintensitet (se bilaga 4), till viss del utgör ram för analys av resterande variabler. Det kan konstateras att åldersfördelningen hos flyttarna påverkar och har påverkat åldersstrukturen i respektive kommun, särskilt i Lysekils och Sotenäs kommun. Framför allt kan en växande andel inflyttade äldre i åldern 50-70 år sammantaget med ett negativt flyttnetto av gruppen 20-30 år förklara kommunernas sneda åldersfördelning. Med kunskap om flyttarnas åldersfördelning ska nu variabeln kön studeras. Sned könsfördelning är liksom sned åldersfördelning ofta en faktor som förklarar befolkningsminskning i landsbygdsregioner.

¹⁴² Sotenäs kommun, *Översiktsplan för Sotenäs kommun* (2010), Utställningshandling, mars 2010, s.21

6.3 Kön

6.3.1 Inledning

I detta kapitel ska könsfördelningen hos kommunernas in- och utflyttare redogöras. Tabeller för in- och utflyttning sätts samman i tabellpar för 1993 respektive 2008, då det intressanta är att se till könsfördelningens flyttnetto.

6.3.2 Befolkningssammansättningen sett till kön, 1990-2010

Innan könsfördelningen i flyttströmmarna lyfts fram ska befolkningens könssammansättning redogöras för respektive kommun, 1990- 2010. Diagrammens y-axel nedan tar inte sin utgångspunkt från siffran 0, vilket dramatiserar graferna något. Det är ett medvetet val för att skillnader i könsfördelningen ska framkomma något tydligare (se källkritik, 2.7.3 Diagram).

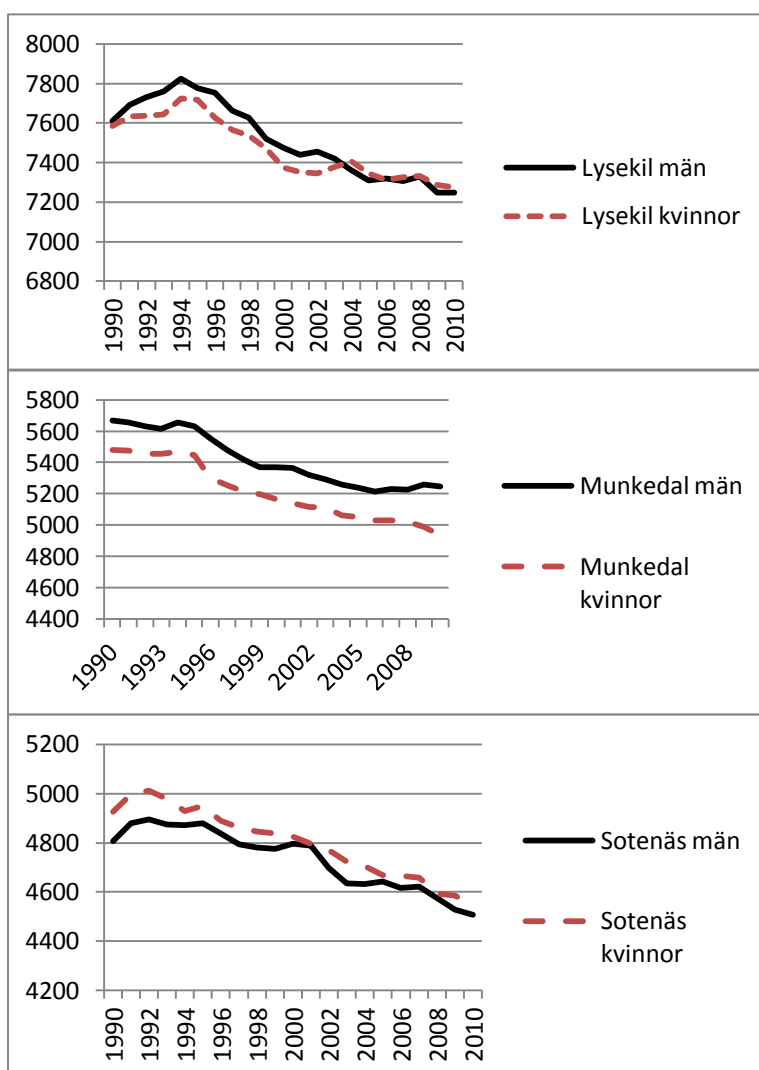

Diagram 3. Folkmängd sett till könsfördelning, 1990- 2010

Källa: SCB¹⁴³, data bearbetad via Excel

¹⁴³ SCB databas, "Befolkningen", "Folkmägd efter civilstånd, ålder och kön", "År 1968- 2010", Tabelluppgifter: "Lysekil" "Munkedal" och "Sotenäs", "Folkmägd", "Män", "Kvinnor", "1990- 2010" (2011-05-20)

Som framkommer av diagrammen har det alltså sedan 1990 varit en övervägande andel män i Munkedals kommun. Vad gäller Lysekils kommun har det likaså varit flest män 1990 till början av 2000-talet, då antalet män och kvinnor istället kom att bli så gott som jämt fördelat. År 2008-2010 bodde det till och med något fler kvinnor än män i Lysekils kommun. I Sotenäs kommun har det tvärtom bott fler kvinnor än män under alla år, 1990-2010.

6.3.3 Könsfördelningen hos in- och utflyttare, 1993

I tabellen nedan redogörs hur könsfördelningen ser ut hos in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993.

Tabellpar 1. Könsfördelning hos in- och utflyttare, 1993

In- och utflyttare	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt i kommunerna
In: Män	198	141	151	490
Ut: Män	215	167	148	530
Flyttnetto	-17	-26	+3	- 40 män
In- och utflyttare	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt i kommunerna
In: Kvinnor	201	148	147	496
Ut: Kvinnor	223	182	147	552
Flyttnetto	-22	-34	0	- 56 kvinnor

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

Totalt minskade befolkningen med 96 invånare i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993. Det negativa flyttnettot bestod mer specifikt av 40 män och 56 kvinnor. Vid beaktande av könsfördelningen hos flyttarna råder det totalt ett negativt flyttnetto om 16 fler kvinnor jämfört med män, 1993. Det är därmed en anmärkningsvärt snarlik fördelning av kön hos in- och utflyttare. Sotenäs kommun har de mest balanserade flyttströmmarna. Med det konstaterat blir det särskilt intressant att söka uppgifter om något mönster utmärker sig i åldersgruppen 20-30 år, med tanke på att det är en särskilt flyttbenägen utflyttningsgrupp men en mindre flyttbenägen inflyttningsgrupp (se 6.2 Ålder). Kvinnor i denna åldersgrupp är dessutom enligt rikets generella mönster av flyttintensitet sett till ålder, generellt mer flyttbenägna jämfört med män (se bilaga 4). I åldrarna 20-30 visar det sig vara något fler kvinnor än män som flyttar i båda riktningar; 9 kvinnor fler än män bland utflyttarna och 10 fler kvinnor än män bland inflyttarna. Därmed är flyttströmmarna sett till könsfördelningen i åldrarna 20-30 år att se som högst balanserade med något fler kvinnor i flyttströmmarna. På så vis stämmer flyttströmmarna till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun överens relativt bra med rikets generella schema över flyttintensitet och ålder. Det hade dock varit än mer överensstämmande med rikets graf om andelen in- och utflyttade kvinnor var än större jämfört med andelen in- och utflyttade män, i åldrarna 20-30 år.

6.3.4 Könsfördelning hos in- och utflyttare, 2008

I följande tabell redogörs hur könsfördelningen ser ut på in- och utflyttare i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 2008.

Tabellpar 2. Könsfördelning hos in- och utflyttare, 2008

In- och utflyttare	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt
In: Män	250	198	152	600
Ut: Män	253	206	160	619
Flyttnetto	-3	-8	-8	-19 män
In- och utflyttare	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt
In: Kvinnor	247	177	135	559
Ut: Kvinnor	242	198	172	612
Flyttnetto	+5	-21	-37	-53 kvinnor

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

Totalt minskade befolkningen med 72 invånare i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 2008. Det negativa flyttnettot bestod mer specifikt av 19 män och 53 kvinnor. Kommunerna tappar därmed 34 fler kvinnor än män i befolkningen, 2008. Det förklaras primärt av att det är fler män som flyttar in till kommunerna. Det är därmed ett något större negativt flyttnetto av kvinnor 2008 jämfört med 1993. Det är dock fortfarande en relativt liten skillnad. Den största skillnaden framträder i Sotenäs kommun som förlorar 29 fler kvinnor än män. Vad gäller åldersgruppen 20- 30 år är det fler män än kvinnor som flyttar såväl ut som in i kommunen, 2008. Från kommunerna flyttar 9 fler män än kvinnor och in i kommunerna flyttar 40 män fler än kvinnor. Det är framför allt till Munkedals kommun som det råder ett positivt flyttnetto av män jämfört med antalet kvinnor i åldern 20- 30 år. Därmed framkommer det att de 20- 30 åriga in- och utflyttarna till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun skiljer sig från rikets generella mönster av flyttintensitet sett till ålder (se bilaga 4).

6.3.5 Flyttarnas könsfördelning, 1993 och 2008

En av de primärt bakomliggande förklaringarna till befolkningsminskning är inte sällan sned könsstruktur i landsbygdsregioner, som i sin tur är en konsekvens av tidigare decenniernas urbaniseringsvåg. Det bidrar, generellt sett, i sin tur med ett minskade födelsetal.¹⁴⁴ I Lysekils och Munkedals kommun är det överlag något fler män än kvinnor som utgör befolkningssammansättningen, 1990-2010. Ett minskat antal inflyttade kvinnor kan därför på sikt medföra en stor demografisk utmaning även om det negativa flyttnettot inte är framträdande 1993 och 2008. I Sotenäs kommun utgörs befolkningen av fler kvinnor än män 1990-2010, varmed kommunen synes mer attraktiv för kvinnor att bo i jämfört med i Lysekils och Munkedals kommun. För att befästa det bör dock åldersfördelningen hos kommunernas kvinnor studeras. Det kan nämligen lika gärna förklaras av den stora andel äldre som befolkningen utgörs av. Som känt lever kvinnor som oftast några år mer än männen. Vad gäller flyttströmmarna är det i det stora hela dock inte framträdande skillnader som framträder sett till könsfördelningen i flyttströmmarna, och därmed kan åtminstone ingen påtaglig sned könsstruktur skönjas. Det kan dock konstateras att det är något fler kvinnor som flyttar in och ut från kommunerna 1993, medan det tvärtom är fler män som flyttar in och ut, 2008. Störst är skillnaden i könsfördelningen hos inflyttade 20- 30 åringar 2008, som utgörs av 40 fler inflyttade män jämfört med antalet kvinnor. Det *kan* indikera att kommunerna har kommit att bli mindre attraktiva för kvinnor att bo och verka i jämfört med 1993,

¹⁴⁴ Glesbygdsverket (2001), *Årsbok 2001*, s. 31

särskilt med tanke på att kvinnor i 20- 30 års ålder generellt sett är mer flyttbenägna än män (se bilaga 4).

6.3.6 Avslutande ord

I detta kapitel har variabeln kön studerats hos in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 och 2008. Det kan konstateras att det inte är någon märkbar obalans i flyttströmmarnas könsfördelning 1993. Däremot sticker ett mönster ut 2008, och det är att det flyttar ut och in fler män än kvinnor i åldern 20- 30 år, 2008, i synnerhet flyttar det in fler män. Det skiljer sig från rikets generella flyttmönster sett till ålder, där kvinnor är mer flyttbenägna. Att flyttmönstret sett till ålder sticker ut något från riksgenomsnittet kan innebära början på en sned könsfördelning i kommunerna, i synnerhet i Munkedals kommun. I Munkedals kommuns har det varit flest män i befolkningssammansättningen alltså 1990- 2010. Munkedals kommun är dessutom den kommun som har det mest positiva flyttnettot av män i åldersgruppen 20- 30 år 2008, jämfört med Lysekils och Sotenäs kommun. Därmed kan ett visst samband anas.

Med kunskap om flyttarnas könsfördelning ska nu flyttarnas familjetyper studeras i kapitel 6.4. Är kommunerna attraktiva för barnfamiljer att bo i?

6.4 Familjetyper

6.4.1 Inledning

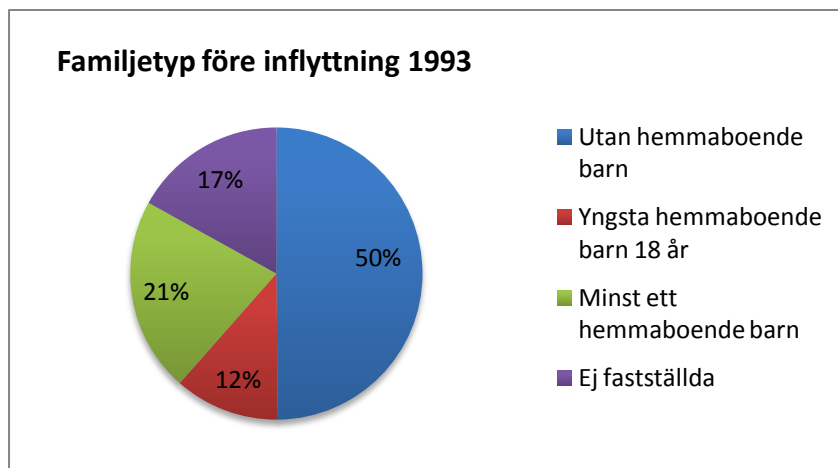
I detta avsnitt studeras familjetyper¹⁴⁵ för år 1992 och 2007. Det vill säga året före flyttningar sker till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 och 2008. Då en flytt sällan är något som spontanbeslutas, utan ofta grundas i ett större sammanhang, bedöms den familjesituation som ett hushåll befinner sig i året före in- respektive utflyttning som relevant att analysera. Det är av intresse för Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns politiker och tjänstemän att veta vilken familjetyper man tillhör *när* beslutet om att flytta planeras. Det om något indikerar för vem kommunerna är attraktiva respektive inte attraktiva att bo i, och därmed vilka grupper man sannolikt bör beakta lite extra vid planering av samhälleliga resurser.

I metodkapitlet har kategorisering av familjetyper redogjorts (se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyper). Med de brister som finns vad gäller kodning av variabeln familjetyper, avser studien framför allt söka övergripande svar om Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är attraktiva för barnfamiljer eller ej, och om det framträder något mönster över tid. Familjetyperna grupperas in i fyra kategorier för att möjliggöra en jämförande analys. Endast det som är särskilt kommunspecifikt utmärkande kommer därutöver att lyftas fram i text. Observera att tal avrundas till närmaste heltal i tårtdiagrammen, varför exakt data återges först i efterföljande text. Specifik data för varje familjetyper och kommun illustreras i bilaga 9 till 12.

6.4.2 Familjetyper hos in- och utflyttare, 1992

Sammansättningen av familjetyper året före in- och utflyttning 1993 till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun lyfts fram i följande tårtdiagram. Först illustreras inflyttarnas familjetyper, enligt genomförd kategorisering.

¹⁴⁵ Samtliga personer i en familj tillhör samma familjetyper

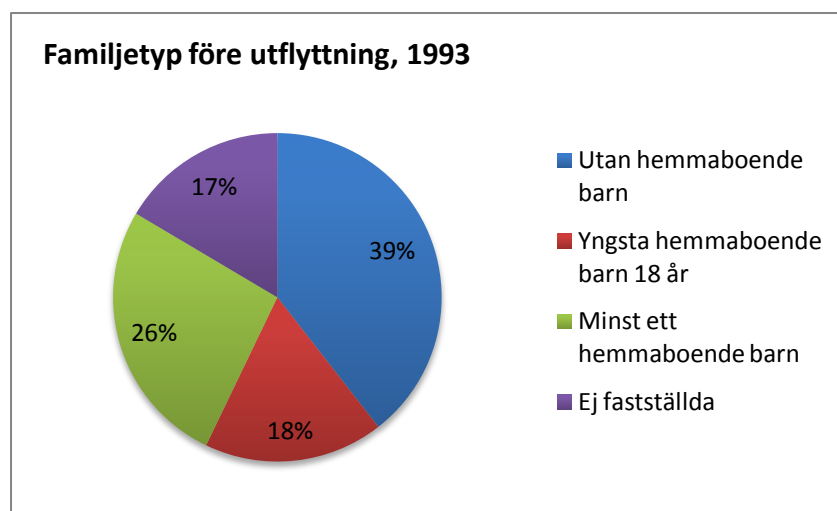

Figur 3. Familjetyp före inflyttning, 1993

Källa: GILDA¹⁴⁶, data bearbetad i Excel

Totalt utgör familjetyperna gifta/de som ingår partnerskap och sambor *utan barn* och *utan hemmaboende barn* upp till 50 procent. Familjetypen vars *ynghemmaboende barn är 18 år eller äldre* motsvarar 11,7 procent. Sammantaget utgör dessa familjetyper 61,7 procent. Många av inflyttarna som ingår den sistnämnda familjetypen utgörs sannolikt av föräldrarna snarare än barnet som är 18 år +, 1992, i synnerhet inflyttarna till Lysekils och Sotenäs kommun. Många av de som flyttar in till Lysekils och Sotenäs kommun är trots allt äldre och på väg in i pensionsåldern (om de inte redan är pensionärer). Det skiljer sig mycket från åldersfördelningen hos utflyttarna (se 6.2 *Ålder*). Dessa siffror sammantaget indikerar att Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun i stort är attraktiva inflyttningkommuner för de utan barn i hushållet, 1993. Flest likheter framkommer vid en jämförelse mellan Lysekils och Sotenäs kommuns sammansättning av inflyttade familjetyper (se bilaga 9). Till Lysekils kommun flyttar exempelvis dubbelt så stor andel gifta/de som ingår partnerskap *utan hemmaboende barn* jämfört med Munkedals kommun. Skillnaden blir än större vid jämförelse av Sotenäs och Munkedals kommun. Att denna grupp är så pass mycket mer omfattande bland inflyttare till Lysekils och Sotenäs kommun än till Munkedals kommun verkar gå hand i hand med flyttströmmarnas åldersfördelning. Munkedals kommun lockar nämligen inte lika många inflyttare till sin kommun som är omkring 50- 70 år. Familjetypen barnfamiljer å andra sidan, det vill säga gifta/de som ingår partnerskap, sambor och ensamstående med *minst ett hemmaboende barn under 18 år* motsvarar 21,6 procent. Inget tydligt kommunspecifikt mönster sticker ut här. Andelen inflyttade barnfamiljer ska snart relateras till andelen utflyttade barnfamiljer för att ge svar om kommunerna är att förstå som attraktiva för denna familjetyp eller inte. I övrigt räknas 17,4 procent till kategorin ej fastställda. De här individerna tillhör med hög sannolikhet inte någon familjetyp. Det vill säga hon/han är sannolikt varken gift, sambo eller ensamstående mor/far (se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp).

¹⁴⁶Se: 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp för svar om tolkning av data från GILDA

Figur 4. Familjetyp före utflyttning, 1993

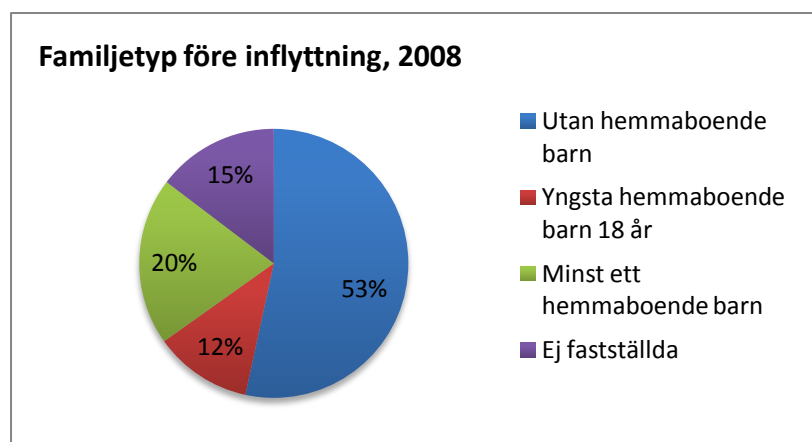
Källa: GILDA¹⁴⁷, data bearbetad i Excel

Totalt utgör familjetyperna gifta/de som ingår partnerskap och sambor *utan barn* och *utan hemmaboende barn* upp till 39,5 procent. 17,7 procent utgörs av familjetypen vars *yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre*. Sammanräknat motsvarar de här två kategorierna 57,2 procent. Det är en något lägre siffra jämfört med hos inflyttarna vars siffra motsvarar 61,7 procent. Det indikerar att en större andel hushåll utan barn och hushåll vars barn nyligen har flyttat hemifrån, flyttar till jämfört med från kommunerna. Då samtliga personer i en familj tillhör samma familjetyp är sannolikheten inte minst stor att de som flyttar från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun - och som tillhör familjetypen *vars yngsta barn är 18 år eller äldre* - till stor del utgörs av de "18 + åringar" som flyttar hemifrån för studier eller dylikt. Det är trots allt en omfattande andel 20- 30 åringar som flyttar från kommunerna, 1993 (se 6.2 Ålder). Det skiljer sig därmed högst sannolikt stort från inflyttarna när det kommer till samma familjetyp. Barnfamiljerna å andra sidan (de gifta/de som ingår partnerskap, sambor och ensamstående föräldrar med *minst ett hemmaboende barn under 18 år*) motsvarar 26,4 procent bland utflyttarna, vilket motsvarar 4,8 procent större andel jämfört med hos inflyttarna. Det indikerar att det är fler barnfamiljer som flyttar från än till kommunerna, 1993. Kommunerna verkar därmed mindre attraktiva för barnfamiljer att bo i. Det är 16,5 procent av samtliga utflyttare som inte är fastställda. Det innebär att de sannolikt inte ingår någon fastställd familjetyp. Individerna är därmed sannolikt varken gifta, sambor eller ensamstående mammor/pappor. Då det är många 20- 30 åringar som flyttar ut från kommunerna är det en rimlig bedömning (se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp).

6.4.3 Familjetyp hos in- och utflyttare, 2007

Sammansättningen av familjetyperna året före in- och utflyttning 2008 till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, lyfts fram i följande tårtdiagram. Specifik data uppsöks i bilaga 11 och 12. Först illustreras inflyttarnas familjetyper, enligt genomförd kategorisering.

¹⁴⁷ Se: 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp för svar om tolkning av data från GILDA

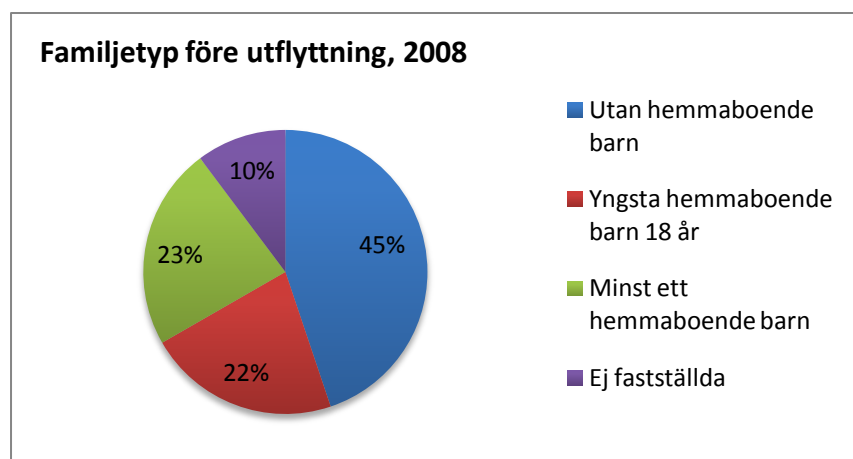

Figur 5. Familjetyp före inflyttning, 2008

Källa: GILDA¹⁴⁸, data bearbetad i Excel

De familjer som flyttar in *utan barn* och *utan hemmaboende barn* motsvarar upp till 53,5 procent, medan de vars *ungsta barn är 18 år eller äldre* motsvarar 11,8 procent. Tillsammans utgör de här familjetyperna 65,3 procent. 1993 är motsvarande siffra 61,7 procent hos inflyttarna. Det indikerar att Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är attraktiva inflyttningkommuner för de utan barn/hemmaboende barn, 2008 liksom 1993. 2008 har denna grupp dessutom ökat andelsmässigt med 3,6 procent. Högst sannolikt motiveras de hushåll vars yngsta hemmaboende barn som är 18 år eller äldre 2007 (liksom 1992), att flytta in till kommunerna i och med ett nytt skede i livet som kan benämnas för ”fasen utflugna barn”, i synnerhet gäller det Lysekils och Sotenäs kommun. Det är trots allt många 50-70 åringar som flyttar in till de två kommunerna (se 6.2 Ålder). Tittar man kommunspezifikt och enbart på gruppen gifta/de som ingår partnerskap *utan hemmaboende barn* 2007, är det dubbelt så många som flyttar in till Sotenäs kommun jämfört med från. Likaså är denna grupp mer framträdande bland inflyttare till Lysekils kommun jämfört med hos utflyttarna. Däremot framträder knappt någon skillnad vad gäller denna familjetyp hos de som flyttar till och från Munkedals kommun (se bilaga 11 och 12). Familjetypen barnfamiljer, det vill säga gifta/de som ingår partnerskap, sambor och ensamstående med *minst ett hemmaboende barn under 18 år* motsvarar 20,2 procent. Det är snarlika siffror jämfört med 1992 då denna familjetyp utgjorde 21,6 procent av inflyttarna. Kommunernas relativa attraktivitet för denna familjetyp verkar närmast oförändrad. Mer specifikt motsvarar familjetypen med *minst ett hemmaboende barn under 18 år* 29 procent i Lysekils kommun, 23 procent i Munkedals kommun och 15 procent i Sotenäs kommun. Därmed är sannolikt Lysekils kommun i jämförelse med Munkedals och Sotenäs kommun att fastslå som mest attraktiv för barnfamiljer att bo i, 2008. Sotenäs kommuns höga medelålder förklaras därmed inte minst sannolikt av färre barnfamiljer parallellt med åldersfördelningen hos de inflyttade (se 6.2 Ålder). Gruppen ”Ej fastställda” är något mindre omfattande 2007 jämfört med 1992, nämligen 14,7 procent jämfört med 17,4 procent. Därmed kan det tänkas vara något färre som flyttar in till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun som varken är gifta, sambos eller ensamstående jämfört med 1993. Det går sannolikt hand i hand med kommunernas mer omfattande negativa flyttnetto av gruppen 20- 30 år, 2008 jämfört med 1993 (se 6.2 Ålder).

¹⁴⁸ Se: 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp för svar om tolkning av data från GILDA

Figur 6. Familjetyp före utflyttning, 2008

Källa: GILDA¹⁴⁹, data bearbetad i Excel

De familjer som flyttar från kommunerna *utan barn* och *utan hemmaboende barn* motsvarar upp till 44,7 procent, vilket är att jämföra med 53,5 procent hos inflyttarna. Därmed är det en 9,5 procent större andel av denna kategori som flyttar till kommunerna än från. Det är ungefär samma skillnad som framkommer mellan in- och utflyttare, 1992, varmed tendensen bekräftas. De som tillhör familjetypen *vars yngsta barn är 18 år eller äldre* motsvarar 21,8 procent hos utflyttarna, medan motsvarande siffra hos inflyttarna är 11,8 procent. Likaså är den skillnaden snarlik mönstret som framträder 1992. Tillsammans motsvarar de här grupperna (utan barn/utan hemmaboende barn samt vars yngsta son/dotter är 18 år) 66,5 procent hos utflyttarna och 65,3 procent hos inflyttarna, 2007. Jämfört med 1993 är det 2008 till synes mer balanserade flyttströmmar. Det är dock sannolikt att stor andel av de som flyttar ut från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 2008, vilka 2007 tillhör familjetypen *vars yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre* till stor del utgörs av de före detta hemmaboende yngsta barnen. Antalet utflyttade 20-30 åringar har dessutom ökat en hel del 2008, jämfört med 1993. Gruppen *utan barn/hemmaboende barn* kan hur som helst fastslås som större hos inflyttarna jämfört med hos utflyttarna. 23 procent av utflyttarna räknas å andra sidan till gruppen barnfamiljer (*minst ett hemmaboende barn under 18 år*). Det är att jämföra med 20,8 procent hos inflyttarna. Det är därmed liknande förhållande som gäller 2008 liksom 1993. Med det konstaterat verkar kommunerna mindre attraktiva att för barnfamiljer att bo i.

6.4.4 Avslutande ord

I detta kapitel har variabeln familjetyp studerats hos in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, året före inflyttning 1993 och 2008. Baserat på data från 1992 respektive 2007 har en uppskattning gjorts av de familjetyper som gäller för år 1993 och 2008. Enligt tolkning av data kan ett mönster anas. Såväl 1993 som 2008 framträder tendensen att fler flyttar till kommunerna som tillhör familjetypen *utan barn* och *utan hemmaboende barn*, i synnerhet till Lysekils och Sotenäs kommun. Vad gäller familjetypen *utan hemmaboende barn* tillhör sannolikt många av de inflyttade den grupp som träder in i en ny livsfas där barnen sedan en tid eller precis nyligen är ”utflygna ur hemmet”. Det skulle överensstämja väl med åldersfördelningen då många som är 50- 70 år flyttar till Lysekils och Sotenäs kommun, jämfört med till Munkedals kommun (se 6.2 Ålder). Vad gäller gruppen gifta/de som ingår partnerskap *utan hemmaboende barn* 2007, är det exempelvis dubbelt så många som flyttar in till

¹⁴⁹ Se: 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp för svar om tolkning av data från GILDA

Sotenäs kommun jämfört med från. Likaså är denna grupp mer framträdande bland inflyttare till Lysekil jämfört med hos utflyttarna. Däremot framträder knappt någon skillnad vad gäller denna familjetyp hos de som flyttar till och från Munkedals kommun (se bilaga 11 och 12), 2008. Vad gäller kategorin barnfamiljer (minst ett hemmaboende barn under 18 år) flyttar en större andel från kommunerna än till, 1993 liksom 2008. Därmed verkar kommunerna mindre attraktiva för barnfamiljer att bo (kvar) i.

Med kunskap om övergripande tendenser vad gäller flyttströmmarnas disponering av familjetyper, ska nu flyttarnas förvärvsinkomst studeras.

6.5 Förvärvsinkomst

6.5.1 Inledning

Innan in- och utflyttarnas förvärvsinkomster redovisas kommer detta kapitel att inledas med ett avsnitt om in- och utflyttarnas medelinkomst. Medelinkomsten bidrar med en uppskattning om det ekonomiska läget men ger inte svar på hur sammansättningen ser ut hos den studerade befolkningen. Medelinkomsten kan visa samma resultat om de flesta av flyttarna har en medellåg och medelhög inkomst som när det är lika delar hög respektive låg inkomst. Medelinkomsten kan därmed inte ge svar på om det handlar om en ekonomisk polarisering eller inte. Efter det korta avsnittet om medelinkomst studeras mer specifik inkomststatistik, för att undanröja risken att missa viktiga aspekter om den ekonomiska sammansättningen hos in- och utflyttare. Som verktyg för att möjligt studera den ekonomiska sammansättningen har en inkomstklassindelning genomförts.

En publikation från SCB har legat till grund vid indelning av inkomstklasserna låg, medellåg, medelhög och hög.¹⁵⁰ För att räkna om förvärvsinkomsten till rätt pengavärde 1993 och 2008 har SCB:s prisomräknare använts, vilken tar hänsyn till inflationen.¹⁵¹ Förvärvsinkomsten 2011 enligt SCB:s fyra inkomstklasser ser ut på följande vis:

Förvärvsinkomst 2011¹⁵²

Låg inkomst 0-135 396 kr
Medellåg inkomst 135 397-228 396 kr
Medelhög inkomst 228 397-319 574 kr
Hög inkomst >319 574 kr

Förvärvsinkomsten omräknad¹⁵³ från 2011 till 1993 och 2008 illustreras nedan.

Förvärvsinkomst 1993

Låg inkomst 0- 107 548kr
Medellåg inkomst 107 549 - 181 420kr
Medelhög inkomst 181 421 - 253 844kr
Hög inkomst > 253 845kr

Förvärvsinkomst 2008

Låg inkomst 0- 132 884kr
Medellåg inkomst 132 885 - 224 158kr
Medelhög inkomst 224 159 - 313 644kr
Hög inkomst > 313 645kr

6.5.2 Medelinkomst

Följande redogörs medelinkomsten på Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns in- och utflyttare mellan 20- 64 år, 1993 respektive 2008¹⁵⁴:

¹⁵⁰ SCB (2011), *Marknadsprofiler – Produktkatalog, En bit av Sverige – eller Sverige i bitar*, s. 15

¹⁵¹ SCB, *Prisomräknaren- räkna på inflationen*, <http://www.scb.se/Pages/PricesCrib.aspx?id=258649> (2011-06-07)

¹⁵² SCB (2011), *Marknadsprofiler – Produktkatalog, En bit av Sverige – eller Sverige i bitar*, s.6

¹⁵³ SCB, *Prisomräknaren- räkna på inflationen*, <http://www.scb.se/Pages/PricesCrib.aspx?id=258649>, (2011-06-07)

Medelinkomst, inflyttare 1993: **74.400kr**
Medelinkomst, utflyttare 1993: **73.400kr**

Medelinkomst, inflyttare 2008: **181.200kr**
Medelinkomst, utflyttare 2008: **167.400kr**

Medelinkomsten i riket (för män och kvinnor sammanräknat) motsvarar 152.000kr 1993 och 261.000kr 2008.¹⁵⁵ Enligt SCB:s indelning av inkomstklasser räknas Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns in- och utflyttares medelinkomst 1993 till låg inkomstklass, medan den 2008 räknas till medellåg inkomstklass. Rikets medelinkomst å andra sidan räknas till medellåg inkomstklass 1993, för att 2008 räknas till inkomstklassen medelhög. Därmed kan det konstateras att den ekonomiska utvecklingen har förbättrats i såväl riket som för in- och utflyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 liksom 2008. Rikets medelinkomst är dock en inkomstklass högre båda år, varmed medelinkomsten hos såväl in- som utflyttarna kan konstateras vara relativt låg. Bland inflyttarna är den ungefär 80.000kr lägre jämfört med riket, 1993 såväl som 2008. Vad gäller medelinkomsten hos den bofasta befolkningen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är den följande 1991- 2009:

Medelinkomst 1991	Medelinkomst 2000	Medelinkomst 2009¹⁵⁶
136.733kr	186.400kr	248.467kr

Motsvarande siffror för riket är: 145.800kr (1991), 200.900kr (2000) och 260.500kr (2009).¹⁵⁷ Befolkningen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns sammanräknade medelinkomst är därmed något lägre alla år jämfört med rikets medelinkomst, men skiljer som mest omkring 15.000kr. Därmed sagt utmärker sig medelinkomsten hos den flyttande befolkningen då den är betydligt lägre jämfört med såväl rikets som kommunernas befolkning. Medelinkomsten hos in- respektive utflyttare är närmast identiska 1993 och 2008. Därmed synes det inte finnas någon ekonomisk obalans i flyttströmmarna. Nu ska det redas ut om det ändå gör det. Det minst lika intressanta är att jämföra förvärvsinkomsterna på in- och utflyttare över tid. Är den ekonomiska sammansättningen annorlunda 1993 jämfört med 2008? Kommunspecifika förvärvsinkomster kommer inte att redovisas mer än i de fall tendenser sticker ut. Kommunerna visar generellt ett mycket snarlikt mönster, varför de kommer illustreras genom gemensamma figurer då detta avsnitt annars skulle bli onödigt upprepande.

6.5.3 Förvärvsinkomst hos in- och utflyttare

Förvärvsinkomsten syftar till inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet. SCB:s statistik baseras på alla över 20 år.¹⁵⁸ När det kommer till analys av in- och utflyttarnas förvärvsinkomst har en avgränsning gjorts till de flyttare som är mellan 20-

¹⁵⁴ Enligt statistik från GILDA

¹⁵⁵ SCB, Statistikdatabasen, <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/start.asp>, Gå till: 'Hushållens ekonomi', + 'Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 resp år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) i riket efter kön, ålder och inkomstklass. År 1991-2009', 'Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 resp år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) i riket efter kön, ålder och inkomstklass. År 1991-2009'. Tabelluppgift 'Medelinkomst'+ 'Riket'+ 1993 och 2008 (2011-06-01)

¹⁵⁶ SCB, Statistikdatabasen, <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/start.asp>, Gå till: 'Hushållens ekonomi', 'Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 respektive år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) efter region, kön, ålder och inkomstklass. År 1991-2009'+ 'Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 respektive år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) efter kommun, kön, ålder och inkomstklass. År 1991-2009'. Tabelluppgift 'Medelinkomst', Kommuner 'Lysekil, Munkedal och Sotenäs', '1991, 2000 och 2009' (2011-06-01),

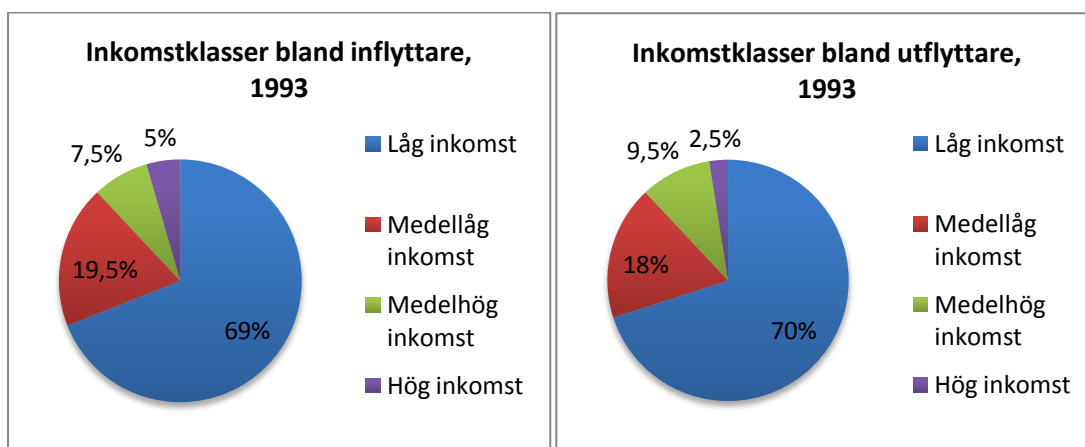
¹⁵⁷ SCB, Statistikdatabasen, <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/start.asp>, Gå till: 'Hushållens ekonomi', + 'Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 resp år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) i riket efter kön, ålder och inkomstklass. År 1991-2009', 'Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 resp år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) i riket efter kön, ålder och inkomstklass. År 1991-2009'. Tabelluppgift 'Medelinkomst'+ 'Riket'+ 1991, 2000 och 2009 (2011-06-01)

¹⁵⁸ SCB (2011), *Marknadsprofiler – Produktkatalog, En bit av Sverige – eller Sverige i bitar*, s. 14 (2011-06-07)

64 år.¹⁵⁹ 64 år är som känt det sista arbetsföra året innan pension, varför denna avgränsning bedöms legitim. 20- 64 år är inte minst en avgränsning som SCB använder i flertalet sammanhang.¹⁶⁰ Det är dock flertalet personer som fortsätter att arbeta efter 65 år. Hur förvärvsinkomsten ser ut mellan 20- 64 år bedöms ändå som en legitim avgränsning, med tanke på att det är inom detta åldersspann som den stora majoriteten av förvärvsarbetare befinner sig. Åldersgruppen 50-70 år kommer dock likaså att studeras bland inflyttarna. Som framkommer av kapitlet om ålderssammansättningen utgör denna åldersgrupp en utmärkande stor andel av de totala inflyttningarna i Lysekils och Sotenäs kommun, varför deras ekonomiska status är av intresse att studera. Det blir inte minst intressant att jämföra åldersgruppen 50-70 år över tid, 1993 med 2008.

6.5.4 Förvärvsinkomst hos in- och utflyttare, 1993

Nedan redogörs för in- och utflyttarnas inkomstklasser sett till andel, 1993.

Figurpar 2. Inkomstklasser bland in- och utflyttare, 1993

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

Det är en slående snarlik fördelning av inkomstklasserna hos in- och utflyttare, 1993. Inkomstklassen låg och medellåg dominerar hos såväl in som utflyttare. Inkomstklassen hög och medelhög motsvarar endast totalt 13 procent hos inflyttarna och 12 procent hos utflyttarna. Det råder därmed ingen märkbar obalans i flyttströmmarna sett till de olika inkomstklasserna bland in- och utflyttare. Däremot, vid analys av antalet flyttare framträder ett negativt flyttnetto av låginkomsttagargruppen, vilket motsvarar 123 personer. Det vill säga, det är betydligt fler låginkomsttagare som flyttar från än till kommunerna. I övrigt flyttar 27 höginkomsttagare in medan 20 flyttar ut.

De inflyttade 50- 70 åringarna utgörs av en något svagare ekonomisk grupp jämfört med de som är 20- 64 år. 82 procent av de inflyttade 50- 70 åringarna utgörs nämligen av låginkomstklassen. 9 procent har medellåg inkomst, 7 procent har medelhög inkomst medan endast 2 procent är höginkomsttagare. I tal motsvarar höginkomsttagarna 3

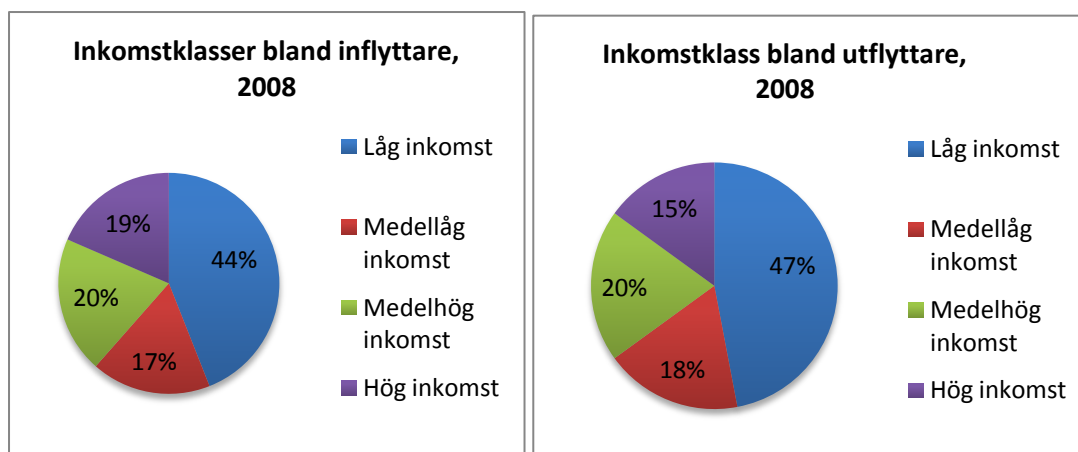
¹⁵⁹ För att få fram statistik om förvärvsinkomsten utifrån de olika inkomstklasserna, har åldersgruppen 20- 64 år delats in i en åldersgrupp genom SPSS kommando 'Compute'. För att få uppgifter om hur många som ingår den låga inkomstklassen av inflyttarna 1993, har följande selektion gjorts: "age1963 & ForvInk93 >= 1075.48". 1963 står här för betydelsen att inflyttaren till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 1993 var 19 till 63 år 1992 - året före inflyttning och därmed året före den beräknade förvärvsinkomsten. 1075.48 står med andra ord för betydelsen av 107 548 kr (vid hanterandet av statistik från GILDA får tusentals bort). Inkomstklassen medellåg samma år beräknas därefter genom att skriva in kommandot "age1963 & ForvInk93 < 1814.20". För att beräkna den andel som ingår den medellåga inkomstklassen beräknades det resultatet minus den första inkomstklassen. Liknande metod användes därefter vid beräkning av den medelhöga inkomstklassen, medan den höga beräknades genom selektionen "age1963 & ForvInk93 <= 2538.45".

¹⁶⁰ Se exempel: SCB, *Kommunfakta*, http://www.h.scb.se/kommunfakta/k_frame.htm, "valfri kommun" (2011-09-30)

personer, och de med medelhög inkomst 12 personer. 91 procent har därmed sagt låg eller medellåg inkomst. Det förklaras sannolikt av att många redan har gått i pension. 54 procent har nämligen ingen inkomst alls (0 kr).

6.5.5 Förvärvsinkomst hos in- och utflyttare 2008

Nedan redogörs in- och utflyttarnas inkomstklasser sett till andel, 2008.

Figurpar 3. Inkomstklasser bland in- och utflyttare, 2008

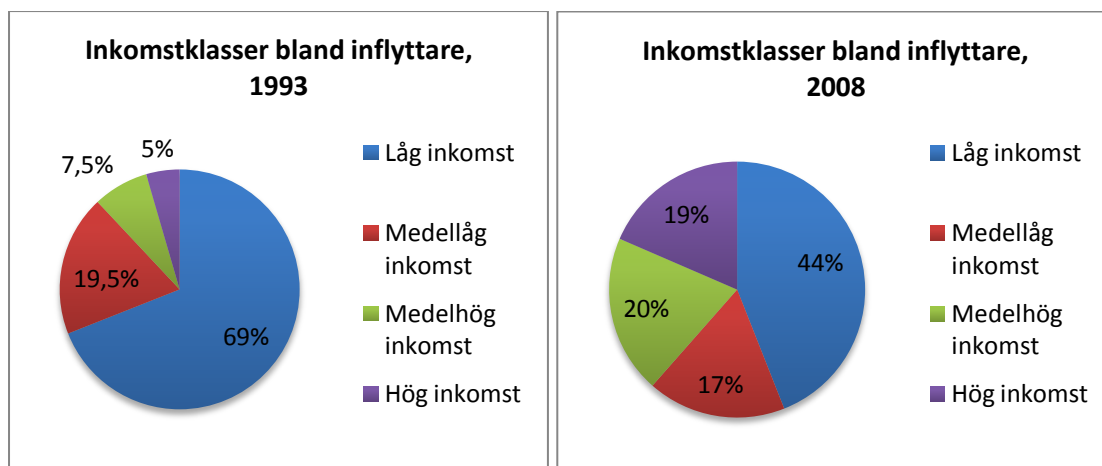
Källa: GILDA, bearbetad genom Excel

Det är 2008 liksom 1993 en slående snarlik fördelning av inkomstklasserna vid jämförelse av in- och utflyttare. Det som utmärker sig är att det är en något större procentuell andel låginkomsttagare som flyttar ut jämfört med in, liksom det är en något större andel med hög inkomst som flyttar in till jämfört med ut från kommunerna. Gruppen höginkomsttagare har hos gruppen inflyttare totalt ökat från 5 till 19 procent, samtidigt som andelen med låg inkomstklass har minskat med 25 procent, 1993- 2008. Det som sticker ut när kommunerna jämförs är att Lysekils och Sotenäs kommun lockar till sig fler höginkomsttagare jämfört med Munkedals kommun, likaså fler höginkomsttagare att flytta ut från kommunerna. 20 procent av Lysekils och 21,5 procent av Sotenäs inflyttare är höginkomsttagare, medan 13,5 procent av Munkedals inflyttare tillhör denna kategori. Hos Lysekils och Sotenäs kommuns utflyttare motsvarar andelen höginkomsttagare 17- 18 procent, medan de motsvarar 12 procent i Munkedals kommun. Totalt i kommunerna flyttar 154 höginkomsttagare in medan 138 flyttar ut. Det råder därmed ett litet positivt flyttnetto av gruppen höginkomsttagare sett till såväl andel och antal, i synnerhet i Lysekils och Sotenäs kommun.

Av de inflyttade 50- 70 åringarna är 23 procent höginkomsttagare och 14 procent medelhöginkomsttagare. De två inkomstgrupper utgör tillsammans 37 procent. I tal motsvarar höginkomsttagarna 61 personer och de med medelhög inkomst 37 personer. Det skiljer sig mycket från 1993 då dessa två inkomstklasser utgjorde 9 procent, vilket i tal motsvarar 15 personer. 52 procent av 50- 70 åringarna har tvärtom den lägsta förvärvsinkomsten, vilket dock är en mindre omfattande grupp jämfört med 1993 då andelen var 82 procent. 37 procent har inkomsten ”0 kr”, vilket indikerar att en stor andel av de inflyttade 50- 70 åringarna sannolikt redan är pensionärer, 2008. 11 procent har den medellåga inkomsten. 50- 70 åringarna kan med det konstateras vara en tydligt starkare ekonomisk grupp 2008 jämfört med 1993.

6.5.6 Flyttarnas inkomstklasser, 1993 och 2008

Det är närmast identiska mönster som framkommer då inkomstklasser jämförs mellan in- och utflyttare 1993 respektive 2008. Det framkommer dock att det är en något större andel med hög inkomstklass som flyttar in medan det är en något större andel med låg inkomstklass som flyttar ut. Det indikerar att den ekonomiska sammansättningen hos inflyttarna sannolikt har kommit att medföra större sociala klyftor inom kommunerna. Det som däremot är särskilt framträdande *över tid* vid analys av flyttarnas förvärvsinkomst 1993- 2008, är den påfallande omdisponering som skett av inkomstklasserna, vilket följande diagrampar illustrerar.

Figurpar 4. Jämförelse av inkomstklasser, 1993 och 2008

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

Som framkommer av diagrammen har det skett en tydlig omdisponering av inkomstklasserna bland inflyttarna 1993 jämfört med 2008. Inflyttare med låg inkomst utgjorde 69 procent 1993, men utgör 44 procent 2008. Det är en minskning med 25 procent. Tvärtom har inkomstklasserna medelhög och hög inkomst totalt ökat med 26,5 procent jämfört med 1993. Bara höginkomsttagargruppen motsvarar 14 procent större andel. Den medellåga inkomsten står å andra sidan närmast oförändrad 2008 jämfört med 1993. Hos gruppen 50- 70 år ingår 23 procent av inflyttarna inkomstklassen höginkomsttagare, 2008. Det är en stor skillnad från 1993 då endast 2 procent av de inflyttade 50-70 åringar tillhörde den högsta inkomstklassen. Dessutom har denna åldersgrupp blivit betydligt mer omfattande 2008 jämfört med 1993.

6.5.7 Avslutande ord

I det här kapitlet har förvärvsinkomsten studerats hos in- och utflyttare, 1993 och 2008. Den höga inkomstklassen har ökat påtagligt över tid samtidigt som den låga inkomstklassen tvärtom har blivit betydligt mindre i omfattning hos såväl in- som utflyttare. Såväl 1993 som 2008 råder det ett positivt flyttnetto av den höga inkomstklassen parallellt med ett negativt flyttnetto av den låga inkomstklassen. Det är en tendens som är vag, men som tilltar något 2008.

Nu tar analyskapitlet vid. Där kommer studiens frågeställningar att besvaras genom att koppla samman empirikapitlen 5 och 6 med studiens teoretiska ramverk.

7. Analys

7.1 Inledning

7.1.1 Flyttningarnas stora inverkan på samhällets utveckling

Flyttningar är en avgörande förändringskomponent bakom demografiska händelser. Demografin är i sin tur ytterst avgörande för samhällsutvecklingen. Ekonomisk utveckling är exempelvis avhängigt balans mellan de som försörjer och de som blir försörjda, för att möjligt tillgodose medborgarna med olika välfärdstjänster. En allt äldre befolkning innebär att fler kräver försörjning. Samtidigt ökar det ”aggregerade sparandet” med en äldre befolkning, vilket står för betydelsen att sparandet överstiger det investeringsbehov som ett välfungerande samhälle kräver.¹⁶¹ Med kunskapsunderlag om vilka som flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun sett till olika karaktäristika, såsom ålder, får tjänstemän och politiker inblick i för vem kommunerna är attraktiva att bo i. Analys indikerar i sin tur vad det är som har utgjort sannolika drivkrafter bakom flyttningarna och hur flyttarnas karaktäristik sannolikt har påverkat och påverkar demografin i kommunerna. Inte minst indikerar analys glimtvis hur demografin framöver kan komma att påverkas om de tendenser som framträder i resultatet upprepas. Är tjänstemän och politiker i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun inte nöjda med resultatet av den individsammansättning in- och utflyttare utgör, bör högst sannolikt kommunens samhälleliga resurser satsas något annorlunda.

7.2 Vilka flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990- 2010?

7.2.1 Inledning

Med förståelse om den demografiskt utmanande situationen i norra Bohuslän, i synnerhet i avbefolkningskommunerna Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, är det av vikt att bli införstådd med vilka individer flyttströmmarna består av. Flyttarna är trots allt avgörande förändringskomponenter bakom den demografiska utvecklingen. Likheter och skillnader över tid samt likheter och skillnader mellan kommunerna kommer följande att analyseras utifrån olika avsnittsindelningar, såsom *Flyttströmmar sett till omfattning* och *Flyttströmmar sett till ålder*. Tonvikt ligger vid analys över tid. I detta kapitel behandlas frågeställningen om vilka karaktäristika flyttströmmarna inrymmer och vad det sannolikt kan innebära för kommunernas samhällsliv. Analys härom kopplas samman med analys av frågeställningen om varför olika befolkningsgrupper flyttar enligt samtida forskning om flyttmotiv.

7.2.2 Flyttströmmar sett till omfattning

GILDA noterar skillnaden i befolkning vid respektive årsskifte. De som flyttat in och ut samma år finns därför inte registrerade i GILDA:s databas. SCB lutar sig å andra sidan mot uppgifter hos Skatteverket där samtliga in- och utflyttare räknas med. Det i sin tur kan indikera att GILDA representerar de ”verkliga flyttarna”. Det förklaras av att de som tillfälligt folkbokförs sig såsom fritidsboende, sommargäster och dylikt, inte räknas med. Med utgångspunkt i studiens analyserade tidsserier 1992/1993 och 2007/2008 i

¹⁶¹ Fransson Urban (2004), *Inledning* ingår i *Äldrelandskapet – Äldres boende och flyttningar*, s. 7f, Korpi Martin (2002), *Svenskt befolkningsekonomiskt tänkande – En översikt 1900- 1980*, s. 43, www.demografi.se (2011-12-01), ”Om demografi”

GILDA minskar befolkningen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun som mest med 0,5 procent per år, sett till flyttnettot. Det är ett större bortfall av befolkning än vad tjänstemän och politiker hittills känner till. Vid ett jämförande av GILDA:s och SCB:s statistik visar det sig nämligen att GILDA:s siffror resulterar i ett flyttnetto som är mer negativt för kommunerna, 1993 såväl som 2008. Sotenäs kommuns flyttnetto är det enda som stämmer överens vid en jämförelse av flyttnettot 1993. 2008 är likaså statistiken för Sotenäs kommun snarlik då det negativa flyttnettot endast utgör 8 personer fler enligt GILDA jämfört med SCB. Totalt är det ett negativt flyttnetto om 96 personer som råder för samtliga kommuner, 1993. Enligt SCB vore det totala flyttnettot istället positivt och motsvara 33 personer. Enligt tolkning av dessa resultat tillföll därmed 129 färre personer kommunerna 1993 än vad som framkommer av SCB:s statistik. 2008 är det totala flyttnettot 71 personer totalt i samtliga tre kommuner, enligt GILDA. Siffror från SCB motsvarar å andra sidan ett positivt flyttnetto om 55 personer. I Lysekil är skillnaden som störst då det positiva flyttnettot utgör 83 personer fler enligt SCB jämfört med GILDA. Den största kommunspezifika skillnaden när statistik jämförs mellan GILDA och SCB är i Lysekils kommun 1993, då GILDA:s data motsvarar ett negativt flyttnetto om 39 personer, medan SCB:s siffror utgör ett positivt flyttnetto om 53 personer. Med detta som utgångspunkt började befolkningen dala något tidigare i Lysekils och Munkedals kommun än politiker och tjänstemän i kommunerna är medvetna om. Enligt data från SCB ser därmed 1993 ut som ett av bästa åren 1990-2010, sett till befolkningsutvecklingen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun (se bilaga 1). Sett till flyttströmmarna minskade dock befolkningen som mest med 60 personer i Munkedals kommun (1993), 45 personer i Sotenäs kommun (2008) och 39 personer i Lysekils kommun (1993). Enligt ett teoretiskt begrepp är Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun att förstås som avlägsna landsbygd. Studieresultat från 1990- talets andra hälft visar att den avlägsna landsbygden framför allt attraherar egna företagare och pensionärer, vilket sannolikt förklaras av att ingendera är beroende av den lokala arbetsmarknaden. Landsbygden, förstått utifrån de här definitionerna, blir därmed alltmer polariserad, sett till såväl vilka de olika landsbygdsområdena attraherar som hur många (se 3.4.2 Selektiv migration till olika landsbygder). De nya flyttmotiven bakom val av boendekommun, kan därmed sannolikt förklara den befolkningsminskning som inträffat i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, sedan mitten av 1990- talet. Flyttströmmarna, sett till flyttnettot, är dock att betrakta som relativt balanserade, med tanke på de avlägsna landsbygdskommuner som Lysekil, Munkedal och Sotenäs trots allt är (enligt det teoretiska begreppet).

Undanträngningsteorin betonar att redan bofasta men framför allt potentiella inflyttare, blir undanträngda från attraktiv landsbygd på grund av en hög efterfrågan på fritidshus. Det förklaras av att de fritidsboende generellt är den ekonomiskt starka gruppen.¹⁶² Konsekvensen som följer med en undanträngning i kust- och skärgårdsområden är en fortsatt befolkningsminskning där service läggs ned och arbetstillfällen försvinner. I sin tur blir det i så fall svårare att bo året runt. Omvandlingen av permanenta boende till fritidshus utgör ett hot mot en levande kultur och bygd, och mot förutsättningen att attrahera människor att flytta till kust och skärgård.¹⁶³ Den ekonomiska situationen är betydligt starkare hos de fritidsboende jämfört med hos den helårsboende befolkningen i norra Bohuslän (se kapitel 4). Därmed sagt är det möjligt att en undanträngningseffekt råder i Lysekils och Sotenäs kommun som utgörs av en omfattande fritidsboende befolkning (se bilaga 2). Det skulle delvis kunna förklara avbefolkningen.

¹⁶² Marjavaara Roger (2007), *Route to Destruction? Second Home Tourism in Small Island Communities*, s. 27 f

¹⁶³ Jan Cederwörn m.fl. (2001), *Planering för åretruntboende i kust och skärgård*, s.5

Ett negativt flyttnetto motsvarande 1 procent om året, orsakar enligt teoribildning strukturell obalans. Obalansen förklaras av ett försämrat skatteunderlag, vilket i sin tur medför att samhällslivet påverkas i en mindre landsbygdskommun.¹⁶⁴ Den minskande befolkningen och det medföljande minskande skatteunderlaget i Lysekils kommun förklaras ha gjort kommunen mindre livskraftig.¹⁶⁵ Enligt teorin pågår dock inte en strukturell obalans i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun sett till flyttnettot. Det negativa flyttnettot motsvarar nämligen som mest 0,5 procent, 1993 respektive 2008. 1993 råder det till och med ett positivt flyttnetto om 3 personer i Sotenäs kommun, likaså råder ett positivt flyttnetto i Lysekils kommun 2008 som motsvarar 2 personer. De konsekvenser som följer med en strukturell obalans har dock uppenbarligen uppstått i kommunerna och förklaras därmed av *någonting mer* än flyttnettot. Högst sannolikt förklaras den strukturella obalansen av demografien, och därmed till stor del av flyttarnas karaktäristika som *däri* är en avgörande förändringskomponent. Med det konstaterat går analysen strax vidare till att studera demografins förändringskomponenter: ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst.

7.2.3 Flyttströmmar sett till in- och utflyttningkommun

1993 framkommer det att Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun har ett negativt flyttnetto till Göteborg, vilket totalt motsvarar 49 personer. 2008 motsvarar det negativa flyttnettot totalt 82 personer. Andelen utflyttare till Göteborg är därmed genomgående mer omfattande än tvärtom, 1993 liksom 2008. Detta förklaras rimligen av det stora antalet unga vuxna i 20- 30 års ålder som flyttar ut från kommunerna. Denna åldersgrupp flyttar många gånger till större orter av studierelaterade skäl och/eller mer diversifierade arbetsplatsregioner. Mer om variabeln ålder i följande kapitel (7.2.4). Flyttströmmen från Göteborg minskar i andel med 5-6 procent till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993- 2008. Det kan betyda att kommunerna har blivit mindre attraktiva som boendekommun för den urbana befolkningen och/eller för återflyttare (de som exempelvis har flyttat för att studera och sedan återvänder till sin hemkommun). Munkedal är den enda kommun vars mest framträdande flyttström går till och från Uddevalla kommun, 1993 liksom 2008. Flyttnettot till Uddevalla kommun är negativt 1993 och motsvarar 51 personer. 2008 är flyttnettot istället positivt och utgör 10 personer. Det förklaras av inflyttningsströmmen som blivit mer omfattande, 2008. 77 personer flyttar in till Munkedals kommun från Uddevalla kommun 1993, motsvarande siffra för 2008 är 135 personer. Därmed verkar Munkedals kommun ha blivit mer attraktiv för ”Uddevallabon” som boendekommun. Munkedals kommun kan med det konstaterat sannolikt till *viss del* förstås som periurban snarare än avlägsen landsbygd gentemot Uddevalla kommun (även om Uddevalla stad inrymmer betydligt färre invånare än den teoretiska definitionen avser (se 3.4.2 Selektiv migration till olika landsbygder). Bättre boendevillkor i Munkedals kommun skulle därför kanske kunna locka en än större andel inflyttare från Uddevalla kommun (som trots allt ligger inom nära pendlingsavstånd). I övrigt erfar dock Munkedals kommun liknande avbefolkningsproblematik som Lysekils och Sotenäs kommun. Den tendens som gäller för samtliga kommuner är att de långväga inflyttningarna har ökat motsvarande 3-8,5 procent, 1993- 2008, samt att det i samtliga kommuner är en större andel långväga inflyttare jämfört med långväga utflyttare, 2008. Lysekils och Sotenäs kommun lockar dock betydligt större andel långväga inflyttare jämfört med Munkedals kommun. 29 procent av Lysekils kommuns inflyttare har flyttat in från kommuner belägna utanför

¹⁶⁴ Springfeldt Peter & Öberg Sture (1997), *Befolkningen*, s. 85

¹⁶⁵ Götell Peter (2011-08-18), *Kan hela Sverige leva?* Bohuslänningen, s. 1

Västra Götalands län, medan motsvarande siffra för Sotenäs kommun är 27 procent, 2008. Munkedals kommuns andel långväga inflyttare motsvarar 18 procent, 2008.

Enligt en teori som är sprungen ur ett forskningsresultat, höjer turismattraktiva områden en plats boendeattraktivitet, varmed turismattraktiva områden har en större potential att locka till sig nya invånare. Om en flyttare har möjligheten att välja destination, är det nämligen mest troligt att hon/han väljer en redan bekant plats. Dels flyttar en individ mest sannolikt till en plats som upplevs attraktiv, vilket oftast en plats är om vederbörande besöker den på sin fritid som turist.¹⁶⁶ Lysekils kommun attraherar klart flest långväga inflyttare 2008, liksom 1993. Sotenäs kommun lockar ungefär lika många långväga inflyttare som Munkedals kommun. Däremot lockar Sotenäs kommun betydligt fler långväga inflyttare sett till andelen, jämfört med Munkedals kommun. Att Lysekils och Sotenäs kommun lockar betydligt större andel långväga inflyttare jämfört med Munkedals kommun kan med andra ord sannolikt förklaras av att Lysekils och Sotenäs kommun är mer uppmärksammat och upplevt med tanke på kommunernas starka turism- och besöksnäring.

Enligt dominerande teoribildning om mellanregionala flyttar är det sociala och miljörelaterade snarare än arbetsrelaterade skäl som motiverar, särskilt gäller det den något äldre befolkningen. Ungdomar motiveras fortfarande något mer av arbets- och studierelaterade skäl.¹⁶⁷ Det förklarar högst sannolikt, utöver teorin om ”turismattraktivt = boendeattraktivt” de relativt omfattande inflyttningsströmmar som går till Lysekils och Sotenäs kommun från utomregionala kommuner. Det är trots allt på grund av den uppmärksammade naturmiljön som många väljer att ha semester i de här två kommunerna. Å andra sidan finns det skäl att tro att detta först sker senare i livet med tanke på följande kapitel om åldersfördelningen. Det ska tilläggas, att även om andelen långväga inflyttningar är betydligt mer omfattande till Lysekils och Sotenäs kommun jämfört med till Munkedals kommun, är andelen långväga inflyttningar relativt låg jämfört med rikets genomsnittliga siffra (se 5.1.3 Kort eller långväga flytt).

7.2.4 Flyttströmmar sett till ålder

Äldre som befolkningsgrupp är liksom andra åldersgrupper mycket heterogen. Det som dock generellt kan sägas om de äldre som befolkningsgrupp är att flyttningsfrekvensen blir lägre ju äldre man blir.¹⁶⁸ Att flyttningsfrekvensen däremot inte är lägre ju äldre inflyttarna till Lysekils och Sotenäs kommun blir, framkommer tydligt i följande diagram, 2010.

¹⁶⁶ Nedomysl Thomas (2005), *Tourism and Interregional Migration in Sweden: an Explorative Approach*, s. 187

¹⁶⁷ Lundholm Emma (2008), *New Motives for Migration – On interregional Mobility in the Nordic*, s.42, Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.4, Hjort Susanne (2009), *Socio- Economic Differentiation and Selective Migration in Rural and Urban Sweden*, s.18f

¹⁶⁸ Fransson Urban (2004), *Lokal omflyttning och regional migration bland äldre – en översikt*, s. 25ff

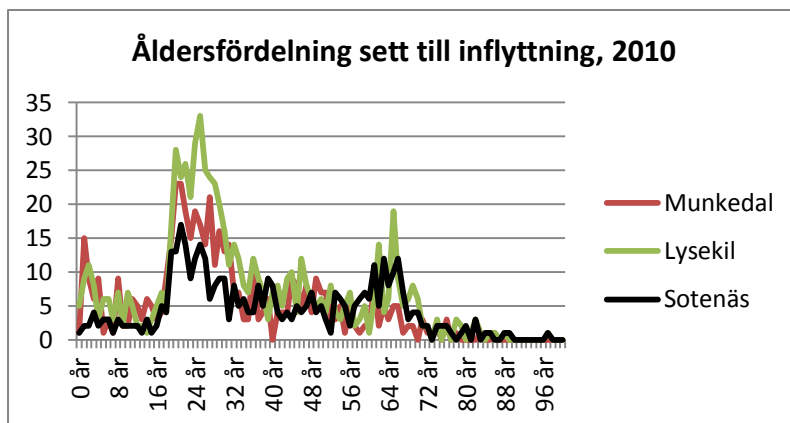

Diagram 4. Inflyttning sett till åldersfördelning, 2010

Källa: SCB¹⁶⁹, data bearbetad i Excel

I Sotenäs kommuns översiktsplan står det att den sneda åldersfördelningen främst förklaras av en obalans i ungdomarnas flyttningsrörelser, då betydligt fler flyttar från kommunen än till.¹⁷⁰ Vid tolkning av kommunens graf ovan, framkommer det att den sneda åldersfördelningen och höga medelåldern i Sotenäs såväl som i Lysekils kommun inte minst förklaras av att det är en stor andel äldre, 50- 70 år, som flyttar in. Tendensen att många 50-70 åringar flyttar till kommunerna har dessutom tilltagit över tid, 1990-2010 (se bilaga 7 och 8).

Friska och köpkraftiga svenska äldres flyttmönster skiljer sig något jämfört med många andra länders äldre. En viktig förklaring härom kan vara att många äldre äger ett fritidshus, för att bo säsongsvis eller bygga om för åretruntbruk.¹⁷¹ Detta faktum är en sannolik delförklaring till det stora antal 50- 70 åringar som framträder i inflyttningsströmmarna till Lysekils och Sotenäs kommun. En stor andel av samtliga småhus ägs trots allt av de fritidsboende, därtill är en framträdande andel av de fritidsboende 50- 70 år (se bilaga 2 samt figur 2).

1993 råder det ett negativt flyttnetto av 20- 30 åringar vilket totalt motsvarar 115 personer i kommunerna. Vad gäller åldersgruppen 50- 70 år, råder det tvärtom ett positivt flyttnetto om 66 personer, varav 62 personer tillfaller Lysekils och Sotenäs kommun. Därmed råder det balans i Munkedals kommuns flyttnetto, 1993. 2008 har det negativa flyttnettot tilltagit vad gäller gruppen 20- 30 åringar, vilket motsvarar 315 personer totalt. Flyttnettot är snarlikt i alla tre kommuner, medan ökningen av det negativa flyttnettot är störst i Sotenäs kommun, jämfört med 1993. Totalt är det 23- 25 procentuellt större andel 20- 30åringar flyttar från än till kommunerna, 2008. Det är en andelsmässig ökning från 1993 med omkring 15 procent. Vad gäller åldersgruppen 50- 70 år, råder det 2008 liksom 1993 endast ett tydligt positivt flyttnetto i Lysekils och Sotenäs kommun. 96 av kommunernas 97 inflyttade 50- 70 åringar tillfaller Lysekils och Sotenäs kommun, varmed förhållandena i Munkedals kommun är balanserade 2008 liksom 1993. Lysekils kommun har 11 procent större andel 50- 70 åriga in- än utflyttare, medan andelen inflyttade 50- 70 åringar till Sotenäs kommun är 20 procent större hos inflyttarna jämfört med hos utflyttarna. Med det konstaterat bedöms det vara ett positivt flyttnetto av en äldre befolkning *parallellt med* den minskande unga vuxna befolkningen, som bidrar till åldersutvecklingen i Lysekils och Sotenäs kommun.

¹⁶⁹ SCB (2011-10-01), "Befolkning", Flyttningar efter region, ålder och kön. 1996-2010", "Flyttningar efter kommun, ålder och kön. 1996-2010", "Inflyttade" + "Utflyttade", "Lysekil", "Munkedal", "Sotenäs", "0-100 år", "2010"

¹⁷⁰ Sotenäs kommun, *Översiktsplan för Sotenäs kommun* (2010), Utställningshandling, mars 2010, s.21

¹⁷¹ Fransson Urban (2004), *Lokal omflyttning och regional migration bland äldre – en översikt*, s. 37f

Medelåldern i Munkedals kommun är inte lika hög som i Lysekils och Sotenäs kommun, och som framkommer av kommunens graf i föregående diagram är inte heller gruppen 50- 70 år framträdande hos inflyttarna. Munkedals kommuns medelålder är dock högre än rikets 41 år, och har ökat i snabbare takt jämfört med riket, 1998- 2010 (se tabell 1). Dock synes anledningen i Munkedals kommun primärt bottna i ett stort negativt flyttnetto av åldersgruppen 20- 30.

Befolkningens sammansättning blir av än större betydelse i ett samhälle när den minskar i antal. En av de primära bakomliggande förklaringarna till befolkningsminskning är sned åldersstruktur i flertalet landsbygdsregioner. Det bidrar, generellt sett, i sin tur med ett minskade födelsetal.¹⁷² Som framkommer av kommunernas befolkningspyramid är åldersfördelningen något sned, särskilt i Lysekils och Sotenäs kommun (se figurpar 1 och bilaga 6). Skulle medelåldern öka lika mycket från 2010- 2022 som mellan 1998 och 2010 (se tabell 1), blir medelåldern cirka 46 år i Munkedals kommun, 49 år i Lysekils kommun och 51 år i Sotenäs kommun. Rikets motsvarande siffra med samma åldersutveckling vore cirka 42 år. Enligt denna prognos kan med andra ord medelåldern bli nästan 10 år äldre i Sotenäs kommun år 2022, jämfört med riket. Utvecklingen vore nästan lika dramatisk i Lysekils kommun. Utvecklingen i Munkedals kommun är inte lika påtaglig. Trots det ska konsekvenserna inte underskattas. Om prognosen blir verklighet vore trots allt medelåldern 4 år äldre i Munkedals kommun jämfört med riket, och som har lyfts fram spelar åldersfördelningen än större roll i en liten kommun.

I dagens Sverige och i alla tider i alla länder, är det unga människor som flyttar mest. Framför allt i åldersspannet mellan 18- 35 år.¹⁷³ Att flyttningsbenägenheten är åldersrelaterad visar de flesta migrationsstudier.¹⁷⁴ Därmed sagt är det i sig inte något anmärkningsvärt att så många 20- 30 åringar flyttar från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, av studieskäl exempelvis. Det som dock är av betydelse för kommunerna att tänka på är att den bild som de unga vuxna tar med sig av kommunen vid utflyttning, sannolikt spelar stor roll vid framtida beslut om en eventuell återflyttning, läs följande stycke.

I dagens upplevelsesamhälle är det av särskild vikt att den bild man har med sig från sin uppväxtmiljö är väldigt positiv. När vederbörande har träffat sin livskamrat och det är dags för fasen att ”slå sig ned”/bilda familj, står beslutet nämligen som oftast och väger mellan parets två uppväxtmiljöer. Det innebär lite förenklat att det en kommun sår 1990 skördas 2010.¹⁷⁵ Om åldersfördelningen i de landsbygdsregioner som haft svagast befolkningstillväxt i början av 2000-talet även framöver utvecklas i samma riktning där det framför allt är äldre som fortsatt flyttar in, intar befolkningspyramiden inom kort formen av en kantarell.¹⁷⁶ Den sneda åldersfördelningen hos in- och utflyttare, särskilt vad gäller Lysekils och Sotenäs kommun, förstärker befolkningsminskningen på sikt om ingenting förändras. I synnerhet är det därför i Lysekils och Sotenäs kommun som befolkningspyramiden riskerar att inta formen av en kantarell, om inte de tendenser som framkommer hos flyttarnas åldersfördelning ändras (se figur 2 och bilaga 6). Den sneda åldersfördelningen hos flyttarna kan därmed komma att bli ett demografiskt problem inom kort (om det inte redan är det), i synnerhet i Lysekils och Sotenäs kommun.

¹⁷² Glesbygdsverket (2001), *Årsbok 2001*, s. 31

¹⁷³ Fischer Peter & Malmberg Gunnar (2002), *När alla skall flytta men ingen gör det*, s.25

¹⁷⁴ Malmberg Gunnar & Fischer Peter (2002), *När alla ska flytta men ingen gör det*, s. 25

¹⁷⁵ Wahlström Bengt (2002), *Guide till upplevelsesamhället – Från musik & museer till sushi och spa*, s. 141f

¹⁷⁶ Amcoff Jan (2008), *Vad händer med landsbygdens befolkning?* S. 76ff, ur Formas Fokuserar *Ska hela Sverige leva?*

Ekonomisk utveckling är avhängigt befolkningsstrukturen, då balans mellan de som blir försörjda och de som försörjer är central, inte minst för att tillgodose medborgarna med välfärdstjänster.¹⁷⁷ En ökning av andelen äldre kan sägas påverka ”det aggregerade sparandet”. Det innebär att sparandet överstiger det totala investeringsbehovet som finns i ett samhälle. Det hotar i sin tur ”bibehållen sysselsättningsnivå och tillväxttakt”.¹⁷⁸ Det bör politiker och tjänstemän ha i åtanke i Lysekils och Sotenäs kommun med tanke på att det i nuläget läggs en del fokus på att försöka få fritidsboende att omvandla sina fritidshus till helårshus. Mässor har bland annat arrangerats de senaste somrarna för att locka fler fritidsboende att flytta till kommunerna. Det är med detta sagt inte enbart att förstå som oproblematiskt. Om det framför allt är den äldre fritidsboende gruppen som kommunerna lockar att flytta in, stärks kommunernas redan sneda åldersfördelning. Därmed blir det - om inte med en gång så inom en snar framtid - en omfattande grupp att försörja, och då inte bara delårsvis utan även helårsvis.

7.2.5 Flyttströmmar sett till kön

En av de primärt bakomliggande förklaringarna till befolkningsminskning är sned könsstruktur i landsbygdsregioner. Det bidrar, generellt sett, i sin tur med ett minskade födelsetal.¹⁷⁹ Enligt olika studier framkommer skillnader mellan mäns och kvinnors upplevelser av landsbygden, vilket bidrar till olika flyttmönster.¹⁸⁰ I norrland har det forskats kring fenomenet ”manlig landsbygd” vilket avser sätta fingret på att det där erbjuds sämre fritidsaktiviteter och arbetsliv åt kvinnorna. Det bidrar i sin tur till ett tydligt flyttmönster med färre kvinnor och fler män på landsbygden till följd.¹⁸¹ Det råder ett stort kvinnounderskott i stora delar av Sveriges landsbygd. Tillsammans med ett lägre födelsetal och en allt mer åldrande befolkning på landsbygden blir befolkningsminskningen på många håll påfallande.¹⁸² Vid beaktande av könsfördelningen på in- och utflyttare synes Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun inte har hamnat i fällan manlig landsbygd, åtminstone inte under 1990 talet enligt tolkning av data. 1993 råder dock ett större negativt flyttnetto motsvarande 16 kvinnor, jämfört med män. 2008 är det negativa flyttnettot av gruppen kvinnor något större och motsvarar 34 personer. Det förklaras framför allt av att det är fler män som flyttar in i kommunerna. För att söka svar om det negativa flyttnettot av kvinnor kan förklaras av gruppen 20- 30 år, uppsöks mer detaljerad data från GILDA. Kvinnor är nämligen i denna åldersgrupp generellt mer flyttningsbenägna än män (se bilaga 4).

1993 är det några fler kvinnor i 20- 30 års ålder som flyttar till än från kommunerna. På så vis stämmer flyttströmmarna överens relativt bra med rikets generella schema över flyttintensitet och ålder. Det hade dock varit än mer överensstämmande med rikets graf om antalet in- och utflyttade kvinnor var än fler jämfört med antalet in- och utflyttade män, i åldrarna 20- 30 år. 2008 är det till och med fler män än kvinnor i 20- 30 års ålder som flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, i synnerhet till. 9 fler män än kvinnor flyttar då från kommunerna, medan 40 fler män än kvinnor flyttar till kommunerna. Det är framför allt till Munkedals kommun som det råder ett positivt flyttnetto av män jämfört med antalet kvinnor i åldern 20- 30 år, 2008. Därmed utmärker sig de 20- 30 åriga in- och utflyttarna till och från Lysekils, Munkedals och

¹⁷⁷ Fransson Urban (2004), *Inledning* ingår i *Äldrelandskapet – Äldres boende och flyttningar*, s. 7f

¹⁷⁸ Korpi Martin (2002), *Svenskt befolkningsekonomiskt tänkande – En översikt 1900- 1980*, s. 43

¹⁷⁹ Glesbygdsverket (2001), *Årsbok 2001*, s. 31

¹⁸⁰ Nilsson Karina (2002), *När kvinnor och män flyttar – migration, hushållstyp och inkomstutveckling*, s. 52

¹⁸¹ *Ibid.* s.50

¹⁸² Mattson Tillberg Karin (2004), *Hästar lockar kvinnor till landsbygden – en studie av hästägare och hästgårdar i Leksands kommun*, s.4

Sotenäs kommun jämfört med rikets generella mönster av flyttintensitet sett till ålder (se bilaga 4). Det kan därmed handla om en process som på sikt är till nackdel för kommunerna, om det handlar om ett mönster över tid, vill säga. Som lyftes fram i föregående stycke så är sned könsfördelning en av de primära faktorer som förklarar befolkningsminskning. Inte minst kan det uppstå en ”maskulinisering” av kommunernas samhällen i det fall det råder ett underskott av kvinnor (sett till fritidsaktiviteter med mera). Det kan i sin tur medföra att färre kvinnor även fortsättningsvis flyttar till kommunerna varmed konsekvenser likt de i norrlands inland blir ett faktum (se 3.6.3 Kvinnor och mäns olika flyttmönster). Det vore med detta konstaterat av stor relevans att söka svar om det erbjuds ett lika bra arbets- och fritidsliv för kvinnor som för män i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Särskilt viktig synes denna fråga vara för Lysekils och Munkedals kommun med tanke på befolkningens könsammansättning i stort utgörs av en övervägande andel män, 1990- 2010 (se diagram 3). Förvisso, kan frågan vara lika viktig för Sotenäs kommun även om befolkningen utgörs av fler kvinnor än män 1990-2010. Kanske förklaras nämligen den stora andelen kvinnor av den stora andel äldre som befolkningen utgörs av. Som känt lever kvinnor som oftast några år mer än män. Det bör med andra ord utforskas innan svar kan ges om Sotenäs är en mer attraktiv kommun för kvinnor, jämfört med Lysekils och Munkedals kommun. Inte minst är det av relevans att söka statistiska uppgifter om könsfördelningen på in- och utflyttare för fler år än 1993 och 2008, för att kunna läsa ut om det framträder ett tydligt mönster över tid. Det kan dock fastslås att det i det stora hela är fler män än kvinnor som bor i Munkedals och Lysekils kommun, i synnerhet i Munkedals kommun 1990-2010, vilket högst sannolikt har påverkats av förändringskomponenten: flyttaren. I synnerhet den 20- 30 åriga flyttaren.

Det är svårt att locka kvinnor (såväl som män) att flytta när de redan är etablerade på arbetsmarknaden och/eller har familj. Flyttbenägenheten minskar då dramatiskt.¹⁸³ Med den teoretiska utgångspunkten kan det antas att den könsfördelning som råder hos in- och utflyttade 20- 30 åringar, även får stor inverkan på könsfördelningen framöver i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

7.2.6 Flyttströmmar sett till familjetyp

Familjetyper är framtagna för året före in- och utflyttning 1993 och 2008. Det kan bedömas som en svaghet. Syftet är dock att det ska ge en indikation om vilken familjekonstellation man ”befinner sig i” när beslut om flytt fattas. Det motiveras av att en flytt till en annan kommun sällan spontanbeslutas. Baserat på data från 1992 respektive 2007 görs därmed en uppskattning om vilka familjetyper som flyttar in respektive ut 1993 och 2008. De resultat som följande analys om familjetyper vilar mot är därför inte att förstå fundamentalt utan att förstå som en indikation om hur sammansättningen av familjetyper ser ut i övergripande drag (se 2.7.4 kategorisering av variabeln familjetyp). Enligt tolkning av data från GILDA utgör familjetypen gifta/de som ingår partnerskap/sambor utan barn och utan hemmaboende barn upp till 50 procent av Lysekils, Munkedals och Sotenäs samtliga inflyttare, 1993. Motsvarande siffra hos utflyttarna är 39,5 procent. Därmed framkommer det att det är en större andel som inte har barn/hemmaboende barn som flyttar till kommunerna än tvärtom, 1993. 2008 är det likaså en större andel gifta/de som ingår partnerskap/sambor utan

¹⁸³ Nilsson Karina (2002), *När kvinnor och män flyttar – migration, hushållstyp och inkomstutveckling*, s. 53, Fischer Peter & Malmberg Gunnar (2002), *När alla skall flytta men ingen gör det*, s.25, Lundholm Emma (2008), *New Motives for Migration – On interregional Mobility in the Nordic Context*, s. 38ff, Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural characteristics of rural migrants in Sweden*, s. 4

barn/hemmaboende barn som flyttar in jämfört med från kommunerna, nämligen 53,5 procent jämfört med 44,7 procent. Kategorin familjer utan barn/utan hemmaboende barn utgör därmed omkring 10 procent större andel hos inflyttarna jämfört med hos utflyttarna, såväl 1993 som 2008. Vid en jämförelse mellan kommunerna framkommer flest likheter mellan Lysekils och Sotenäs kommuns familjetyper (se bilaga 9- 12). Till Lysekils och Sotenäs kommun flyttar betydligt större andel gifta/de som ingår partnerskap utan hemmaboende barn jämfört med från, 1993. Samma år flyttar å andra sidan dubbelt så många från Munkedals kommun som till, vilka tillhör den här familjetypen. 2008 har kategorin gifta/de som ingår partnerskap utan hemmaboende barn växt i omfattning hos samtliga kommuner. Dubbelt så många som tillhör den här familjetypen flyttar då till jämfört med från Sotenäs kommun. Likaså är denna grupp mer framträdande bland Lysekils kommuns inflyttare jämfört med hos gruppen utflyttare. Däremot framträder knappt någon skillnad alls vad gäller den här familjetypen hos de som flyttar till respektive från Munkedals kommun (se bilaga 11 och 12). Det skulle kunna förklaras av att det är högre densitet av fritidshus i Lysekils och Sotenäs kommun jämfört med i Munkedals kommun (se bilaga 2). Flertalet av de inflyttade till Lysekils och Sotenäs kommun som hör till denna familjetyp, utgörs därmed sannolikt till viss del av kategorin före detta fritidsboende, vilka 1993 respektive 2008 omvandlar sina fritidshus till helårsboende när barnen blivit gamla nog att klara sig själva. Det synes inte minst gå hand i hand med den åldersfördelning som är särskilt framträdande hos Lysekils och Sotenäs kommuns inflyttare. Omfattningen av äldre inflyttare omkring 50 till 70 år är där stor och har ökat över tid, 1990- 2010 (se 7.2.4 Flyttströmmar sett till ålder).

Barnfamiljer är generellt en grupp som har kommit att bli betydligt mindre flyttbenägen de senaste årtiondena.¹⁸⁴ Idag flyttar fler innan man har bildat familj och etablerat sig på arbetsmarknaden, att jämföra med på 70-talet. Det förklaras troligt av att ett hushåll idag utgörs av två förvärvsarbetande.¹⁸⁵ Att det är en större andel barnfamiljer (med minst ett hemmaboende barn under 18 år) som flyttar från kommunerna 1993 och 2008 jämfört med till, är därför anmärkningsvärt. Det är anmärkningsvärt då det idag krävs mycket/mer för att den här familjetypen ska flytta, jämfört med tidigare. 21,6 procent av inflyttarna uppskattas vara barnfamiljer, 1993. Motsvarande siffra hos utflyttarna är 26,4 procent, samma år. 4,8 procent större andel med minst ett barn flyttar med andra ord från än till kommunerna. 2008 bekräftas denna tendens. Ungefär 3 procent större andel barnfamiljer flyttar då från kommunerna jämfört med till, nämligen 23 procent jämfört med 20,2 procent. Att kommunerna är mindre attraktiva för barnfamiljer att bo i 1993 respektive 2008, kan därmed anas. Mer kommunspezifikt skiljer sig andelen inflyttade barnfamiljer något åt i inflyttningsströmmarna, i synnerhet 2008. 29 procent flyttar då till Lysekils kommun, 23 procent till Munkedals kommun medan endast 15 procent flyttar till Sotenäs kommun. Därmed är Lysekils kommun i jämförelse med Munkedals och Sotenäs kommun sannolikt att fastslå som mest attraktiv för barnfamiljer att bo i - medan Sotenäs kommun tvärtom är minst attraktiv för barnfamiljer att bo i, 2008. Sotenäs kommuns höga medelålder förklaras därmed sannolikt inte minst av färre barnfamiljer, 1990- 2010, parallellt med åldersfördelningen hos andelen inflyttade 50- 70 åringar och andelen utflyttade 20- 30 åringar (se 7.2.4 Flyttströmmar sett till ålder).

¹⁸⁴ Lundholm Emma (2008), *New Motives for Migration – On interregional Mobility in the Nordic Context*, s. 38

¹⁸⁵ Ibid. s. 38ff, Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural characteristics of rural migrants in Sweden*, s.

Vid en minskning av befolkningen påverkas samhällslivet. Det förklaras i sin tur av ett försämrat skatteunderlag.¹⁸⁶ Ett försämrat skatteunderlag medför exempelvis att vissa skolor får läggas ned, vilket gör en plats blir mindre attraktiv att bo på för barnfamiljer.¹⁸⁷ Det är generellt av vikt att det erbjuds bra skolgång, dagis, fritidsgårdar med mera i en kommun för att den ska upplevas attraktiv för barnfamiljer att bosätta sig i. Det är, som framkommit enligt analys av resultatet sannolikt att kommunerna är mindre attraktiva för barnfamiljer, vilket förklarar varför något fler barnfamiljer flyttar från än till kommunerna, såväl 1993 som 2008. Det kan förklara *och* förklaras av att exempelvis neddragningar har fått göras i några av kommunernas grundskolor, med tanke på den befolkningsminskning som trots allt pågår och som har pågått sedan många år (se bilaga 1). Om kommunerna är mindre attraktiva för barnfamiljer att bo i idag, kan det dessutom få (om det inte redan har fått) stora konsekvenser framöver när det kommer till gruppen återflyttare. Det är nämligen av stor vikt att de unga vuxna som flyttar från kommunerna har med sig en positiv bild från sin uppväxtmiljö, se motivering nedan.

I dagens upplevelsesamhälle är det av särskild vikt att den bild man har med sig från sin uppväxtmiljö är positiv. När vederbörande har träffat sin livskamrat och det är dags för fasen att slå sig ned/bilda familj, står beslutet nämligen som oftast och väger mellan parets två uppväxtmiljöer. Det innebär lite förenklat att det en kommun sår 1990 skördas 2010, sett till återflyttning. Den kommun som ”vinner” är med det sagt inte sällan den kommun som har lämnat kvar den mest positiva upplevelsen under barnens uppväxt.¹⁸⁸ Därför kan det vara en stor risk att en något större andel barnfamiljer flyttar från än till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 och 2008. Om inte kommunerna satsar på kategorin barnfamiljer även i besparingstider är frågan hur ”skörden” kommer att se ut framöver, då barnen här är att förstå som ”fröna”. Märkbara återflyttningsströmmar förutsätter trots allt *att* det finns ett stort flertal individer som har vuxit upp i kommunerna.

7.2.7 Flyttströmmar sett till förvärvsinkomst

Från 1993 till 2008 har inkomstklasserna tydligt omdisponerats hos in- och utflyttarna. 69 procent av inflyttarna hade låg inkomst 1993, vilket är att jämföra med 44 procent 2008. Det är en minskning med 25 procent. Tvärtom har inkomstklasserna medelhög och hög totalt ökat med 26,5 procent hos kommunernas inflyttare, 1993- 2008. Bara höginkomsttagargruppen utgör totalt 14 procent större andel 2008, jämfört med 1993. Sammansättningen av inkomstklasser är snarlik hos utflyttarna. En något större andel med låg inkomst flyttar dock från jämfört med till kommunerna, samtidigt som det är en något större andel med hög inkomst som flyttar till jämfört med från kommunerna, såväl 1993 som 2008 (se figur 3, 4, 5 och 6). Det kan ha medfört att det pågår en ekonomisk (och därmed social) polarisering mellan kommunernas invånare. Att medelinkomsten hos de helårsboende i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är betydligt högre än hos in- och utflyttarna förklaras sannolikt av att det är en något större andel med medelhög och hög inkomst som flyttar till än från kommunerna. Likaså förklaras det sannolikt av att det är en något större andel låginkomsttagare som flyttar från än till kommunerna. Den här tendensen avspeglar sig även i inflyttarnas medelinkomst, vilken är något högre jämfört med utflyttarnas medelinkomst, i synnerhet 2008. Flyttarens förvärvsinkomst utgör därmed rimligtvis en betydelsefull förändringskomponent när det

¹⁸⁶ Springfeldt Peter & Öberg Sture (1997), *Befolkningen*, s. 85

¹⁸⁷ Hjort Susanne (2005), *Rural migration in Sweden – a new green wave or a blue ripple?*, s.28

¹⁸⁸ Wahlström Bengt (2002), *Guide till upplevelsesamhället – Från musik & museer till sushi och spa*, s. 141f

kommer till den ekonomiska situationen hos de helårsboende. I Sotenäs kommun är medelinkomsten något högre i jämförelse med riket, 2010. I övrigt är medelinkomsten lägre i samtliga av norra Bohusläns kommuner, i jämförelse med riket (se 4.2.2 Det socioekonomiska läget).

Gentrifiering står för betydelsen att en gammal befolkning ersätts med en ny ekonomiskt starkare, vare sig det var planerat eller inte. Begreppet implicerar att det handlar om en homogenisering och klassuppgradering i ett område, då de som flyttar från området tillhör en lägre socioekonomisk befolkningsgrupp.¹⁸⁹ Med studiens resultat i hand, kan det anas att Lysekils och Sotenäs kommun har gentrifierats något över tid. Det innebär att markvärdet höjs och därmed gör att en del individer inte har råd flytta dit de önskar i kommunerna eller bo kvar (i och med höjd hyra/fastighetspris-/skatt). Analysen tar sin utgångspunkt i det resultat som visar att det är en större andel med hög inkomst som flyttar till än från kommunerna. 20 procent av Lysekils och 21,5 procent av Sotenäs inflyttare är höginkomsttagare, medan motsvarande siffra för Munkedals kommun är 13,5 procent, 2008. Av utflyttarna är det dock likaså en större andel höginkomsttagare från Lysekils och Sotenäs kommun vilka motsvarar 17- 18 procent, medan 12 procent av Munkedals totala utflyttningar tillhör denna kategori. Det råder därmed ett något större positivt flyttnetto i Lysekils och Sotenäs kommun omkring 3 procent av gruppen höginkomsttagare, jämfört med 1,5 procent i Munkedals kommun.

Med en minskande befolkning och en hög andel äldre blir den demografiska situationen i övrigt än viktigare för en kommun. Inflyttargruppernas inkomst inverkar exempelvis stort på skatteunderlaget.¹⁹⁰ Enligt den teoretiska ingången verkar det enbart vara till kommunernas fördel att det råder ett något positivt flyttnetto av individer med hög inkomst, medan det råder ett något negativt flyttnetto av individer med låg inkomst. För att kunna bedöma om ett positivt flyttnetto av de med hög inkomst är till glädje på lång sikt eller inte för ett samhälle, bör dock den ekonomiska situationen hos flyttarna inte bara studeras till antalet och andelen. Utöver att konsekvenser bör problematiseras som *kan* uppstå i ett samhälle när det råder ett positivt flyttnetto av starka ekonomiska grupper (vilket den sociologiska gentrifieringsteorin avser), handlar det om att söka svar om *vilka* individer de ekonomiskt starka individerna är. Ett möjligt angreppssätt för att söka svar om det, är att studera inkomstklasser i relation till variabeln ålder. Om de ekonomiskt kapitalstarka till stor del utgörs av äldre individer som snart går i pension är det ekonomiska tillskottet i kommunen att förstå som kortsiktigt. Inom kort blir denna grupp snarare en försörjningsbörda.

Att flytta till den avlägsna landsbygden innebär för en höginkomsttagare och högutbildad inte bara att hon/han kommer längre ifrån en diversifierad arbetsmarknad, utan även längre ifrån sociala nätverk, vilka de är mer beroende av i jämförelse med andra grupper.¹⁹¹ Den avlägsna landsbygden attraherar istället framför allt egna företagare och pensionärer, vilket tänkbart förklaras av att varken pensionärer eller egenföretagare är beroende av lokal arbetsmarknad.¹⁹² Med det konstaterat är det sannolikt att inflyttare med hög inkomst i stor utsträckning utgörs av äldre individer, med tanke på den avlägsna landsbygd som Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun enligt det teoretiska begreppet är. Hos kommunens inflyttade 50- 70 åriga individer

¹⁸⁹ Hjort Susanne (2009), *Socio- Economic Differentiation and Selective Migration in Rural and Urban Sweden*, s. 26ff, Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.5

¹⁹⁰ Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, s.5

¹⁹¹ Ibid. s.20

¹⁹² Ibid. s. 2ff

tillhör 23 procent (61 personer) inkomstklassen höginkomsttagare, 2008. Det är en stor skillnad från 1993 då endast 2 procent (3 personer) av de inflyttade 50-70 åringarna tillhörde den högsta inkomstklassen. 14 procent (37 personer) är å andra sidan medelhöginkomsttagare, 2008. 1993 är motsvarande andel 7 procent (12 personer). Då åldersgruppen 50- 70 år hos inflyttarna har blivit mer omfattande 2008, kan det konstateras att en större andel *och* ett större antal av kommunernas inflyttade 50- 70 åringar kan räknas till en ekonomiskt kapitalstark grupp, jämfört med 1993. Med tanke på hur stor omfattningen av kategorin hög inkomstklass i den här åldersgruppen är – och med tanke på att det råder ett framträdande positivt flyttnetto av den här åldersgruppen i Lysekils och Sotenäs kommun - är det sannolikt att individerna till viss del utgörs av före detta fritidsboende som omvandlar sitt fritidshus till helårsboende, 1993 men i synnerhet 2008. Den fritidsboende gruppen utgörs trots allt av en stark ekonomisk och äldre grupp (se 7.2.4 Flyttströmmar sett till ålder, 4.2.2 Det socioekonomiska läget samt Figur 2). Kapitalstarka fritidshusägare som omvandlar sina fritidshus till helårsboende, samt ett i övrigt något framträdande positivt flyttnetto av de med medelhög respektive hög inkomstklass, kan sammantaget ha börjat gentrifiera Lysekils och Sotenäs kommun. Det skulle i så fall kunna innebära att potentiell befolkning, såsom barnfamiljer med medellåg/medelhög förvärvsinkomst inte har råd att bo i det område och/eller i den boendeform de önskar, varmed flytten inte förverkligas.

8. Slutsatser

8.1 Inledning

Syftet med studien var att börja söka svar om för vem norra Bohusläns avbefolkningskommuner är attraktiva att bo i, samt vad flyttmönstren troligt kan förklaras av och sannolikt leda till. Studiens resultat och analys avser lägga grund för fortsatt forskning, samt fungera som del av underlag vid planering av samhälleliga resurser i norra Bohuslän, i synnerhet i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Studien har avsett besvara följande frågeställningar:

1. Vilka framträdande generella och specifika karaktäristika hos flyttare till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun framträder över tid 1990- 2010, sett till variablerna ursprung/destination¹⁹³, ålder, kön, familjetyp och förvärvsinkomst – och vad kan det innebära för kommunernas samhällsliv?
2. Varför flyttar olika befolkningsgrupper enligt samtida forskning och på vilket sätt kan det troligt förklara drivkrafterna bakom flyttmönstren till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun?

Jämförelser *över tid* är det som bedöms mest intressant i den här studien. Jämförelse av övergripande tendenser har gjorts mellan 1990 och 2010, medan jämförelse av mer specifika tendenser har gjorts mellan tidsserierna 1992/1993 och 2007/2008. Jämförelser har dock även gjorts av in- och utflyttningsströmmarna respektive år, så även mellan kommunerna.

8.2 Den pågående strukturomvandlingen

8.2.1 Inledning

Den demografiska utmaning som framträder i inledningskapitlet och kapitel 4 om norra Bohuslän, vittnar om en pågående samhällelig strukturomvandling. I synnerhet inverkar demografin stort på samhällslivet i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, då demografin spelar än större roll i avbefolkningskommuner. Flyttarnas karaktäristika är avgörande förändringskomponenter bakom den demografiska och samhälleliga utvecklingen. Av den anledning har studien fokuserat på att börja söka svar om *vilka individer* flyttströmmarna utgörs av. Det är genom detta kapitel som studiens mest framträdande resultat och analys i korthet kommer att redovisas och slutsatser dras, vad gäller frågeställning 1 och 2. Respektive variabel redogörs i separata avsnitt, även om några kopplingar mellan variablerna kommer att dras.

8.2.2 Vilka flyttar till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun?

8.2.2.1 Antalet flyttningar

Teorin om avlägsen landsbygd kan förklara avbefolkningsproblematiken i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. De som framför allt attraheras att bo på avlägsen landsbygd idag, är nämligen pensionärer och egna företagare. Det förklaras av att ingendera är beroende av den lokala arbetsmarknaden. Även kan teorin om

¹⁹³ Det vill säga, *till* och *från* vilka kommuner flyttströmmarna går

undanträngning förklara avbefolkningen till viss del. Då de som köper fritidshus ofta är en stark ekonomisk grupp, riskerar deras budgivning på hus/bostadsrätter att tränga undan potentiell helårsbefolkning. Med tanke på den höga densitet av fritidshus som råder i Lysekils och Sotenäs kommun, är det en sannolik förklaring att undanträngning till viss del förekommer där. Den ekonomiska situationen hos de fritidsboende i norra Bohuslän är trots allt betydligt starkare jämfört med hos de helårsboende. Siffror för in- och utflyttning till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är mer omfattande i SCB:s databas jämfört med GILDA:s. Det förklaras sannolikt av individer som av olika anledningar tillfälligt skriver sig i kommunerna, såsom fritidsboende och sommararbetare. Flyttnettot skiljer sig därmed likaså vid en jämförelse. Om data från GILDA representerar de ”verkliga flyttarna” indikerar det att befolkningen började dala tidigare än politiker och tjänstemän idag har kännedom om i Lysekils och Munkedals kommun. I Sotenäs kommun är dock flyttnettot så gott som identiskt vid en jämförelse av data från GILDA och SCB, 1993 liksom 2008. Enligt GILDA motsvarar flyttnettot i befolkningsminskning som mest 0,5 procent årligen, 1993 och 2008. Enligt analys av studiens tidsserier råder det därmed inte någon strukturell obalans i kommunerna. Med strukturell obalans åsyftas teorin som förklarar att samhällslivets serviceunderlag påverkas när det sker en årlig befolkningsminskning, sett till flyttnettot, som motsvarar en procent. Det kan däremot konstateras att de konsekvenser som kommer med en strukturell obalans tydligt kan anas i kommunerna, såsom ett årligt minskande skatteunderlag. Den strukturella obalansen förklaras därmed av *någonting mer* än flyttnettot. Flyttarnas karaktäristika bidrar härom med insikt. Enligt analys fastslås flyttarna som avgörande förändringskomponenter bakom den demografiska, och därmed den samhälleliga utmaningen i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

8.2.2.2 Flyttarnas destination och ursprung

Den tydligaste flyttströmmen till och från Lysekils och Sotenäs kommun är Göteborgs kommun, medan den tydligaste flyttströmmen till och från Munkedals kommun är Uddevalla kommun. Såväl 1993 som 2008 är flyttnettot till Göteborgs kommun negativt i Lysekils och Sotenäs kommun. Det förklaras sannolikt av det negativa flyttnettot av unga vuxna i 20- 30 års ålder, som flyttar av studieskäl och/eller en mer urban miljö. Munkedals kommuns flyttnetto till Uddevalla kommun är negativt 1993 men positivt 2008. Inflyttningsströmmen har då tilltagit markant från Uddevalla kommun, vilket indikerar att Munkedals kommun har blivit en mer attraktiv kommun att bo i för gruppen ”Uddevallabor”, 2008. 27- 29 procent av samtliga inflyttningar är långväga till Lysekils och Sotenäs kommun, 2008. Det är en betydligt större andel jämfört med till Munkedals kommun, vars motsvarande siffra är 18 procent. Det kan sannolikt förklaras av teorin att en turismattraktiv kommun blir mer boendeattraktiv, med tanke på att man sällan flyttar till en plats man sedan tidigare inte känner till. En turismattraktiv plats är upplevd av många. Dessutom indikerar en turismattraktiv plats att det där finns något som är av upplevelsevärde, något som är (boende)attraktivt. Den mer omfattande andelen långväga inflyttningar till Sotenäs och Lysekils kommun förklaras sannolikt även av teoribildningen att sociala- och miljörelaterade skäl ofta flyttmotiverar långväga flyttar idag, särskilt den äldre befolkningen. Även om andelen långväga inflyttningar är relativt omfattande till Lysekils och Sotenäs kommuns i jämförelse med Munkedals kommun, är siffrorna relativt låga jämfört med rikets genomsnittliga siffra. Enligt statistik görs nämligen omkring 50 procent av samtliga flyttningar över kommungränser, till kommuner i andra län.

8.2.2.3 Flyttarnas ålder

Åldersgruppen 50- 70 år är en särskilt framträdande inflyttargrupp till Lysekils och Sotenäs kommun. Flyttmönstret skiljer sig stort från rikets generella flyttintensitet över kommungränser, sett till ålder. Sveriges äldre människor är dock i jämförelse med många andra länder relativt flyttbenägna, vilket i sin tur rimligtvis förklaras av att många av dem har tillgång till ett fritidshus. I Lysekils och Sotenäs kommun är omvandling av fritidshus till helårsboende ett sannolikt flyttmotiv bakom de inflyttningar som görs av individer i åldrarna 50- 70 år, då fritidshusdensiteten där är hög. Flyttmönstret förklaras även sannolikt av teorin om selektiv migration, vilken ringar in att det framför allt är äldre människor (och egna företagare) som lockas att flytta till den avlägsna landsbygden idag. Lysekils och Sotenäs kommun är enligt definitionen att förstå som avlägsen landsbygd. Det positiva flyttnettot av gruppen 50- 70 år i Lysekils och Sotenäs kommun innebär en stor demografisk utmaning. Det förklaras av och förstås parallellt med det framträdande negativa flyttnettot av åldersgruppen 20- 30 år, 1993 liksom 2008. Följden blir en sned åldersfördelning, där gruppen äldre utgör en allt större andel av den bofasta befolkningen. Det förklarar varför medelåldern i Lysekils och Sotenäs kommun har stigit så snabbt i jämförelse med riket. Utvecklingen av allt fler äldre och färre unga vuxna riskerar att kommunernas befolkningspyramid framöver intar formen av en kantarell. Om så blir verklighet är det svårt att se hur kommunerna skulle kunna fungera. Munkedals kommun har å andra sidan en balanserad in- och utflyttningsström av åldersgruppen 50- 70 år. Trots det har medelåldern ökat mer i Munkedals kommun jämfört med riket, vilket sannolikt primärt förklaras av det negativa flyttnettot av 20- 30 åringar (utöver den naturligt åldrande befolkningen). Att betydligt fler 20- 30 åringar flyttar från än till samtliga tre kommuner medför i sin tur en obalans när det kommer till de naturliga faktorer som inverkar på en befolkningspyramid. Färre unga vuxna medför i sin tur ett lägre födelsetal. Kanske är det dock inte lönt att försöka minska utflyttningen hos denna åldersgrupp, då många av 20- 30 åringarna sannolikt flyttar av studieskäl och ett mer diversifierat kulturliv. Å andra sidan är det av vikt att vara införstådd med betydelsen av att den bild som de unga vuxna tar med sig från kommunen vid utflyttning är positiv. ”Bilderna” från uppväxtkommunen kan bli avgörande vid beslut om en eventuell återflyttning, när fasen ”att slå sig ned” är aktuell. Det är av vikt att kommunernas tjänstemän och politiker har det i åtanke, då demografins sammansättning är ytterst avgörande för samhällsutvecklingen. Ekonomisk utveckling är avhängigt balans mellan de som försörjer och de som blir försörjda. En allt äldre befolkning innebär att fler kräver försörjning. Därmed inverkar det positiva flyttnettot av åldersgruppen 50- 70 år i Lysekils och Sotenäs kommun stort på ekonomin - om inte redan i dagsläget så inom kort. Det i sin tur avgör om kommunernas samhällen kan upprätthållas som attraktiv boendemiljö för olika grupper i samhället, däribland yngre åldersgrupper.

8.2.2.4 Flyttarnas kön

I norrland har det forskats om fenomenet ”manlig landsbygd”. Det ringar in det faktum att det där erbjuds sämre fritidsaktiviteter och arbetsliv åt kvinnorna, vilket i sin tur bidrar till att allt färre kvinnor flyttar till eller bor kvar på landsbygden. Sned könsfördelning medför i sin tur befolkningsminskning då födelsetalet minskas. Vad gäller könsfördelningen hos Lysekils, Munkedals och Sotenäs in- och utflyttare framträder inget anmärkningsvärt, mer än att det råder ett litet negativt flyttnetto av kvinnor 1993 liksom 2008. Flyttintensiteten hos åldersgruppen 20-30 år utmärker sig dock jämfört med det generella flyttmönstret i riket, i synnerhet 2008. Flyttbenägenheten är i Sverige på sin topp hos de som är omkring 20- 30 år, särskilt hos

20- 30 åriga kvinnor. Vad gäller flyttströmmarna till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun 2008, är det dock något färre kvinnor som flyttar in och ut ur kommunerna jämfört med antalet män. Framför allt är det fler män som flyttar in, 2008. Mest framträdande är denna tendens i Munkedals kommun, vars befolkningssammansättning för övrigt har utgjorts av fler män än kvinnor alla år, 1990-2010. Det positiva flyttnettot av män kan därför handla om början på en långsam process som bidrar till en sned könsstruktur, med en allt större andel män till följd. Denna tendens kan redan anas i Munkedals kommun vid beaktande av invånarnas könsfördelning, 1990-2010. Det påverkar i sin tur sannolikt ett minskande födelsetal och därmed en minskande befolkning, vilket i sin tur bidrar till en fortsatt ökad medelålder. Om det mönster som framträder hos de 20- 30 åriga flyttarna 2008 beror på att kommunerna inte är lika attraktiva för kvinnor som för män, kan inte den här studien besvara. Däremot kan det *anas* och därmed konstateras att det bör hållas ett vaksamt öga på befolkningsutvecklingen sett till variabeln kön, då balanserad könsfördelning hos in- och utflyttare är en avgörande förändringskomponent i den demografiska situationen, särskilt i mindre avbefolkningskommuner som Lysekil, Munkedal och Sotenäs kommun. Enligt teoribildning är det dessutom svårt att locka kvinnor (såväl som män) att flytta när de väl är etablerade på arbetsmarknaden. Därmed får den könsfördelning som råder hos in- och utflyttade 20- 30 åringar sannolikt stor inverkan på könsfördelningen även framöver i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun.

8.2.2.5 Flyttarnas familjetyp

En större andel barnfamiljer flyttar från jämfört med till Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1993 liksom 2008. Det betyder sannolikt att kommunerna är mindre attraktiva för barnfamiljer, 1990- 2010. Att det å andra sidan råder ett positivt flyttnetto i Lysekils och Sotenäs kommun av de som tillhör familjetypen utan *hemmaboende barn* 1993 och 2008, går till synes hand i hand med den omfattande inflyttargruppen som är 50- 70 år. Det ringar nämligen sannolikt in den kategori hushåll som är i fasen ”utflugna barn”. Den sammantagna bilden av Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är att det råder ett negativt andelsmässigt flyttnetto av barnfamiljer och ett positivt flyttnetto av kategorin vars barn har flyttat hemifrån, 1993 liksom 2008. Det påverkar högst sannolikt befolkningssammansättningen något snett i kommunerna. Kanske förklaras det av teorin om selektiv migration. Teorin ringar in det faktum att barnfamiljer idag framför allt lockas att flytta till den periurbana snarare än den avlägsna landsbygden. Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun är enligt denna landsbygddefinition att förstå som avlägsen. En annan teori fyller i att barnfamiljernas bosättning i mer periurbana lägen förklaras av det faktum att det idag som oftast är två som förvärvsarbetar i en parrelation, varmed kraven på arbetsmarknadsregion blir större. Å andra sidan indikerar statistiken från GILDA att det finns en potential, med tanke på teorin om att barnfamiljer är relativt obenägna att flytta. Att försöka locka en liten andel barnfamiljer att stanna kvar i kommunerna vore därför sannolikt lättare för kommunerna - än att locka till sig nya barnfamiljer att flytta in. Vikten av att kommunerna är fortsatt attraktiva för barnfamiljer förklaras inte minst av att det i dagens upplevelsesamhälle är av särskild betydelse att den bild utflyttade unga vuxna har med sig från sin uppväxtmiljö är så positiv som möjligt. När det är dags för fasen att ”slå sig ned” med sin partner/bilda familj, står beslutet nämligen som oftast och väger mellan parets två uppväxtmiljöer. Det innebär lite förenklat att det en kommun sår 1990 skördas 2010. Den kommun ”vinner” som har lämnat kvar den mest positiva upplevelsen under barnens uppväxt. Därmed sagt är det nog en stor risk att inte satsa på kategorin

barnfamiljer, även i besparingstider. Frågan är annars hur ”skörden” kommer att se ut framöver, då barnen här är att förstå som ”fröna”.

8.2.2.6 Flyttarnas förvärvsinkomst

Sammanställningen av inkomstklasserna har ändrats en hel del över tid hos Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns in- och utflyttare. Den låga inkomstklassen har minskat markant medan inkomstklasserna medelhög och hög tvärtom har ökat avsevärt. Från 1993 till 2008 har andelen inflyttade låginkomsttagare minskat med 25 procent medan gruppen höginkomsttagare har ökat med 14 procent. Snarlik utveckling och sammansättning av inkomstklasserna återfinns hos utflyttarna. Vid en jämförelse av flyttströmmarna framträder ett litet negativt flyttnetto av andelen individer med låg inkomst, medan det framträder ett litet positivt flyttnetto av andelen individer med hög inkomst, 1993. Det är en tendens som är vag men som tilltar en aning 2008. Något mer framträdande är den höga inkomstklassen hos inflyttare till Lysekils och Sotenäs kommun, 1993 liksom 2008. Den höga inkomstklassen har framför allt ökat i omfattning hos kommunernas inflyttare i 50- 70 års ålder. 23 procent av kommunernas inflyttade 50- 70 åringar har hög inkomst, 2008. Det är en stor skillnad från 1993 då endast 2 procent av de inflyttade 50-70 åringarna tillhörde den högsta inkomstklassen. Gruppen 50- 70 åringa inflyttare har dessutom ökat påtagligt i antal, 2008, i synnerhet i Lysekils och Sotenäs kommun. Med tanke på hur stor omfattningen av kategorin hög inkomstklass är i åldersgruppen 50- 70 år, och att det råder ett tydligt positivt flyttnetto av denna åldersgrupp i Lysekils och Sotenäs kommun, är sannolikheten stor att de här individerna till viss del utgörs av före detta fritidsboende som omvandlar sitt fritidshus till helårsboende, 1993 respektive 2008. Den fritidsboende gruppen utgörs trots allt av en stark ekonomisk och äldre grupp. Om en gentrifiering äger rum i Lysekils och Sotenäs kommun är inte möjligt att slå fast med den här studien som underlag. Gentrifiering bedöms dock vara en sannolik konsekvens i kommunernas attraktiva fritids-/helårsbostadsområden, inte minst med tanke på att det råder ett positivt flyttnetto av individer med hög inkomst sett till såväl andel som antal, i synnerhet 2008.

8.2.3 Avslutande ord

Slutsatserna pekar alla åt samma håll. Fokus på att försöka undkomma ett negativt flyttnetto är ett förenklat sätt att se på demografisk och samhällslig utveckling i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. I synnerhet kan det konstateras då det enligt teorin inte pågår en strukturell obalans i kommunerna. Flyttnettot motsvarar nämligen som mest 0,5 procent i befolkningsminskning, 1993 och 2008. Däremot pågår en strukturell obalans sett till de konsekvenser som med det följer, varför obalansen förklaras av *något mer* än av flyttnettot. Flyttarnas karaktäristika kan därmed till stor del förklaras vara orsak bakom Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns demografiska och samhällsliga utmaning. I synnerhet är flyttarnas karaktäristika avgörande när det kommer till att förklara Lysekils och Sotenäs kommuns sneda åldersfördelning.

9. Egna reflexioner och fortsatt forskning

9.1 Egna reflexioner

Som jag ser det bör Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommuns tjänstemän och politiker ställa sig följande frågor: ”Vad är vår vision när det kommer till samhällslivet framöver? Vad kan vi genom samhällsplaneringen göra, för vem och varför?”. Med det här studieresultatet som utgångspunkt vågar jag hävda att flyttarnas karaktäristika bör få minst lika mycket fokus som flyttnettot, vid analys av befolkningsutvecklingen. Exempelvis medför en växande andel äldre i kommunerna (orsakat av ett positivt flyttnetto av äldre individer parallellt med ett negativt flyttnetto av gruppen unga vuxna) en minskande befolkning *och* fler att försörja (om inte direkt så inom en snar framtid).

Att ha en uppfattning om vilka individer det är som döljer sig bakom flyttströmmarna ger en indikation om vilka individer kommunerna sannolikt behöver satsa lite extra på i samhällsplaneringen, antingen för att locka dessa individer till sig eller hålla dem kvar i kommunerna. Jag tycker att det är spännande att samtliga kommuner i norra Bohuslän nu eftersträvar djupare förståelse om vilka det är som flyttar till och från kommunerna, och varför. Genom ett projekt som faller under Tillväxt Bohuslän, utformade jag i somras enkätundersökningar som ska riktas till kommunernas in- och utflyttare. Lysekils kommun har redan sänt ut enkäterna en första omgång till 700 in- och utflyttade hushåll. Framöver avser resultat utgöra del av kunskapsunderlag vid planering av de samhälleliga resurserna. Förhoppningsvis kommer respondenternas svar och efterföljande analysarbete att bidra med insikter till tjänstemän och politiker om hur kommunerna kan bli mer attraktiva att bo i. Verkar det exempelvis vara möjligt att locka fler unga vuxna att bo kvar i/flytta till kommunerna, eller handlar det om att tänka om? Kanske är det en trivsamt uppväxtmiljö som bör få mer fokus, då det enligt teoribildning ökar möjligheten till att fler återflyttningar sker framöver när fasen ”att slå sig ned” är aktuell? Kanske vore likaså fokus på en trivsamt miljö för småföretagare lönsamt, med tanke på den avlägsna landsbygd som Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun trots allt är (enligt en teoretisk definition)? Enligt tidigare forskning har nämligen den avlägsna landsbygden lättast att locka till sig äldre individer och egna företagare. Det förklaras av att ingendera är beroende av den lokala arbetsmarknaden. Äldre individer är i dagsläget redan en grupp som kommunerna lockar till sig, i synnerhet Lysekils och Sotenäs kommun. Hur ser det då ut med de egna företagarna? Är kommunerna attraktiva för dem? Genom bra informations- och kommunikationsteknologi (IKT) och en gynnsamt nätverksanda, kan kommunerna kanske åstadkomma en liknande utveckling som Gnosjö och dylika exempel? Det skulle i sin tur sannolikt lägga grund för en mer heterogen ålderssammansättning i kommunerna. Det vore ovärderligt för kommunerna, menar jag. Den risk som idag är överhängande om att befolkningspyramiderna framöver kan komma att inta formen av en kantarell, i synnerhet i Lysekils och Sotenäs kommun, är något som bör tas på allvar.

9.2 Fortsatt forskning

För att verkligen nå förståelse om flyttströmmarna till och från Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun bör ett integrativt forskningsperspektiv intas. Det uppnås genom att komplettering sker via kvalitativa studier i form av intervjuer/utförliga enkätundersökningar med in- och utflyttare. På så vis kan bland annat kunskap uppnås

om ”undanträngningseffekten” råder eller inte i kommunerna (Munkedals kommun undantaget då fritidshusdensiteten där är låg). I fråga om undanträngningsteorin bör intervjuer/enkätundersökningar delvis vara av *deduktivt* slag, det vill säga att studien antingen bekräftar eller emotsäger teorin. I övrigt bör intervjuer/enkätundersökningar bedrivas utifrån en utforskande *induktiv* ansats, vilket innebär att forskaren/utredaren genom insamlad data föreslår hypoteser. Det är trots allt på det vis att kommunerna inte vet vad det är som flyttmotiverar in- och utflyttare (varför spekulering uppstår). Enkätundersökningar ska enligt plan sändas ut till in- och utflyttare i samtliga av norra Bohusläns kommuner, våren 2012. De avser söka svar om flyttmotiv. Det är, som jag ser det, en högrelevant satsning, särskilt för avbefolkningskommunerna Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun. Enkätundersökningarna kommer sannolikt bidra med viss insikt hos tjänstemän och politiker om vad det är som är kommunernas styrkor respektive svagheter - och därmed vad som bör förbättras/förändras respektive vilka värden kommunerna bör slå vakt om. Utöver det analytiska arbete som kommer bedrivas av tjänstemän i kommunerna, analyseras enkätundersökningarna även med fördel av någon migrationsforskare. Det borde vara av intresse för såväl kommunerna som för migrationsforskningen. Möjligheten att bedriva forskning har garanterats genom att det i enkätbrevet lyfts fram att enkätundersökningarna även kan komma att utgöra underlag för forskning om flyttmotiv.

Det vore relevant att studera vad kommunerna gör idag för att få fler att bo kvar/flytta in? Hur ser exempelvis företagsklimatet ut? Med tanke på att Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun enligt ett teoretiskt begrepp är att förstå som avlägsen landsbygd, är det utöver gruppen äldre/pensionärer sannolikt primärt egna företagare som de har möjlighet att locka som kvarboende/nya helårsboende. Ingenting är nämligen beroende av den lokala arbetsmarknaden. Hur ser företagsklimatet ut idag och hur ser egna företagare på möjligheterna till att starta/utveckla sina verksamheter i kommunerna? Hur ser framgångssagan bakom Gnosjö och dylika exempel ut? Vad har kommunerna gjort för att nå framgång och vilka var grundförutsättningarna? Det kan sannolikt finnas en stor vinning att hämta i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun om småföretagsklimatet utvecklas, varmed forskning härom vore på sin plats.

Det vore även av stort värde att studera vad kustkommunerna Lysekils, Sotenäs, Strömstad och Tanum gör när det kommer till bostadssituationen idag. Hur många hyresrätter kan erbjudas till mindre hushåll, barnfamiljer och unga vuxna? Hur många tomter och hus erbjuds till rimliga priser för individer med medellåg/medelhög förvärvsinkomst? Kan boplikt eller annan form av mer styrande bostadsplanering tänkas vara ett alternativ i kommunernas attraktiva områden? Vad talar för respektive mot en starkare reglering av bostadsmarknaden – varför, och enligt vilka perspektiv?

Referenser

Litteratur och artiklar

- Amcoff Jan (2008), *Vad händer med landsbygdens befolkning?* ur Formas Fokuserar *Ska hela Sverige leva*, Formas, Stockholm
- Arén Hans (2004), *Semesterparadiset*, ingår i Arén Hans, Carlsson Helene, Sandahl Marika (2004), *Bohuslän*, (Red.) Tynderfeldt Bo, Bilda Förlag, Nacka
- Arén Hans (2004), *Skärgårdslivets förändring*, ingår i Arén Hans, Carlsson Helene, Sandahl Marika (2004), *Bohuslän*, (Red.) Tynderfeldt Bo, Bilda Förlag, Nacka
- Bengtsson Tommy & Kirk Scott (2010), *The ageing population*, ingår i Bengtsson Tommy (2010) *Population Ageing – A Threat to the Welfare State? The Case of Sweden*, Springer, New York
- Bjereld Ulf m.fl. (2009), *Varför vetenskap*, Studentlitteratur, Lund
- Boyle Paul, Halfrace Keith & Robinsson Vaughan (1998), *Exploring Contemporary Migration*, Eastbourne, CPI Antony Rowe
- Carlsson Helene, *Seklernas Bohuslän*, ingår i Arén Hans, Carlsson Helene, Sandahl Marika (2004), *Bohuslän*, (Red.) Tynderfeldt Bo, Bilda Förlag, Nacka
- Danemark Berth m.fl. (2007) *Att förklara samhället*, Holmbergs, Malmö
- Ek Richard & Hultman Johan (2007), *Produktgörandet av platser: En introduktion* ingår i Richard Ek & Hultman Johan (Red.) *Plats som Produkt*, Studentlitteratur, Polen
- Esaiasson Peter m.fl. (2010), *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Nordstedts Juridik AB, Vällingby
- Fischer Peter, Malmberg Gunnar (2002), *När alla ska flytta men ingen gör det*, ingår i Malmberg Gunnar (red) (2002), *Befolkningen spelar roll!*, Serie: GERUM- kulturgeografi, 2002:3, Umeå
- Fransson Urban (2004), *Inledning* ingår i *Äldrelandskapet – Äldres boende och flyttningar*, Uppsala Universitet, Uppsala
- Fransson Urban (2004), *Lokal omflyttning och regional migration bland äldre – en översikt* ingår i *Äldrelandskapet – Äldres boende och flyttningar*, Uppsala Universitet, Uppsala
- Frändberg Lotta, Thulin Eva, Vilhelmsson Bertil (2005), *Rörlighetens omvandling – om resor och virtuell kommunikation – mönster, drivkrafter, gränser*, Studentlitteratur, Lund
- Gren Martin & Hallin Per-Olof (2003), *KULTURGEOGRAFI – en ämnesteoritisk introduktion*, Lund, Wallin & Dalholm Boktryckeri AB
- Götell Peter (2011-08-18), *Kan hela Sverige leva?*, Bohusläningen, s.1
- Hall Michael C, Müller K Dieter (2004), *Introduction: Second Homes, Curse or Blessing? Revisited*, ingår i Hall Michael C & Müller K. Dieter (eds.), *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*, Channel View, Clevedon
- Hartman Jan (2004), *Vetenskapligt tänkande – Från kunskapsteori till metodteori*, Studentlitteratur, Lund
- Hjort Susanne (2005) *Rural migration in Sweden – a new green wave or a blue ripple?*, GERUM, Kulturgeografiska institutionen, Umeå Universitet, Umeå
- Hjort Susanne & Malmberg Gunnar (2005), *The attraction of the rural – characteristics of rural migrants in Sweden*, ingår i Hjort Susanne (2005) *Rural migration in Sweden – a new green wave or a blue ripple?*

Hägred Ulrika m.fl. (2006), *Boendeplanering – en strategisk fråga för kommunen*, Boverket, Karlskrona

Johansson Martina & Jonasson Fredrik (2010), *Norra Bohuslän planerar för en positiv befolkningsutveckling – Analys av norra Bohusläns planstrategier i ljuset av tidigare forskning om flyttmotiv och flyttbenägenhet, i Sverige under 2000- talet*, C-uppsats, 2011:4, Göteborgs Universitet, Handelshögskolan

Korpi Martin (2002), *Svenskt befolkningsekonomiskt tänkande – En översikt 1900- 1980*, ingår i Malmberg Bo & Sommestad Lena, *Befolkning och välfärd – Perspektiv på framtidens välfärdspolitik*

Lindh Thomas (2002), *Befolkningens åldersstruktur och ekonomi*, ingår i Malmberg Bo & Sommestad Lena (2002), *Befolkning och välfärd – Perspektiv på framtidens välfärdspolitik*, Institutet för framtidsstudier, 2002

Lindh Thomas (2002), *Åldersstrukturen och de offentliga finanserna*, ingår i Molander Per & M Andersen Torben (2002), *Alternativ i välfärdspolitiken*, SNS Förlag, Stockholm

Lindgren Urban m.fl. (2000) *Flytta eller pendla?* ingår i Malmberg Gunnar (red) (2002), *Befolkningen spelar roll!*, Serie: GERUM- kulturgeografi, 2002:3, Umeå universitets tryckeri, Umeå

Lundholm Emma (2007), *New Motives for Migration? On interregional Mobility in the Nordic Context*, Arkitektkopia, Umeå

Malmberg Bo & Sommestad Lena (2002), *Befolkning och välfärd – Perspektiv på framtidens välfärdspolitik*, Institutet för framtidsstudier, Stockholm

Malmberg Gunnar (red) (2002), *Befolkningen spelar roll!*, GERUM- kulturgeografi, 2002:3, Umeå universitets tryckeri, Umeå

Malmberg Gunnar, Sandberg Linda, Westin Kerstin (2005), *Den goda platsen – Platsanknytning och flyttningsbeslut bland unga vuxna i Sverige*, Print & Media 2000, Umeå

Marjavaara Roger (2008), *SECOND HOME TOURISM – The Root to Displacement in Sweden?*, Arkitektkopia, Umeå,

Marjavaara Roger (2008), *Route to Destruction? Second Home Tourism in Small Island Communities*, ingår i Marjavaara Roger (2008), *SECOND HOME TOURISM – The Root to Displacement in Sweden?*, Arkitektkopia, Umeå,

Marjavaara Roger (2008), *The Displacement Myth: Second Home Tourism in the Stockholm Archipelago*, ingår i Marjavaara Roger (2008), *SECOND HOME TOURISM – The Root to Displacement in Sweden?*, Arkitektkopia, Umeå,

Müller K. Dieter & Hall Michael C. (2004) *Introduction: Second Homes, Curse or Blessing? Revisited*, ingår i Hall Michael C & Müller K. Dieter (eds.), *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*, Channel View, Clevedon

Müller K. Dieter, Hall Michael C & Keen Donna (2004), *Second Home Tourism Impact, Planning and management*, ingår i Hall Michael C & Müller K. Dieter (eds.), *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*. Channel View, Clevedon

Müller K Dieter (2004), *Second Homes in Sweden: Patterns and Issues*, ingår i Hall Michael C & Müller K. Dieter (eds.), *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*, Channel View, Clevedon

Müller K Dieter & Jansson Bruno (2004), *Second Home Plans Among Second Home Owners in Northern Europe's Periphery*, ingår i Hall Michael C & Müller K. Dieter (eds.), *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*. Channel View, Clevedon

Müller Dieter K. (2008), *Fritidsboende – slumrande resurs för landsbygdskommuner*, ingår i Forskningsrådet formas, Formas Fokuserar, *Ska hela Sverige leva?*, Formas, Stockholm

- Niedomysl Thomas (2006), *Migration and place attractiveness*, Geografiska regionstudier 68, Uppsala
- Niedomysl Thomas (2005), *Tourism and Interregional Migration in Sweden: an Explorative Approach*, ingår i Niedomysl Thomas (2006), *Migration and place attractiveness*, Geografiska regionstudier 68, Uppsala
- Niedomysl Thomas (2006), *How migrants with "choices" choose their destination: towards a conceptual framework of place attractiveness and migration*, ingår i Niedomysl Thomas (2006), *Migration and place attractiveness*, Geografiska regionstudier 68, Uppsala
- Niedomysl Thomas (2005), *Tourism and Interregional Migration in Sweden: an Explorative Approach*, ingår i Niedomysl Thomas (2006), *Migration and place attractiveness*, Geografiska regionstudier 68, Uppsala
- Nilsson Karina (2002), *När kvinnor och män flyttar – migration, hushållstyp och inkomstutveckling* ingår i Malmberg Gunnar (red) (2002), *Befolkningen spelar roll!*, Serie: GERUM- kulturgeografi, 2002:3, Umeå universitets tryckeri, Umeå
- NUTEK (2001) *Migration, demografi och tillväxt- Hur flyttningar och åldersstrukturer påverkar regionernas ekonomiska tillväxt*, NUTEK Förlag, Stockholm
- Saarinen Jarkko, Hall C. Michael, Müller K. Dieter (2009), *Second Homes in the Nordic Countries*, ingår i *NORDIC TOURISM Issues and Cases*, Storbritannien, MPG Books Ltd
- Springfeldt Peter & Öberg Sture (1997), *Sveriges National Atlas, Befolkningen*, Höganäs: SNA:s förlag, Stockholm
- Rydqvist Annette m.fl. (2005), *Boendeplanering i praktiken – en vägledning till statistiken*, Boverket, Karlskrona
- Thurén Torsten (2009), *Vetenskapsteori för nybörjare*, Liber AB, Malmö
- Wahlgren Lars (2008), *SPSS steg för steg*, Studentlitteratur AB, Lund
- Wahlström Bengt (2002), *Guide till Upplevelsesamhället – Från musik och museer till sushi och spa*, SNS Förlag, Stockholm
- Wetterberg Gunnar (2008), *Efter fyrtioalisterna*, Ozgraf, Polen

Internetkällor

- Amcoff Jan & Niedomysl Thomas (2010), *Is there a hidden potential for rural population growth in Sweden?* Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier 2010:2, [http://composit.dimea.se/filebank/files/20100504\\$091956\\$fil\\$WDKDgX2LTfL1562W9Ps.pdf](http://composit.dimea.se/filebank/files/20100504$091956$fil$WDKDgX2LTfL1562W9Ps.pdf) (2011-01-01)
- Anderson Ann-Carin & Rosenblom Anna (2010), Rapport från projektet Kustzonsplanering och Landsbygdsutveckling i norra Bohuslän, *Rapport nulägesgruppen – Antal Vistande samt boende och byggande 1975- 2005*, Tillväxt Bohuslän, <http://www.tillvaxtbohuslan.se/download/19660/nulagesgruppenslutversionmedbilagor.pdf> (2011-11-20)
- Andersson Thomas (2011-05-24), *Invånartalet i Lysekil nu lägre än då Scanraff byggdes*, Lysekilsposten, <http://www.lysekilsposten.se/cms/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2939&cntnt01returnid=52> (2011-06-01)
- Bengtsson Tor (2003), SCB, Demografiska rapporter 2003:2, Demografisk analys och jämställdhet, *Flyttströmmar i Sverige 1999-2001*, <http://www.scb.se/statistik/BE/BE0701/2000I02/BE51ST0302.pdf> (2011-06-01)

- Glesbygdsverket (2007) *Kartläggning av strategier för att öka befolkningen i kommuner och regioner*, http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer-arkiv/gbv/rapporter/2007/Kartlaeggning_av_strategier_foer_att_oeka_befolkningen.pdf (2011-01-09)
- Hjort Susanne (2009), *Socio- economic Differentiation and Selective Migration in Rural and Urban Sweden*, 61 sidor, www.umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:233762/FULLTEXT01 (2010-10-28)
- Høgni Kalsø Hansen & Nedomysl Thomas, (2008), *Migration of the creative class: evidence from Sweden*, 16 sidor, nerladdad via "joeg.oxfordjournals.org" på Göteborgs Universitet (2010-10-21)
- Jan Cederwärm m.fl. (2001), Glesbygdsverket och Arkitekturåret 2001, *Planering för åretruntboende kust och skärgård* (2001), <http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer-arkiv/gbv/rapporter/2001/aretruntboende-i-skargard-01.pdf> (2011-01-09)
- Johansson Anna Karin, Stenbacka Susanne (2001), *Sex inflyttningsrika bygder – en intervjustudie*, <http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer-arkiv/gbv/rapporter/2001/sex-inflyttningsrika-bygder-en-intervjustudie-01.pdf>, Glesbygdsverket, (2011-01-06)
- Karlsens Grethe (2006), *Skal det bo folk i husan? Bo- og driveplikta i et diskursanalytisk perspektiv*, <http://www.ub.uit.no/munin/bitstream/10037/309/1/thesis.pdf>, Tromsø Universitet (2011-02-03)
- Lysekils kommuns hemsida: www.lysekil.se (2011-04-27)
- Marjavaara Roger (2008) *SECOND HOME TOURISM – The root to displacement in Sweden?* 89 sidor, <http://www.dissertations.se/dissertation/5a881a3682/>, (2010-10-20)
- Marjavaara Roger, Müller Dieter, Nordin Urban. (2010), *Fritidsboendes relationer till den svenska landsbygden – Resultat av en enkät bland svenska fritidshusägare*, <http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:314953>, Kulturgeografiska institutionen, GERUM Kulturgeografisk arbetsrapport 2010-04-15 (2011-12-01)
- Mattson Tillberg Karin (2004), *Hästar lockar kvinnor till landsbygden – en studie av hästägare och hästgårdar i Leksands kommun*, Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala Universitet, <http://www.ibf.uu.se/PUBL/Wp/wp45.pdf>, (2011-09-15)
- Müller Dieter K, Nordin Urban, Marjavaara Roger, (2009), *Fritidsboendes relationer till den svenska landsbygden Resultat av en enkät bland svenska fritidshusägare*, Kulturgeografiska institutionen, Umeå, <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:314953/FULLTEXT01> (2010-12-20)
- Müller Dieter K (2010), *Delårsboende som resurs för tillväxt och utveckling i norra Bohuslän – Resultat av en enkätundersökning*, Kulturgeografiska institutionen, Umeå, <http://www.tillvaxtbohuslan.se/download/20898/resultatenkatdmuller20100401.pdf> (2011-01-07)
- Munkedals kommuns hemsida: www.munkedal.se (2011-04-27)
- Nedomysl Thomas (2010), *How migration motives Change Over Migration Distance: Evidence on Variation Across Socio- Economic and Demographic Groups*, ingår i *Regional Studies*, Institutet för framtidsstudier, <http://dx.doi.org/10.1080/00343401003614266> , (2011-09-15)
- Nordin Urban, Müller Dieter K. & Marjavaara Roger (2010), *Fritidsboendes relationer till den svenska landsbygden – Resultat av en enkät bland svenska fritidshusägare*, <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:314953/FULLTEXT01>, (2011-01-09)
- Regionfakta (2011-10-01), www.regionfakta.com, Gå till: "Västra Götaland", "Befolkning och hushåll", "Småhus per kommun"
- Saluveer Keili Jögeva (2010), *Till och från Västra Götaland – En rapport om flyttströmmar*, Västra Götalandsregionen, Rapport 2010:1, Tillväxt och utveckling, <http://www.vgregion.se/Pages/192696/FlyttstudieSlutversion.pdf> (2011-06-01)

SCB (2011-05-20), "Befolkning", "Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968-2010", "Folkmängden efter kommun, civilstånd och kön. Ålder 1968 2010", "Strömstad" + "Tanum", "Totalt", "1990- 2010"

SCB, Enheten för befolkningsstatistik (2010), *Inrikes omflyttning*, http://www.scb.se/Statistik/BE/BE0101/2010A01L/Inrikes_omflyttning.pdf, (2011-10-30)

SCB, Kommunfakta, <http://www.h.scb.se/kommunfakta/> "Samlade kommunfakta för de kommuner som beställt", "Lysekil 1484" (2010), "Munkedal 1430" (2010), "Sotenäs 1427" (2010), "strömstad 1486" (2009), "Tanum 1435" (2010), (2011-04-27)

SCB (2011), *Marknadsprofiler – Produktkatalog, En bit av Sverige – eller Sverige i bitar* (2011), http://www.scb.se/Grupp/Produkter_Tjanster/Skraddarsydd/Regionala_produkter/Marknadsprofiler/Produkt110222.pdf (2011-09-15)

SCB (2011), *Prisomräknaren- räkna på inflationen*, <http://www.scb.se/Pages/PricesCrib.aspx?id=258649> (2011-06-07)

Sotenäs kommun, *Översiktsplan för Sotenäs kommun* (2010), Utställningshandling, mars 2010

Sotenäs kommuns hemsida: www.sotenas.se (2011-04-27)

Strömstads kommuns hemsida: www.stromstad.se (2011-04-27)

Soovik Magnus (2010-08-18), *I Bärfendal klättrar man bäst i Sverige*, Bohusläningen <http://bohuslaningen.se/nyheter/munkedal/1.926183-i-barfendal-klattar-man-bast-i-sverige> (2011-10-10)

Tanums kommuns hemsida: www.tanum.se (2011-04-27)

Tillväxt Bohuslän (2010), Rapport från projektet Kustzonsplanering och Landsbygdsutveckling i norra Bohuslän, *Boende helår/delår – Vägen till fler helårsboende i norra Bohuslän*, <http://www.tillvaxtbohuslan.se/download/19652/boendehelardelarslutversion.pdf> (2010-12-05)

Palm Lis m.fl., Tillväxt Bohuslän (2008), Rapport från projektet Kustzonsplanering och Landsbygdsutveckling i norra Bohuslän, *Omvärldsanalys för norra Bohuslän – Vilka trender i omvärlden påverkar norra Bohusläns attraktivitet?* <http://www.tillvaxtbohuslan.se/download/19662/omvarldsanalysfornorrabohuslanslutversion.pdf> (2011-11-20)

Andra källor

Samtal med en helårsboende i Sotenäs kommun, sommaren 2011

Samtal med norra Bohusläns kommunchefer, 14 mars 2001, Munkedals kommunhus

Bilaga 1

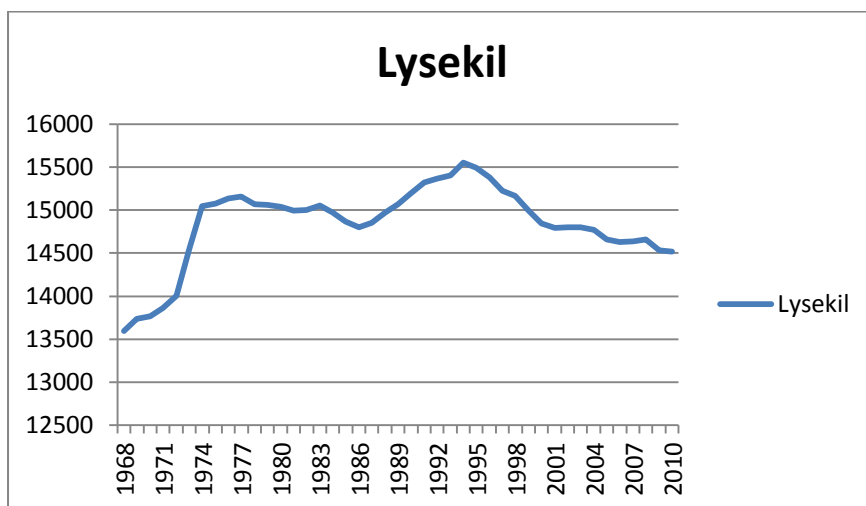

Diagram. Befolkningsutvecklingen i Lysekil, 1968- 2010

Källa: SCB¹⁹⁴, data bearbetad i Excel

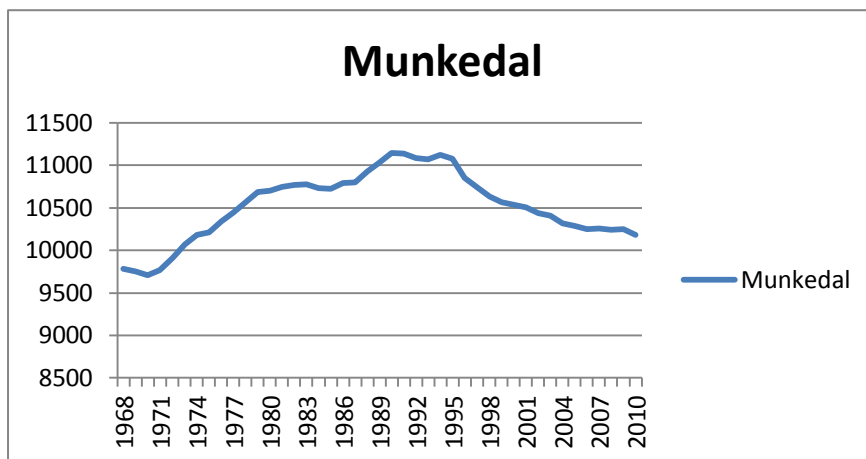

Diagram. Befolkningsutvecklingen i Munkedal, 1968- 2010

Källa: SCB¹⁹⁵, data bearbetad i Excel

¹⁹⁴ SCB, "Befolkning", "Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968-2010", "Folkmängden efter kommun, civilstånd och kön. Ålder 1968-2010", "Lysekil" (2011-05-20)

¹⁹⁵ Ibid. Not: "Munkedal" istället för "Lysekil" (2011-05-20)

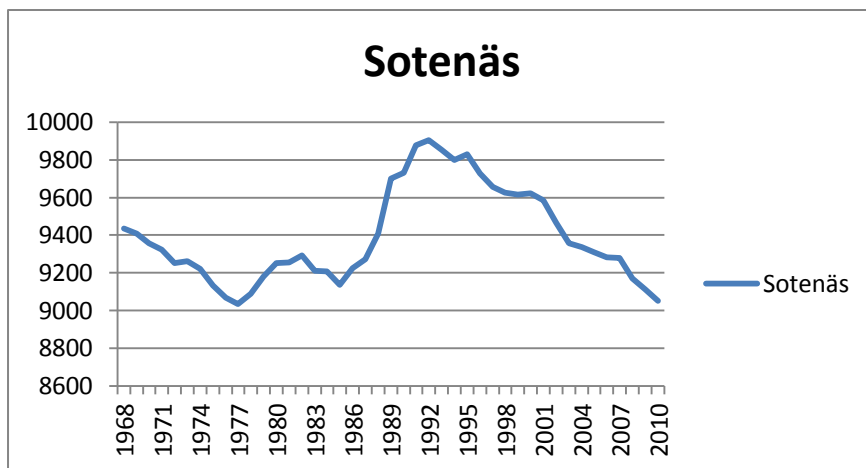

Diagram. Befolkningsutvecklingen i Sotenäs, 1968- 2010

Källa: SCB¹⁹⁶, data bearbetad i Excel

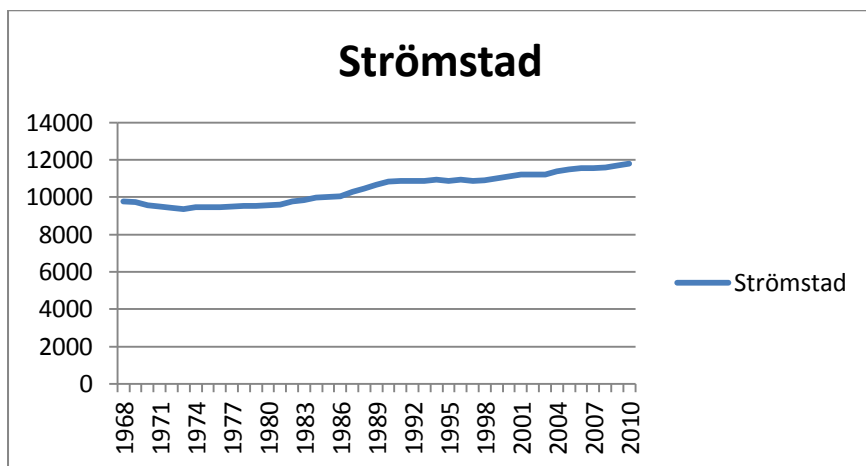

Diagram. Befolkningsutvecklingen i Strömstad, 1968- 2010

Källa: SCB¹⁹⁷, data bearbetad i Excel

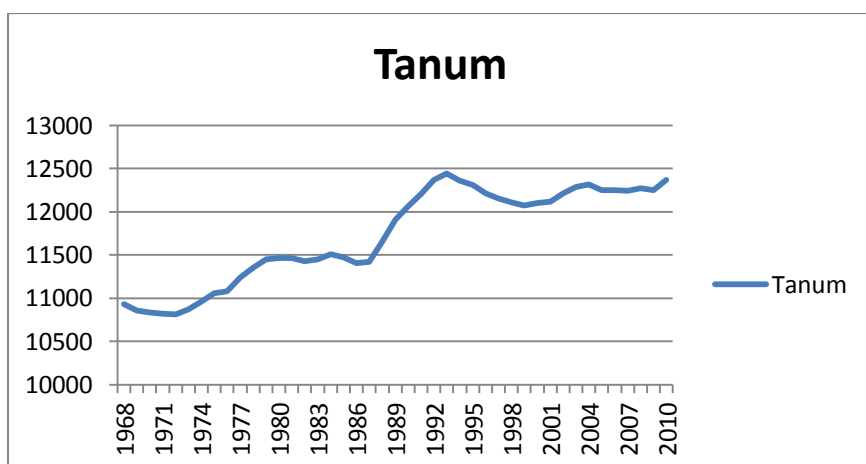

Diagram. Befolkningsutvecklingen i Tanum, 1968- 2010

Källa: SCB¹⁹⁸, data bearbetad i Excel

¹⁹⁶ SCB, "Befolkning", "Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968-2010", "Folkmängden efter kommun, civilstånd och kön. Ålder 1968-2010", "Sotenäs" (2011-05-20)

¹⁹⁷ Ibid. Not "Strömstad" istället för "Sotenäs" (2011-05-20)

¹⁹⁸ Ibid. Not: "Tanum" istället för "Sotenäs" (2011-05-20)

Bilaga 2

Vistande i norra Bohuslän samtidigt per dag i juli 2011*						
	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Norra Bohuslän
Antal hus/lyht/bäddar/gpl/campingenheter						
Småhus helår	4092	2897	4024	3169	4154	18336
Lägenheter	3301	1131	1275	2950	1226	9883
Småhus fritid	3253	852	2459	2690	4606	13860
Campingenheter	406	20	1399	2377	2209	6411
Gästbåtplatser	634	0	1365	885	788	3672
Antal bäddar Hotell/Vandrarhem/Stugby	1172	542	3157	4132	2037	11040
Antal vistande personer						
Folkbokförda	14521	10181	9052	11808	12370	57932
Delårsboende	9759	2556	7377	8070	13818	41580
Campingboende	1218	60	4197	7131	6627	19233
Boende gästbåtplats	1902	0	4095	2655	2364	11016
Boende naturhamnar	3804	0	8190	5310	4728	22032
Antal boende på hotell/vandrarhem/stug	1172	542	3157	4132	2037	11040
Släkt/vänbesök	5342	2802	3606	4373	5761	21884
Dagbesökare	3163	813	4176	4319	4818	17289
TOTALT	40 881	16 954	43 850	47 798	52 523	202 006

* Underlag för bostadsbestånd och antalet folkbokförda samt antalet delårsboende lutar sig dock mot statistik från 2010

Tabell. Uppskattning av antalet vistande i norra Bohuslän en dag i juli månad, 2011
 Källa: Uppdatering av vistandestatistik utförd av Johansson Martina, december 2011¹⁹⁹

¹⁹⁹ För information om uppdateringen av vistandestatistiken såsom metod och källor, se: Rosenblom Anna och Andersson Ann-Carin (2010), Rapport från projektet Kustzonsplanering och Landsbygdsutveckling i norra Bohuslän 2010-01-16, *Rapport nulägesgruppen – Antal Vistande samt boende och byggande 1975- 2005*, <http://www.tillvaxtbokuslan.se/download/19660/nulagesgruppenslutversionmedbilagor.pdf> (2011-11-20)

Bilaga 3

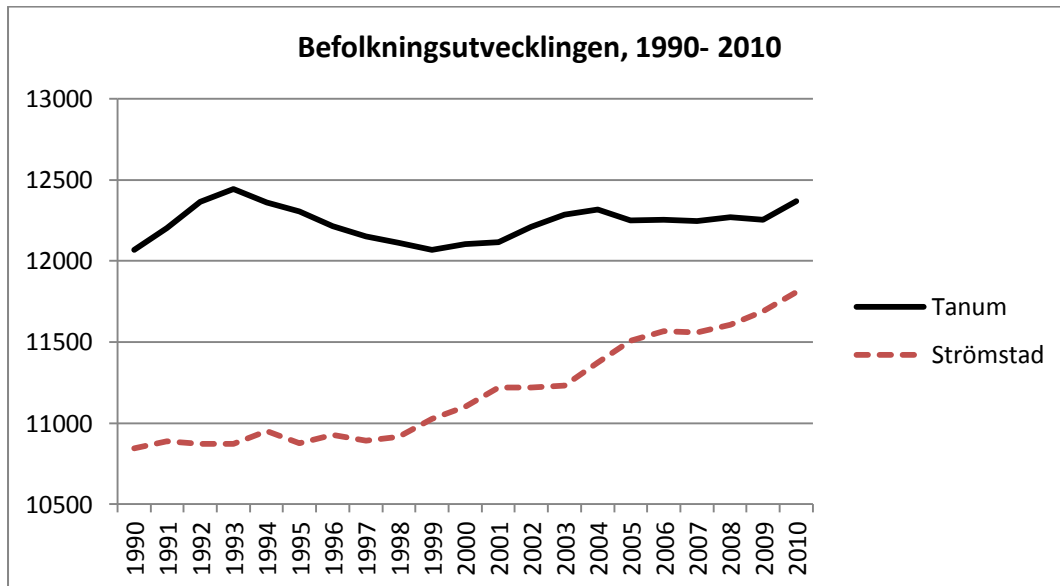

Diagram. Befolkningsutvecklingen i Strömstads och Tanums kommun, 1990- 2010

Källa: SCB (110520)²⁰⁰, data bearbetad i Excel

²⁰⁰ SCB, "Befolkning", "Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968-2010", "Folkmängden efter kommun, civilstånd och kön. Ålder 1968 2010", "Strömstad" + "Tanum", "Totalt", "1990- 2010"(2011-05-20)

Bilaga 4

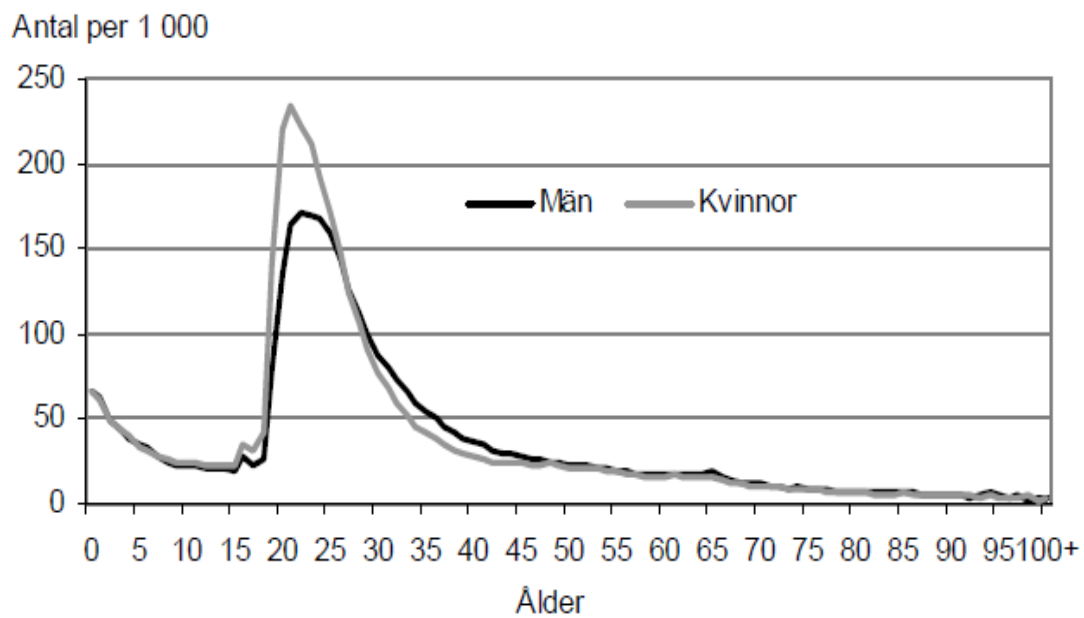

Diagram. Flyttintensitet för flyttare över kommungräns, 1999- 2001

Källa: SCB²⁰¹

²⁰¹ SCB (2003), *Flyttströmmar i Sverige 1999-2001, Demografiska rapporter 2003:2*, s.8 (2011-10-30)

Bilaga 5

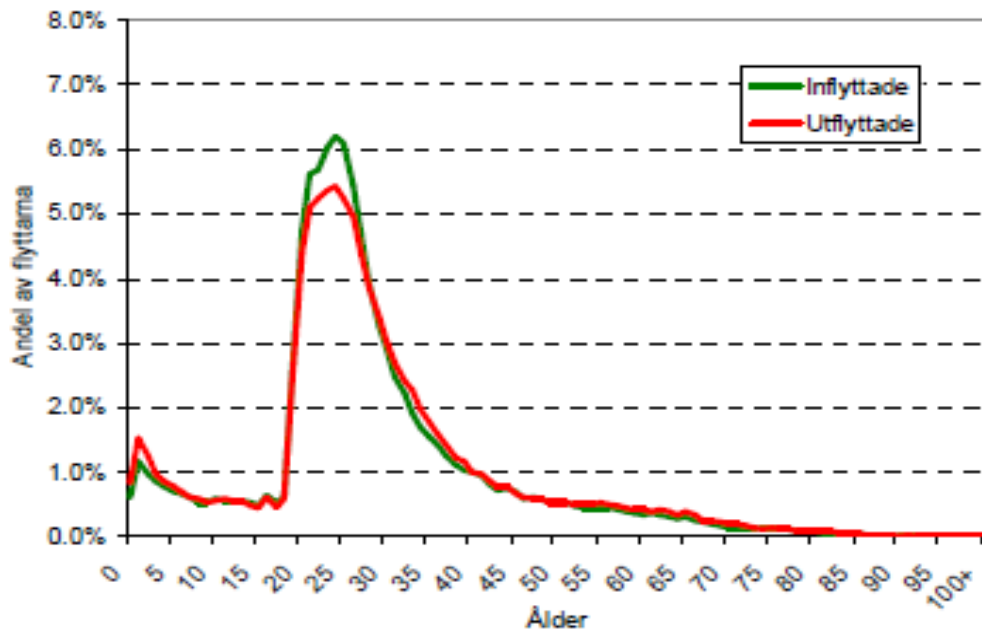
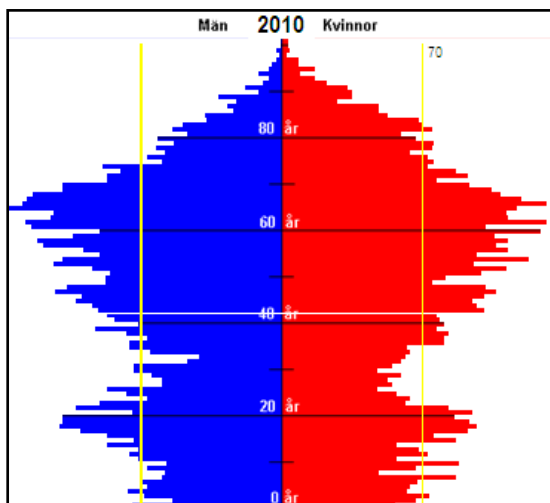

Diagram. Flyttintensitet för flyttare till och från Västra Götaland, 1997- 2007

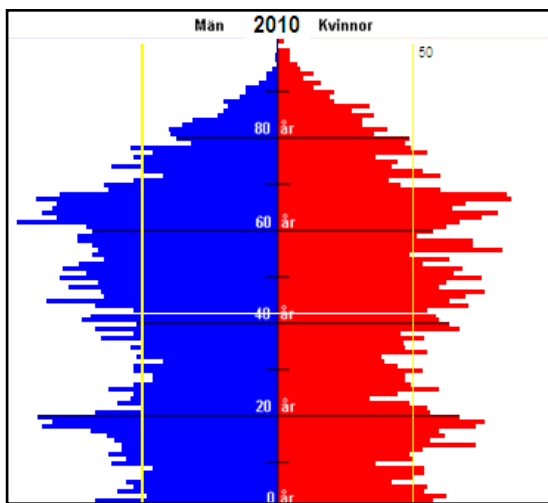
Källa: Saluveer Keili Jögeva²⁰²

²⁰² Saluveer Keili Jögeva (2010), *Till och från Västra Götaland – En rapport om flyttströmmar*, S.10

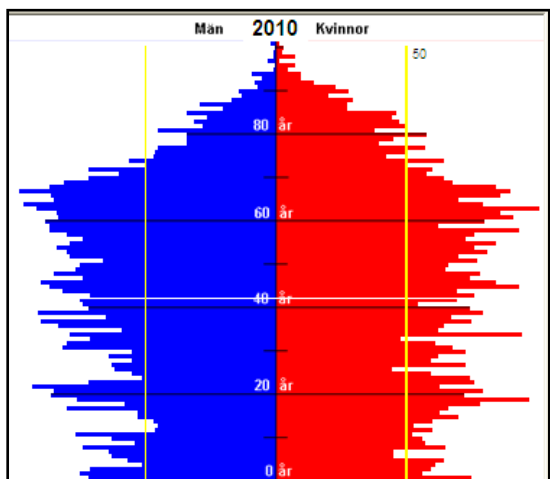
Bilaga 6

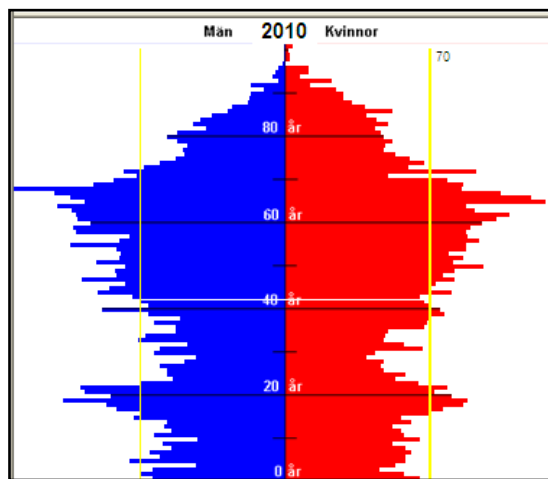
Figur: Lysekils befolkningspyramid, 2010
Källa: SCB²⁰³

Figur: Munkedals befolkningspyramid, 2010
Källa: SCB²⁰⁴

Figur: Strömstads befolkningspyramid, 2010
Källa: SCB²⁰⁵

Figur: Tanums befolkningspyramid, 2010
Källa: SCB²⁰⁶

²⁰³ SCB databas, <http://www.h.scb.se/kommunfakta/pyramider/index.asp>, "Pyramider för kommuner", "Lysekil", "2010" (2011-08-01)

²⁰⁴ SCB databas, <http://www.h.scb.se/kommunfakta/pyramider/index.asp>, "Pyramider för kommuner", "Munkedal", "2010" (2011-08-01)

²⁰⁵ SCB databas, <http://www.h.scb.se/kommunfakta/pyramider/index.asp>, "Pyramider för kommuner", "Strömstad", "2010" (2011-08-01)

²⁰⁶ SCB databas, <http://www.h.scb.se/kommunfakta/pyramider/index.asp>, "Pyramider för kommuner", "Tanum", "2010" (2011-08-01)

Bilaga 7

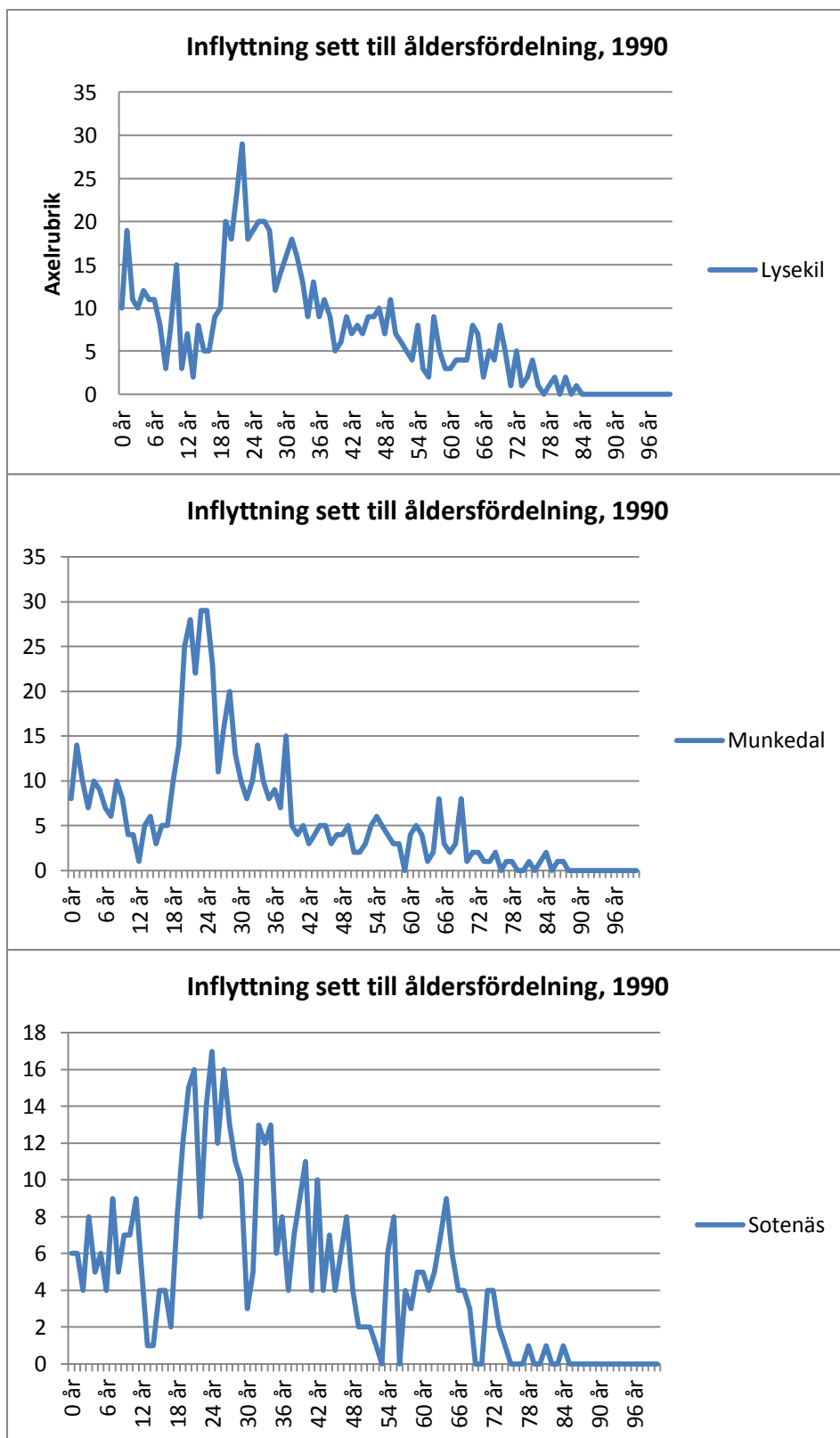

Diagram. inflyttning sett till ålder i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 1990

Källa: SCB²⁰⁷, data bearbetad i Excel

²⁰⁷ SCB databas, "Befolkning", "Flyttningar efter region, ålder och kön. År 1996-2010", "Flyttningar efter kommun, ålder och kön. Ålder 1996-2010", Välj: "Inflyttade", "Lysekil", "Munkedal" och "Sotenäs", "0-100 år", "2010" (2011-05-20)

Bilaga 8

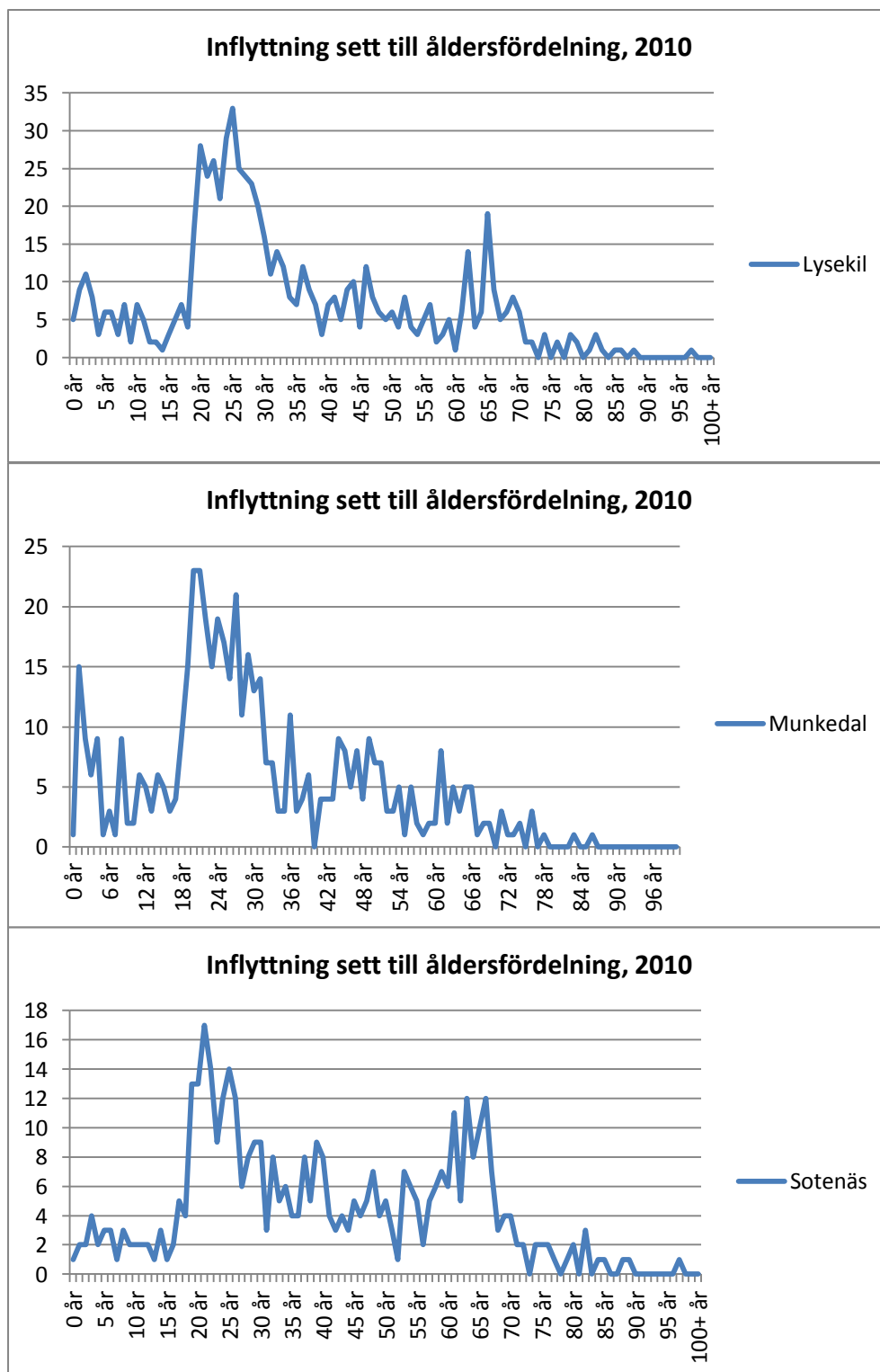

Diagram. inflyttning sett till ålder i Lysekils, Munkedals och Sotenäs kommun, 2010

Källa: SCB, data bearbetad i Excel²⁰⁸

²⁰⁸ SCB databas, "Befolkning", "Flyttningar efter region, ålder och kön. År 1996-2010", "Flyttningar efter kommun, ålder och kön. Ålder 1996-2010", Välj: "Inflyttade", "Lysekil", "Munkedal" och "Sotenäs", "0-100 år", "2010" (2011-05-20)

Bilaga 9

Tabell. Familjetyp 1992 före inflyttning, kommunspecifik data

Familjetyp hos inflyttare angivet i procent (antal inom parentes)	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt
Gifta utan hemmaboende barn	10 (41)	4,8 (14)	16,5 (49)	10,5(104)
Gifta med minst ett hemmaboende barn under 18 år	8,2 (33)	10,7 (31)	11,7 (35)	10 (99)
Gifta vars yngsta hemmaboende son/dotter är 18 år eller äldre	6,3 (25)	5,5 (16)	10,4 (31)	7,3 (72)
Sambo med minst ett hemmaboende barn under 18 år	6 (23)	4,8 (14)	3,5 (10)	4,8 (47)
sambo (med gemensamt barn) vars yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre	0,25 (1)	1,4 (4)	0,7 (2)	0,7 (7)
Ensamstående far med minst ett hemmaboende barn under 18 år	0,75 (3)	0 (0)	0,35 (1)	0,4 (4)
Ensamstående far vars yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre	1 (4)	1 (3)	1,3 (4)	1,1 (11)
Ensamstående mor med minst ett hemmaboende barn under 18 år	6,1 (24)	5,9 (17)	4,7 (14)	5,5 (55)
Ensamstående mor vars yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre	1,5 (6)	3,5 (10)	3,3 (10)	2,6 (26)
Ensamstående övriga (inkl. kategorierna sambo utan barn och sambo utan gemensamma barn) ²⁰⁹	42,5(169)	39,8 (115)	35,2(105)	39,7(389)
Ej fastställda	17,5 (70)	22,5 (65)	12,4 (37)	17,4(172)
Totalt	100 (399)	100 (289)	100 (298)	100(986)

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

²⁰⁹ Se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp

Bilaga 10

Tabell. Familjetyp 1992 före utflyttning, kommunspecifik data

Familjetyp hos utflyttare, angivet i procent (antal i parentes)	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt
Gifta utan hemmaboende barn	6,8 (30)	8,6 (30)	8,4 (25)	7,9(85)
Gifta med minst ett hemmaboende barn under 18 år	18,2(80)	14,6 (51)	13,8 (41)	15,9(172)
Gifta vars yngsta hemmaboende son/dotter är 18 år eller äldre	12,8(56)	14 (49)	10,7 (30)	12,5(135)
Sambo (med gemensamt barn) utan hemmaboende barn	0,2 (1)	0,2 (1)	0 (0)	0,2 (2)
Sambo med minst ett hemmaboende barn under 18 år	4,8 (21)	4,9 (17)	3 (9)	4,3 (47)
Sambo (med gemensamt barn) vars yngsta hemmaboende son/dotter är 18 år eller äldre	0,7 (3)	0,6 (2)	0 (0)	0,5 (5)
Ensamstående far med minst ett hemmaboende barn under 18 år	0,45 (2)	0,85 (3)	1,3 (4)	0,8 (9)
Ensamstående far vars yngsta hemmaboende son/dotter är 18 år eller äldre	0,9 (4)	1,7 (6)	3 (9)	1,7 (19)
Ensamstående mor med minst ett hemmaboende barn under 18 år	4,3 (19)	5,7 (20)	6,4 (19)	5,4 (58)
Ensamstående mor vars yngsta son/dotter är 18 år eller äldre	3,2 (14)	2,3 (8)	3,4 (10)	3 (32)
Ensamstående övriga (inkl. kategorierna sambo utan barn och sambo utan gemensamma barn) ²¹⁰	30,8(135)	32,4 (113)	30,9 (92)	31,4(340)
Ej fastställda	16,7 (73)	14 (49)	18,8 (56)	16,5(178)
Totalt	100 (438)	100 (349)	100 (295)	100(1082)

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

²¹⁰ Se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp

Bilaga 11

Tabell. Familjetyp 2007 före inflyttning, kommunspecifik data

Familjetyp hos inflyttare, angivet i procent (antal i parentes)	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt
Gifta utan hemmaboende barn	13,7 (68)	9,0 (34)	18,8 (54)	13,5(156)
Gifta med minst ett hemmaboende barn under 18 år	11,7 (58)	9,3 (35)	5,2 (15)	9,3 (108)
Gifta vars yngsta hemmaboende son/dotter är 18 år eller äldre	4,4 (22)	4,0 (15)	12,5 (36)	6,3 (73)
Sambo utan hemmaboende barn	0,4 (2)	0,0 (0)	0,3 (1)	0,3 (3)
Sambo med minst ett hemmaboende barn under 18 år	7 (35)	4,3 (16)	2,0 (6)	4,9 (57)
Sambo vars yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre	0,4 (2)	1,1 (4)	0,3 (1)	0,6 (7)
Ensamstående far med minst ett hemmaboende barn under 18 år	1,2 (6)	0,55 (2)	1,0 (3)	0,9 (11)
Ensamstående far vars yngsta barn hemmaboende barn är 18 år eller äldre	1,2 (6)	1,1 (4)	2,4 (7)	1,5 (17)
Ensamstående mor med minst ett hemmaboende barn under 18 år	4 (20)	5,6 (21)	5,6 (16)	4,9 (57)
Ensamstående mor vars yngsta son/dotter är 18 år eller äldre	3,6 (18)	3,7 (14)	2,8 (8)	3,5 (40)
Ensamstående övriga (inkl. kategorierna sambo utan barn och sambo utan gemensamma barn) ²¹¹	35 (173)	45,3 (170)	40,8(117)	39,7(460)
Ej fastställda	17,5 (87)	16 (60)	8,1 (23)	14,7(170)
Totalt	100 (497)	100 (375)	100 (287)	100(1159)

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

²¹¹ Se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp

Bilaga 12

Tabell. Familjetyp 2007 före utflyttning, kommunspecifik data

Kommunspecifika familjetyper	Lysekil	Munkedal	Sotenäs	Totalt
Gifta utan hemmaboende barn	9,7 (48)	8,7 (35)	8,4 (28)	9,0(111)
Gifta med minst ett hemmaboende barn under 18 år	11,1 (55)	13,1 (53)	9,9 (33)	11,5(141)
Gifta vars yngsta hemmaboende son/dotter är 18 år eller äldre	16,1 (80)	14,1 (57)	10,5 (35)	14,0(172)
Sambo utan hemmaboende barn	0,0 (0)	0,5 (2)	0,0 (0)	0,2 (2)
Sambo med minst ett hemmaboende barn under 18 år	4,6 (23)	3,5 (14)	5,1 (17)	4,4 (54)
Sambo vars yngsta hemmaboende barn är 18 år eller äldre	0,2 (1)	1,5 (6)	1,2 (4)	0,9 (11)
Ensamstående far med minst ett hemmaboende barn under 18 år	0,6 (3)	1,5 (6)	2,1 (7)	1,3 (16)
Ensamstående far vars yngsta barn hemmaboende barn är 18 år eller äldre	1,0 (5)	3,7 (15)	3,3 (11)	2,5 (31)
Ensamstående mor med minst ett hemmaboende barn under 18 år	4,4 (22)	6,7 (27)	7,2 (24)	6,0 (73)
Ensamstående mor vars yngsta barn hemmaboende barn är 18 år eller äldre	4,0 (20)	4,5 (18)	5,4 (18)	4,5(56)
Ensamstående övriga (inkl. kategorierna sambo utan barn och sambo utan gemensamma barn) ²¹²	38,0 (188)	33,5 (135)	34,6(115)	35,8(438)
Ej fastställda	10,1 (50)	8,9 (36)	12 (40)	10,2(126)
Totalt	100 (495)	100 (404)	100 (332)	100(1231)

Källa: GILDA, data bearbetad i Excel

²¹² Se 2.7.4 Kategorisering av variabeln familjetyp